

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta Kraśnik do Strategii Kraśnik 2030.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1. Metodologia badań	5
2. Ogólna charakterystyka miasta	7
3. Diagnoza sfery społecznej	10
3.1. Struktura demograficzna	10
3.2. Pomoc społeczna i ochrona zdrowia	12
3.3. Edukacja i wychowanie	19
3.4. Kapitał społeczny	22
3.5. Kultura	24
4. Diagnoza sfery gospodarczej	32
4.1. Przedsiębiorczość	32
4.2. Rynek pracy	34
4.3. Kluczowe tereny inwestycyjne i inwestorzy zewnętrzni	38
4.4. Finanse samorządowe	40
5. Diagnoza sfery przestrzennej	47
5.1. Zasoby mieszkaniowe	47
5.2. Planowanie przestrzenne i rewitalizacja	51
5.3. Miejski Obszar Funkcjonalny	63
5.4. Drogi i komunikacja	68
5.5. Sport, turystyka i rekreacja	70
6. Diagnoza sfery środowiskowej	75
6.1. Środowisko przyrodnicze	75
6.2. Ochrona środowiska	83
7. Analiza benchmarkingowa	87
8. Podsumowanie prac diagnostyczno-badawczych	96
9. Spis tabel, wykresów i map	101

Wstęp

W 2022 roku miasto przystąpiło do opracowania nowego dokumentu, który zawierać będzie obowiązkowe elementy wprowadzone ustawą z dnia 15 lipca 2020 roku o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw. Podstawę prawną do opracowania niniejszej diagnozy, jak i dokumentu strategii, stanowią dwie ustawy: z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 324) oraz z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 609). Prezentowany materiał ma na celu identyfikację sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta Kraśnik. Analiza sytuacji w podziale na trzy sfery wynika wprost z zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, z art. 10a. ust. 1. *Podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju, projekt polityki publicznej, projekt programu rozwoju lub projekt programu służącego realizacji umowy partnerstwa przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych.*

Kompleksowa diagnoza stanowi bazę i podstawę do opracowania „Strategii Rozwoju Miasta Kraśnik na lata 2023-2030”. Została przygotowana jako odrębny materiał, a płynące z niej wnioski zostaną zaprezentowane w dokumencie strategicznym. Na jej podstawie możliwe jest określenie wizji i misji rozwoju miasta w długookresowej perspektywie, a przede wszystkim zaplanowanie działań, które będą realizowane dla osiągnięcia celów. Skupia się ona nie tylko na stanie obecnym, ale również na analizie dotychczasowych trendów i tendencji obserwowanych w Kraśniku. Zbadanie dynamiki zjawisk umożliwia prognozowanie przyszłych skutków różnych procesów społecznych czy gospodarczych. Dzięki zweryfikowaniu czynników mających wpływ na rozwój diagnozowanego obszaru, możliwe było poznanie barier oraz szans rozwojowych. Przeprowadzana diagnoza wskazuje również potencjały miasta wynikające z jego specyfiki oraz dostępnych zasobów. Analiza prowadzona była zgodnie z najlepszymi praktykami i wytycznymi Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, zawartymi w dokumencie „Strategia Rozwoju Gminy – Poradnik Praktyczny”.

Dokument został podzielony na kilka zasadniczych rozdziałów:

1. Metodologia badań.	W rozdziale przedstawiono w sposób kompleksowy metodologię opracowania diagnozy, wraz ze wskazaniem wykorzystanych metod oraz źródeł danych.
2. Ogólna charakterystyka miasta.	Rozdział zawiera ogólną charakterystykę i podstawowe dane dotyczące Miasta Kraśnik.
3. Diagnoza sfery społecznej.	W rozdziale tym skupiono się na diagnozie szeroko rozumianej polityki społecznej, obejmującej m.in. kwestie demografii, edukacji i wychowania, pomocy społecznej oraz ochrony zdrowia. Przeanalizowano przede wszystkim stan oraz ruch naturalny ludności, migracje, procesy starzenia się społeczności i związane z nimi wyzwania. Omówiono także kwestie warunkujące wysoką jakość życia mieszkańców, w tym dostępność i jakość edukacji, ofertę kulturalną, jak również dane dotyczące pomocy społecznej. Ponadto, analizie podlegała działalność podmiotów trzeciego sektora, w tym aktywność obywatelska i kapitał społeczny.
4. Diagnoza sfery gospodarczej.	W niniejszym rozdziale analizowano kwestie dotyczące rozwoju gospodarczego miasta, jego atrakcyjności i możliwości inwestycyjnych, jak również zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy. Skupiono się także na omówieniu skali problemu bezrobocia obserwowanego w mieście. Kluczowe w tym obszarze było zwrócenie uwagi na kwestie dotyczące aktywności gospodarczej oraz kondycji finansowej miasta, zwłaszcza w kontekście zmieniającej się struktury demograficznej.
5. Diagnoza sfery przestrzennej.	Diagnozie podlegały zagadnienia dotyczące planowania przestrzennego i rewitalizacji, jak również szeroko rozumianej gospodarki komunalnej, czyli m.in. sytuacji transportowej, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej, czy dostępności usług publicznych. Ponadto, poruszono kwestie związane z bezpieczeństwem publicznym w mieście, mającym bezpośrednie przełożenie na jakość życia mieszkańców, a także kwestie stanu i jakości środowiska naturalnego.
6. Analiza benchmarkingowa.	Analiza benchmarkingowa umożliwiła porównanie Kraśnika z innymi miastami średnimi z województwa lubelskiego, jak również ocenę pozycji względem tych jednostek, co z kolei pozwoliło na zdiagnozowanie potencjałów oraz deficytów. Do analizy wybrano następujące miasta: Biłgoraj, Dęblin, Hrubieszów, Krasnystaw, Łuków, Miedzyrzec Podlaski, Puławy, Radzyń Podlaski, Tomaszów Lubelski i Włodawa. Wskazane jednostki stanowią układ odniesienia przy ocenie obecnej i przyszłej sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta Kraśnik.
7. Podsumowanie prac diagnostyczno-badawczych.	Rozdział zawiera kluczowe wnioski wraz z identyfikacją problemów i potencjałów rozwojowych miasta, sformułowanych dzięki wykorzystaniu różnych metod badawczych. Stanowią one podstawę do formułowania celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań przyszłej interwencji. Wnioski będą integralną częścią dokumentu „Strategia Rozwoju Miasta Kraśnik na lata 2023-2030” zgodnie ze znowelizowanymi przepisami i wymogami ustawowymi ¹ .

¹ Art. 10e. ust. 3. ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 609) – Strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 324), przygotowanej na potrzeby tej strategii (...)

1. Metodologia badań

Na potrzeby opracowania kompleksowej diagnozy wykorzystano zarówno **metody jakościowe**, jak i **ilościowe**. Przeprowadzone prace pozwoliły na zdiagnozowanie najważniejszych uwarunkowań rozwojowych Miasta Kraśnik.

Metody jakościowe

Analiza desk research

Podstawową metodą, którą wykorzystano w pracach nad diagnozą sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta Kraśnik, była analiza danych zastanych (tzw. analiza desk research). Metoda ta opiera się na analizie dostępnych źródeł, ich weryfikacji i wyselekcjonowaniu wiarygodnych oraz przydatnych informacji, w kontekście opracowania dokumentu. Dzięki wykorzystaniu wielu różnorodnych źródeł danych możliwe było stworzenie pogłębionej diagnozy obszaru. Analizie poddano dokumenty strategiczne, raporty, ogólnodostępne opracowania oraz statystyki. Diagnozę przeprowadzono w ujęciu dynamicznym, analizując głównie zmiany w latach 2012-2021 (w przypadku stanu ludności w formie prognozy do roku 2030). Ponadto, niektóre ze wskaźników odniesiono do wartości wojewódzkiej i krajowej. Analiza trendów i tendencji pozwoliła na zidentyfikowanie możliwych przyszłych skutków związanych z procesami zachodzącymi w mieście oraz w jej otoczeniu.

Indywidualne wywiady pogłębione

W ramach badań jakościowych, na przestrzeni lipca i sierpnia 2022 roku przeprowadzono 8 indywidualnych wywiadów pogłębionych. Badania jakościowe przeprowadzone zostały wśród przedstawicieli kluczowych podmiotów i jednostek związanych z funkcjonowaniem miasta. Celem badań jakościowych było zgromadzenie i usystematyzowanie informacji związanych z funkcjonowaniem Kraśnika w obszarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym oraz określenie kierunków i wyzwań rozwojowych miasta w kolejnych latach.

Metody ilościowe

Badanie ankietowe

Badanie ankietowe wśród mieszkańców przeprowadzono w celu poznania ich opinii w zakresie kluczowych elementów funkcjonowania Kraśnika. Umożliwiło to poznanie deficytów oraz potrzeb lokalnej społeczności, jak również atutów widocznych z perspektywy mieszkańców. Sondaż prowadzono w dniach od 19 maja do 14 lipca 2022 roku w formie ankiety internetowej, w której udział wzięło łącznie 672 mieszkańców miasta. Efektem badań był „Raport z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców”, którego wyniki i wnioski posłużyły jako materiał diagnostyczny w przedmiotowym opracowaniu. Raport stanowi załącznik do niniejszej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Miasta Kraśnik.

Analiza benchmarkingowa

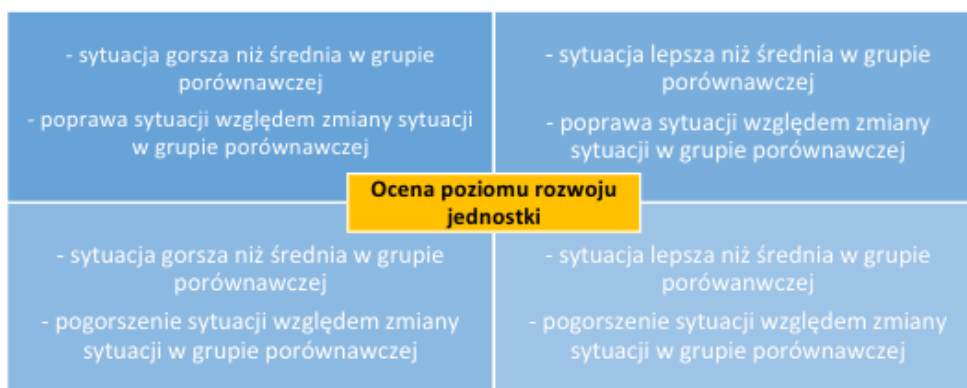
Analiza benchmarkingowa umożliwiła porównanie Kraśnika z innymi miastami, jak również ocenę pozycji względem tych jednostek, co z kolei pozwoliło na zdiagnozowanie potencjałów rozwojowych oraz deficytów. Przy prowadzeniu benchmarkingu kluczowy jest dobór jednostek do porównania.

Do analizy wybrano następujące miasta: Biłgoraj, Dęblin, Hrubieszów, Krasnystaw, Łuków, Międzyrzec Podlaski, Puławy, Radzyń Podlaski, Tomaszów Lubelski i Włodawę. Analizę benchmarkingową przeprowadzono w oparciu o Monitor Rozwoju Lokalnego <https://monitorrozwoju.pl>

w trzech wymiarach – społecznym, gospodarczym i środowiskowym. System zaproponował do porównania 96 gmin miejskich z Makroregionu Polski Wschodniej z Podregion Puławskiego i województwa lubelskiego oraz powiatu kraśnickiego. Ostatecznie do porównania wybrano gminy miejskie z terenu województwa lubelskiego.

Analiza benchmarkingowa pokazuje różnice między wartością wskaźnika dla miasta a średnią wartością wskaźnika w grupie porównawczej oraz między dynamiką zmian odnotowanych w mieście i grupie porównawczej. Wyższa dynamika w grupie przyjmuje wartości dodatnie (poprawiające się dla analizowanego miasta), a niższa od średniej – wartości ujemne (pogarszające się). W celu stworzenia wskaźnika syntetycznego zsumowano wartości wskaźników po dokonanej standaryzacji, zatem wskaźnik syntetyczny obejmował wartości dla wskaźników za 2022 rok oraz uwzględniał dynamikę zmian w latach 2018-2022.

Zarówno wskaźniki indywidualne, jak i syntetyczne przedstawiono na wykresach XY (w rozdziale dotyczącym analizy benchmarkingowej), co pozwoliło na ocenę wartości dla poszczególnych jednostek w stosunku do średniej wartości wskaźnika w grupie w 2022 roku, jak i zmiany w ostatnich pięciu latach. Poniżej przedstawiono sposób interpretacji prezentowanych danych.

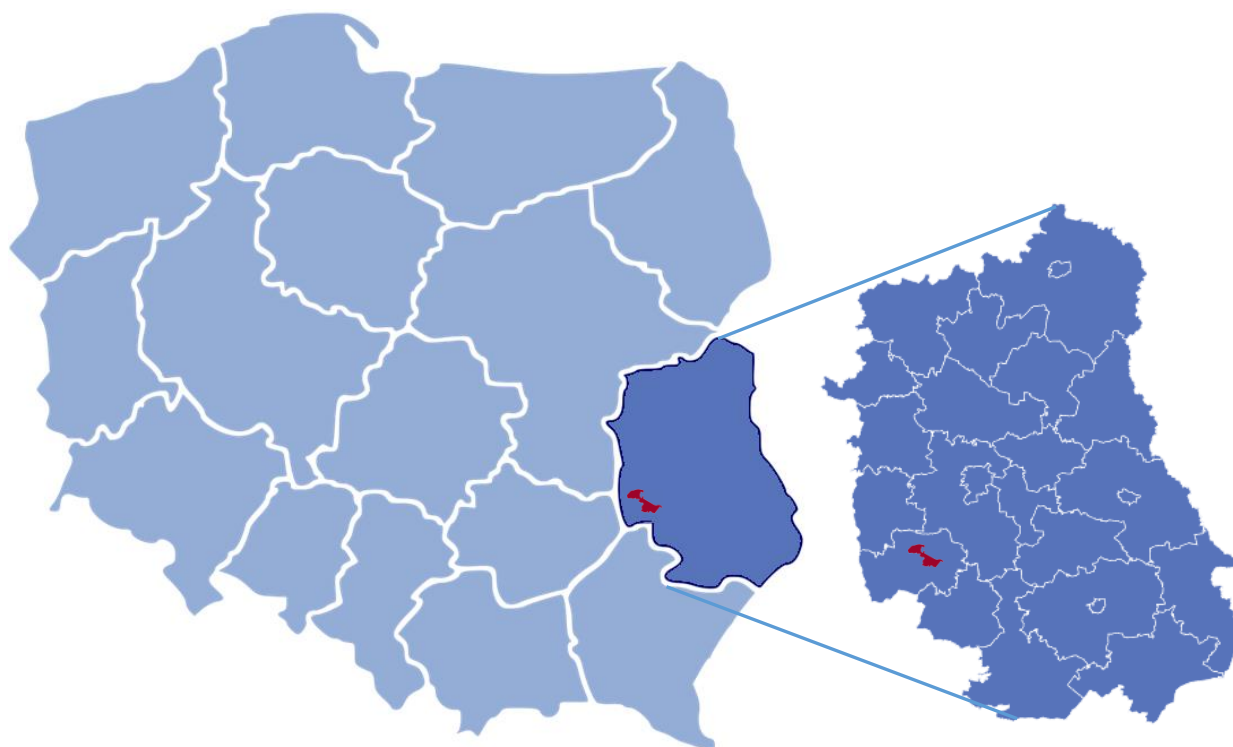

Ostatnim etapem benchmarkingu było przedstawienie poziomu rozwoju Miasta Kraśnik w poszczególnych wymiarach oraz porównanie z wybranymi jednostkami o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju, za pomocą wskaźników syntetycznych dla sfery społecznej, gospodarczej i środowiskowej.

2. Ogólna charakterystyka miasta

Miasto Kraśnik jest gminą miejską liczącą 31 744 mieszkańców (według danych GUS za 2022 rok), położoną w południowo-zachodniej części województwa lubelskiego, na południe od stolicy województwa – miasta Lublin oraz w środkowej części powiatu kraśnickiego. Całkowita powierzchnia miasta wynosi 26,1 km².

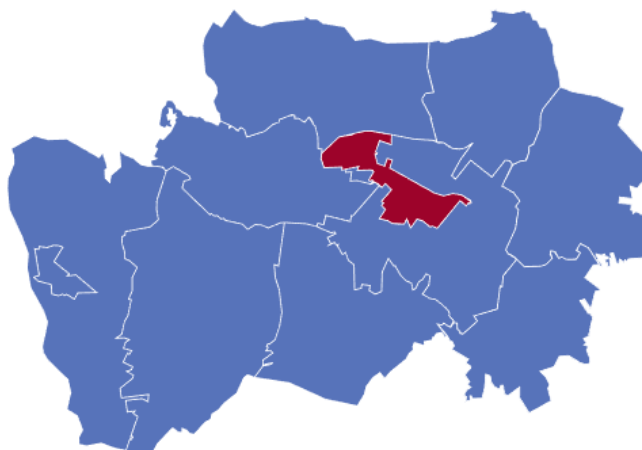
Mapa 1. Położenie miasta Kraśnik na tle Polski i województwa lubelskiego.

Źródło: Opracowanie własne.

Kraśnik jest stolicą powiatu kraśnickiego. W skład powiatu kraśnickiego wchodzi 10 gmin: gmina miejska Kraśnik, 2 gminy miejsko-wiejskie: Annopol, Urzędów i 7 gmin wiejskich: Dzierzkowice, Gościeradów, Kraśnik, Szastarka, Trzydnik Duży, Wilkołaz i Zakrzówek.

Mapa 2. Położenie miasta Kraśnik na tle powiatu kraśnickiego.

Źródło: Opracowanie własne.

Kraśnik jest także liderem Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Kraśnika, do którego należą również trzy sąsiednie samorządy: gmina Kraśnik, gmina Dzierzkowice i gmina Urzędów.

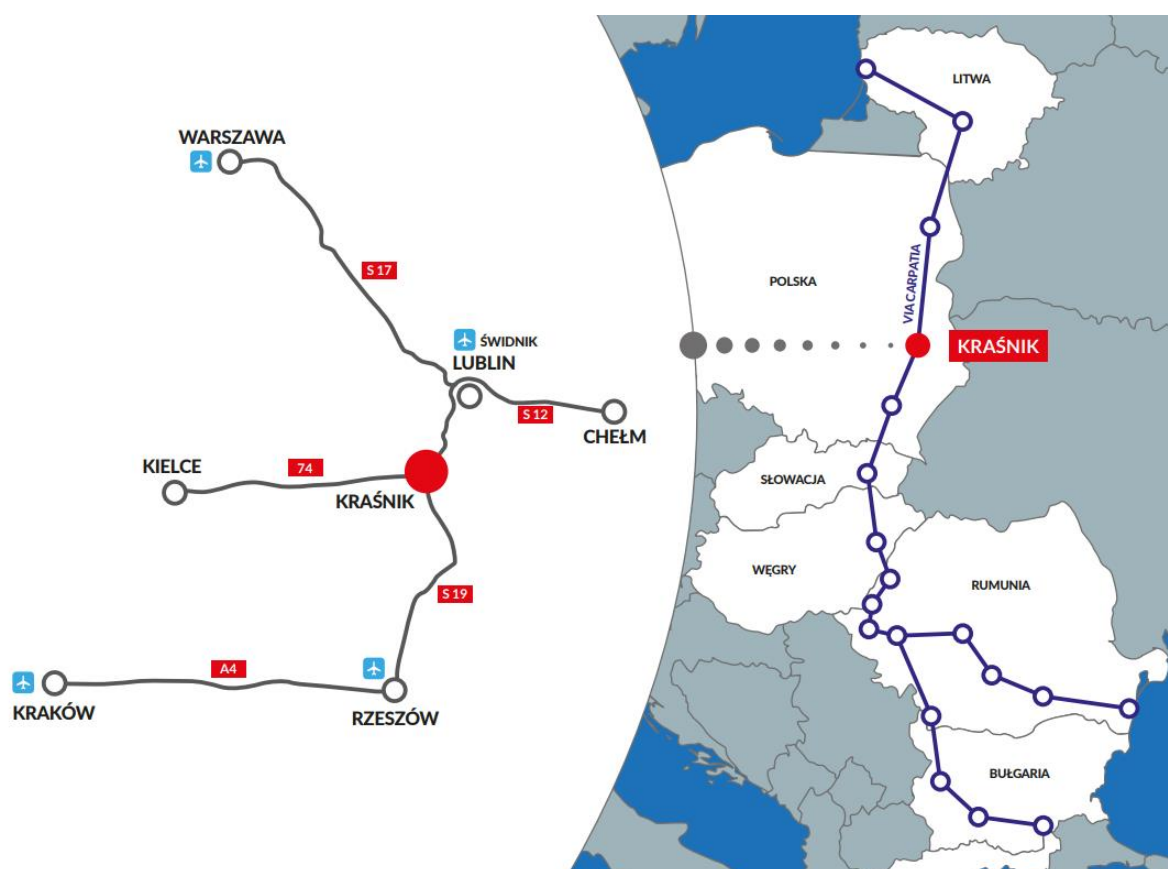
Miasto Kraśnik składa się z dwóch głównych części: położonego na południowym wschodzie Kraśnika Starego (zwanego też Kraśnikiem Lubelskim lub Dzielnicą Starą) oraz położonego na północnym zachodzie Kraśnika Fabrycznego (zwanego też Dzielnicą Fabryczną), będących przed 1975 rokiem odrębnymi miastami. Obie te części są oddalone od siebie o 6 km i łączy je prostoliniowa ulica Urzędowska.

Kraśnik zawsze był ważnym węzłem komunikacyjnym Polski. Kiedyś miasto leżało na skrzyżowaniu szlaków łączących Kraków z Wilnem oraz Śląsk i Góry Świętokrzyskie z Kijowem i Włodzimierzem. Obecnie jest kluczowym węzłem komunikacyjnym południowo-wschodniej części kraju. Krzyżują się tutaj dwie drogi krajowe S 19 i DK 74.

Kraśnik oddalony jest o 65 km od lotniska w Świdniku (Port Lotniczy Lublin). Przez miasto przebiega również linia kolejowa Lublin – Rzeszów.

W 2022 r. oddano do użytku fragment drogi ekspresowej S 19 biegnącej od Lasów Janowskich, przez Kraśnik, w kierunku Lublina, stanowiącej część międzynarodowego szlaku „Via Carpatia”. Dzięki tej inwestycji poprawie uległo połączenie miasta z innymi ośrodkami miejskimi oraz portem lotniczym, co w znacznym stopniu wpłynęło na atrakcyjność inwestycyjną miasta oraz poprawę jakości życia mieszkańców.

Mapa 3. Położenie miasta Kraśnik względem przebiegu Via Carpatia.

Źródło: <https://investin.krasnik.eu/krasnik-broszura.pdf>

Pod względem walorów naturalnych Miasto Kraśnik należy do obszarów o przeciętnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, które związane są przede wszystkim z położeniem w zasięgu Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Na terenie miasta poza wymienionym obszarem chronionego krajobrazu obszarami chronionymi są: użytek ekologiczny w dolinie rzeki Wyżnicy i 12 pomników przyrody. Tereny zielone zajmują w Kraśniku łącznie 22% powierzchni całkowitej miasta, a wśród nich dominują lasy oraz ogrody działkowe i zieleń miejska.

Biorąc pod uwagę rolę i funkcję Miasta Kraśnik w strukturze osiedleńczej powiatu kraśnickiego stanowi ono dla potencjalnych inwestorów priorytetowe miejsce prowadzenia działalności gospodarczej. Dodatkowo mieszkańcy gmin z terenu powiatu kraśnickiego dzięki położeniu w niedalekiej odległości od Miasta Kraśnik korzystają z miejskiego systemu opieki zdrowotnej, infrastruktury technicznej i społeczno-kulturalnej. Kraśnik stanowi także dla mieszkańców okolicznych gmin dostęp do pozarolniczego rynku pracy, rynku zbytu na wytwarzane dobra i usługi. Natomiast gminy „ościenne” w stosunku do Miasta Kraśnik stanowią główną konkurencję w szczególności w zakresie oferty terenów atrakcyjnych mieszkaniowo (budownictwo jednorodzinne) oraz oferty wypoczynkowo-rekreacyjnej.

W strukturze osiedleńczej województwa lubelskiego Kraśnik posiada status ośrodka subregionalnego, który wraz z obszarami funkcjonalnymi Biłgoraja, Łukowa i Włodawy stanowić ma ogniwo koncentracji ludności, funkcji gospodarczych i społecznych w województwie. Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego symbolem przemian cywilizacyjnych określającym jakość życia jest rozwój sektora: ochrony zdrowia, edukacji, rekreacji i administracji publicznej. W obrębie tego sektora szczególne znaczenie dla gospodarki posiadają badania naukowe. Jako główne ośrodki koncentracji przemysłu w obszarze województwa lubelskiego wskazuje się w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego aglomerację lubelską, Kraśnik i 21 miast z terenu województwa lubelskiego. W ramach restrukturyzacji ośrodków gospodarczych zaleca się wspieranie rozwoju przemysłów wysokiej techniki w mieście Lublin, Kraśnik, i 16 innych miastach województwa oraz dywersyfikację branżową przemysłu w ośrodkach dużego udziału gałęzi przemysłu tradycyjnego (spożywczej, drzewnej i meblarskiej), w mieście Kraśnik, Łuków, Opole Lubelskie, Poniatowa, Ryki, Hrubieszów, Krasnostaw i Parczew.

3. Diagnoza sfery społecznej

3.1. Struktura demograficzna

Liczba ludności

Do podstawowych danych charakteryzujących ludność na danym obszarze należy jej liczba i rozmieszczenie. Liczba mieszkańców miasta wg danych GUS na koniec 2022 r. wyniosła: 31 744 osób. Najwięcej mieszkańców mieszka przy ulicach: aleja Niepodległości (2 722), Zygmunta Kraśńskiego (1 846), Urzędowskiej (1 696), Koszarowej (1 345), Piaskowej (1 060), Lubelskiej (1 012), Generała Władysława Sikorskiego (923) i Kardynała Stefana Wyszyńskiego (866).

Niepokojący jest spadek liczby kobiet w wieku 15-49 lat z 10 573 w 1998 r. do 6 868 w 2022 r. – zmniejszenie o 35,04%. Przy spadku dzietności z 1,27 w 2009 r. do 1,07 w 2020 r. widoczny jest obraz trudności przed jakimi staje samorząd miasta Kraśnika, w celu zahamowania lub odwrócenia negatywnych procesów demograficznych.

Zmiany liczby mieszkańców

Rokrocznie liczba mieszkańców zameldowanych na terenie miasta Kraśnik spada o ponad 1%. W porównaniu do 2021 r., w 2022 r. liczba mieszkańców zmalała o 1,44%. Pomiedzy rokiem 2021 a 2020 nastąpił spadek o 1,13%, natomiast między 2020 a 2019 – o 1,39%.

W ostatnich 20-tu latach liczba ludności Kraśnika zmniejszyła się ogółem o 6 092 osoby (-16,10%). W 1998 r. w Kraśniku mieszkało 37 836 osób, a w 2022 już tylko 31 744 osób. Zmiana wynika z ogólnopolskich trendów demograficznych, ale mocno niepokoi rozłożenie zmiany w poszczególnych kategoriach wiekowych.

Gęstość zaludnienia

Wskaźnik osób zameldowanych w Kraśniku na km² w 2022 r. wyniósł 1 216 (w 2021 r. – 1 221, w 2020 r. – 1 249, a w 2019 r. – 1 264).

Urodzenia i zgony

Wg danych Urzędu Stanu Cywilnego w 2022 r. w Kraśniku urodziło się 306 dzieci (146 dziewczynek i 160 chłopców). Oznacza to, że względem 2021 r. urodziło się więcej o 4 dzieci, a względem 2020 r. więcej o 19 dzieci. USC w 2022 r. wydał 730 aktów zgonu, to jest o 170 aktów zgonu mniej niż 2021 r.

Proporcje płci

W 2022 r. zameldowanych było 16 927 (53%) kobiet, to jest o 2 110 więcej niż mężczyzn (14 817 – 47%). W porównaniu do stanu na 31.12.2021 r. zanotowano spadek o 135 liczby kobiet i wzrost o 18 liczby mężczyzn.

Przedstawione wyżej statystyki wskazują, że miasto się wyludnia. Wśród czynników wpływających na spadek tempa rozwoju demograficznego w mieście, wskazuje się ujemny przyrost naturalny oraz obserwowany proces suburbanizacji i związane z nim ujemne saldo migracji.

Ekonomiczne grupy wiekowe

W 2022 r. osób w wieku 0 – 17 – czyli przedprodukcyjnym – było 4 748 (więcej o 3 względem stanu na 31.12.2021 r.); w wieku 18 – 59 kobiety, 18 – 64 mężczyźni – czyli produkcyjnym – 17 699 (mniej o 388 względem stanu na 31.12.2021 r.); a poprodukcyjnym – 60+ kobiety, 65+ mężczyźni – było 9 297 (więcej o 268 względem stanu na 31.12.2021 r.). Dynamika zmian w liczbie osób w wieku senioralnym w mieście jest stosunkowo wysoka, co potwierdzają przedstawione dane. **Wzrost wartości tych wskaźników świadczy o senioralnym obciążeniu demograficznym, czyli starzeniu społeczeństwa, jak również o słabnącym potencjale lokalnego rynku pracy oraz zmniejszającej się przedsiębiorczości. Potwierdza to, iż kluczowe znaczenie w kontekście prowadzonej polityki społecznej w Kraśniku odgrywać powinna przede wszystkim polityka senioralna.**

Przyrost naturalny i saldo migracji

Kraśnik ma od wielu lat ujemny przyrost naturalny i saldo migracji. W 2022 r. przyrost naturalny wynosił -6,4 osoby na 1000 mieszkańców Kraśnika (w 2020 r. -4,56, a w 2019 r. -3,8). Jeśli zaś chodzi o saldo migracji to w 2022 r. wynosiło ono -8,1 osoby na 1000 (w 2021 r. -4,0, w 2019 r. -6,3). **Wśród zmian zachodzących w ostatnich latach, w Kraśniku obserwuje się odpływ ludności i postępujące zjawisko suburbanizacji oraz osiedlanie się ludności na terenach wiejskich.**

Obciążenie demograficzne

W porównaniu do lat wcześniejszych (2019-2020) zwiększył się **współczynnik obciążenia demograficznego** mieszkańców Kraśnika.

Sukcesywnie rośnie liczba osób w wieku nieprodukcyjnym (czyli przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym, co przekłada się na wzrost obciążenia demograficznego. Wskaźnik obciążenia, obrazujący liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym, w 2022 r. wyniósł 79 os. – wobec 76 os. rok wcześniej i 74 os. w 2020 r. W 2020 r. dla Polski współczynnik ten wynosił 68 os., zaś w 2021 r. 69 os. (wg GUS). **Dalsze utrzymanie takiego trendu, gdzie liczba osób w wieku poprodukcyjnym (9 297) jest prawie dwukrotnie wyższa niż liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (4 748), powodować może w najbliższych latach niekorzystne zjawiska społeczno-gospodarcze.**

Miasto traci zasoby kapitału ludzkiego w wyniku migracji (głównie młodych osób – tzw. drenaż mózgów), na co wpływ ma w dużej mierze niewystarczająca atrakcyjność osiedleńcza miasta. Wyzwaniem dla samorządu będzie przede wszystkim stworzenie atrakcyjnych warunków – zarówno na rynku pracy, jak i w obszarze rozwoju usług społecznych, dostosowanych do potrzeb i aspiracji młodszej części mieszkańców.

Ze względu na powyższe, samorząd powinien realizować przedsięwzięcia mające na celu nie tylko dostosowanie oferty do osób najstarszych, ale również podejmować działania zmierzające do ograniczenia odpływu osób w wieku produkcyjnym. Zaobserwowane trendy demograficzne wskazują, że w najbliższej perspektywie powinno się dążyć do intensyfikacji działań prowadzących do zwiększenia się liczby mieszkańców i ograniczenia zjawiska migracji, takich jak: wzmacnianie atrakcyjności osiedleńczej, systematyczne podnoszenie jakości życia mieszkańców, profesjonalizację usług i rozwój oferty skierowanej do różnych grup mieszkańców, m.in. dzieci i młodzieży, rodzin z dziećmi czy seniorów.

3.2. Pomoc społeczna i ochrona zdrowia

System pomocy społecznej i ochrony zdrowia

Analizując kwestie dotyczące pomocy społecznej skorzystano z danych statystycznych udostępnianych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) i BDL GUS.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kraśniku to jednostka organizacyjna miasta Kraśnik wykonująca głównie zadania z zakresu pomocy społecznej w Kraśniku. Realizuje wiele form wsparcia na rzecz osób i rodzin znajdujących się w kryzysie zarówno ekonomicznym jak i społecznym. Głównym celem działalności Ośrodka jest zabezpieczenie potrzeb osób chorych, niepełnosprawnych, starszych oraz osób i rodzin niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, jak również posiadających dochody mniejsze niż określone odrębnymi przepisami.

W takiej sytuacji możliwe jest zapewnienie pomocy w formie przyznawania przewidzianych ustawą świadczeń, np. świadczenia pielęgnacyjnego, umieszczenie w domu pomocy społecznej, pomocy finansowej i rzeczowej, inicjowanie prac społecznie użytecznych, pracy socjalnej, poradnictwo realizowane przez pracowników socjalnych, monitorowanie procesu prawidłowego funkcjonowania społecznego, współdziałanie z rodzinami osób chorych psychicznie, szczególnie wspieranie ich w opiece nad chorym lub zaburzonym psychicznie członkiem rodziny, informowanie o przysługujących uprawnieniach i pomoc w ich egzekwowaniu, a także w załatwianiu innych spraw urzędowych. Osoby z zaburzeniami objęte są pracą socjalną, poradnictwem specjalistycznym, pomocą w formie usług opiekuńczo-specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Dodatkowo pracownicy socjalni współpracują z organizacjami pozarządowymi, jak również realizowana jest szeroko zakrojona współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Poradniami Zdrowia Psychiatrycznego oraz lekarzami – psychiatrami i poradniami psychologicznymi.

Utworzenie i utrzymanie Ośrodka Pomocy Społecznej w Kraśniku jest zadaniem obowiązkowym gminy.

Ponadto w Kraśniku działają następujące placówki ochrony zdrowia – opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień:

PORADNIE I PRZYCHODNIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

- Powiatowa Przychodnia Specjalistyczna (Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kraśniku), al. Niepodległości 25, 23-204 Kraśnik,
- Przychodnia NZOZ Lekarz Rodzinny Pogotowie Ratunkowe, ul. Rumiankowa 6, 23-200 Kraśnik,
- Oddział Dzienny Psychiatryczny, al. Niepodległości 23, 23-204 Kraśnik.

Poradnie Psychologiczne

- Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, ul. Słowackiego 7, 23-204 Kraśnik.
- NZOZ DAW-MED M. Kowalska, M. Kowalski, Al. Tysiąclecia 3b, 23-200 Kraśnik

Poradnie Leczenia Uzależnień i Współuzależnień

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Terapii Uzależnień Baran Grzegorz, ul. Fabryczna 6, 23-204 Kraśnik,

- Poradnia Leczenia Uzależnień Elżbieta Bosowska, ul. Fabryczna 6, 23-204 Kraśnik.

Istotną cechą pomocy społecznej jest posiadanie zasobów instytucjonalnych wspomagających zabezpieczenie potrzeb osób wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu, w celu eliminowania zjawiska osamotnienia, nieporadności i izolacji społecznej w sferze życia codziennego, nauki i pracy - tzn. obszarów mających wpływ na stan zdrowia, w tym zdrowia psychicznego.

Instytucje pomocy społecznej realizują następujące cele wynikające z Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego:

- 1) promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym,
- 2) zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej

W zakresie promowania zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym działaniem podstawowym jest organizacja systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego. Działanie to realizowane jest w ramach funkcjonowania Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Kraśniku, ul. Sikorskiego 19. Celem działalności **Ośrodka Interwencji Kryzysowej** jest wsparcie osób i rodzin na rzecz przywrócenia utraconej równowagi psychicznej i przywrócenia umiejętności samodzielnego radzenia sobie z problemem, który wywołał stan kryzysowy.

Środowiskowy Dom Samopomocy

W zakresie zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, działaniem podstawowym jest upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego oraz aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi. Działanie to jest realizowane w ramach działalności Środowiskowego Domu Samo-pomocy w Kraśniku, ul. Grunwaldzka 6.

Podstawowym celem działalności placówki jest przeciwdziałanie marginalizacji, stygmatyzacji i wykluczeniu społecznemu osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kraśniku funkcjonuje **Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. Obsługą Komisji zajmuje się wyznaczony do tego pracownik MOPS.

Ośrodek w 2019 r. w ramach realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi powierzył PCK zadania z udzieleniem dotacji na sfinansowanie ich realizacji na rzecz mieszkańców miasta Kraśnik.

INSTYTUCJE I PODMIOTY WSPOMAGAJĄCE

1. Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Kraśniku.

Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych jest placówką publiczną, udzielającą dzieciom i młodzieży pomocy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, jak również udzielającą rodzicom oraz nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem, a także kształceniem dzieci i młodzieży.

2. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

W celu ochrony zdrowia psychicznego, obok działań bezpośrednich, realizowane są także działania instytucjonalne w ramach koordynowania różnych form opieki i pomocy. Taką funkcję wypełnia Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Kraśniku, ul. Szpitalna 4.

Podstawowym zadaniem Zespołu jest wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności, wydawanie orzeczeń o stopniu niepełnosprawności oraz wydawanie legitymacji dokumentującej niepełnosprawność i stopień niepełnosprawności.

Zadania Zespołu obejmują orzekanie wobec osób, u których stwierdzono okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, również z powodu zaburzeń psychicznych, upośledzenia umysłowego i chorób psychicznych.

Podmiotami wspomagającymi, które zapewniają aktywizację zawodową osób z zaburzeniami psychicznymi są działające na terenie miasta Kraśnika zakłady pracy chronionej. W zależności od potrzeb i możliwości rehabilitacyjnych zatrudniają one osoby z zaburzeniami psychicznymi.

Należą do nich:

- Spółdzielnia „Jedność” w Kraśniku,
- Zakłady Poligraficzne AJG w Kraśniku,
- PPW „Nabor” w Kraśniku.

Współpraca MOPS z innymi społecznościami samorządowymi

- Kraśnickie Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Impuls” – współpraca przy realizacji projektów.
- Kluby Seniora: Senior Plus, przy ul. Sikorskiego 22 i przy ul. Tysiąclecia 3b.
- Grupa Samopomocowa „Zadyma” – działa przy MOPS od 2007 r., skupia 20 osób po 60-tym roku życia, członkinie grupy integrują się spędzając wspólnie czas, działając jako wolontariuszki udzielając korepetycji, biorą udział w lokalnych imprezach okolicznościowych.
- Związek Emerytów i Rencistów z siedzibą przy al. Tysiąclecia – kierowanie przez pracowników socjalnych osób zainteresowanych do ww. związku, udzielanie informacji nt. przysługujących świadczeń z MOPS, PCPR.
- Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Uśmiech” – szkolenie pracowników socjalnych przez członków stowarzyszenia, kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do wspólnoty, monitorowanie leczenia, przekazywanie zainteresowanym leczeniem ulotek, wizytówek z adresem wspólnoty.
- Uniwersytet Trzeciego Wieku – utrzymywanie stałego kontaktu MOPS z członkami UTW, informowanie klientów MOPS o możliwości wstąpienia w szeregi Uniwersytetu.
- Rada Seniorów – Grupa Samopomocowa „Zadyma” posiada swojego przedstawiciela w Radzie Seniorów, który przekazuje bieżące informacje z obrad Rady dotyczące spraw starszych mieszkańców Kraśnika.
- PCK – współpraca i czuwanie nad prawidłową realizacją pomocy usługowej, stały kontakt z opiekunkami zatrudnionymi w PCK realizującymi pomoc usługową.
- Świetlice Środowiskowe: „Akademia Młodzieżowa”, Centrum Wolontariatu „Serce na dłoni”, Świetlica środowiskowa „Okno na świat” – kierowanie dzieci z rodzin dysfunkcyjnych do ww. placówek wsparcia dziennego.

- SOS Wioski Dziecięce (Program Umocnienia Rodziny „SOS Rodzinie”) – współpraca pracownika socjalnego ze specjalistami z ww. stowarzyszenia, kierowanie rodzin z dziećmi do ww. placówki.
- Przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kraśniku przy ul. Szpitalnej 1A oraz w Punkcie pracowników socjalnych działa Bank rzeczy używanych. Mieszkańcy przekazują do niego używaną odzież, sprzęt gospodarstwa domowego, meble itp., które są przekazywane osobom potrzebującym.

Wykluczenie społeczne

Zgodnie z ustawą *o pomocy społecznej* – pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, która ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując przy tym własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna ma za zadanie wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwić im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ośrodki pomocy społecznej są najczęściej pierwszą instytucją, do której zgłaszają się po pomoc osoby będące w trudnej sytuacji.

Instrument aktywizacji społeczno-zawodowej, którym są **prace społecznie użyteczne**, stanowi istotny element aktywnych form pomocy na rzecz osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, które nie uzyskują zasiłku dla bezrobotnych oraz korzystają ze świadczeń pomocy społecznej. Prace społecznie użyteczne stanowią pierwszy etap w reintegracji społeczno-zawodowej beneficjentów pomocy społecznej.

Prace społecznie użyteczne to prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku, w szczególności osoby uczestniczące w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielniania, lokalnym programie pomocy społecznej lub indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego, jednocześnie korzystające ze świadczeń pomocy społecznej.

Do wykonywania prac społecznie użytecznych osoby są kierowane przez Powiatowy Urząd Pracy według listy sporządzonej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Osoba wykonująca prace społecznie użyteczne jest objęta ubezpieczeniem zdrowotnym (z tytułu posiadania statusu osoby bezrobotnej).

W 2022 r. do prac społecznie użytecznych skierowanych zostało 20 osób. Porozumienie w sprawie organizowania prac społecznie użytecznych zawarte zostało na okres 01.04.2022 r. - 30.11.2022 r.

Dodatki mieszkaniowe, czyli świadczenie pieniężne wypłacane przez miasto Kraśnik osobom w trudnej sytuacji finansowej, służące dofinansowaniu do wydatków ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkaniowego.

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa (FEAD) 2014-2020 współfinansowany jest z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Skierowania w 2022 r. otrzymało 1 470 osób.

Wieloletni Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019– 2023 wsparcie dla najuboższych mieszkańców. MOPS przy aktywnym współudziale placówek oświatowych zapewnia potrzebującym gorący posiłek.

W 2022 r. z usług Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej skorzystało **703 rodziny** z terenu miasta (**3,65% mieszkańców**). Pomoc udzielana jest głównie w formie zasiłków pieniężnych, pomocy

rzeczowej, poradnictwa specjalistycznego oraz finansowania posiłków dla dzieci. Ośrodek realizuje zarówno zadania własne, jak i zlecone miastu z zakresu opieki społecznej.

Usługi społeczne

Ważnymi elementami życia społecznego są integracja oraz wsparcie społeczne. Miasto Kraśnik inicjuje programy i projekty społeczne mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz pomoc w trudnych sytuacjach życiowych, a także współpracuje przy realizacji takich inicjatyw. Wymienić tu można m.in.:

- Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej.
- Program Wspieraj Seniora.
- Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa.
- Karta Dużej Rodziny.
- Miejski Program w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.
- Miejski Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
- Opaski życia.
- bezpłatne przewozy komunikacją miejską, z których mogą skorzystać osoby powyżej 60 roku życia.
- Złota Rączka.
- Usługi opiekuńcze.

W przypadku seniorów usługi opiekuńcze stanowią największy odsetek wśród rodzajów udzielonej pomocy. Przysługują osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy, a są jej pozbawione. Usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobom, które wymagają pomocy innych osób, a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. Usługi świadczone są w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej, obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Z usług opiekuńczych **w 2022 roku korzystało ponad 190 osób.**

Tabela 1. Rodziny objęte pomocą społeczną w mieście Kraśnik w latach 2017 – 2022.

Rok	Liczba rodzin	Łączna wysokość wydatkowanych środków w złotych (bez DPS)	Średnia wysokość świadczeń przypadających w roku na rodzinę (w zł)
2017	932	3 689 380	3 958,60
2018	854	3 549 398	4 156,20
2019	847	2 942 124	3 474,00
2020	867	3 106 293	3 583,00
2021	733	2 779 746	3 792,00
2022	703	2 869 300	4 081,50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kraśniku.

Tabela 2. Udzielona pomoc społeczna w mieście Kraśnik w latach 2017 – 2022.

Rok	Liczba osób objęta pomocą	Liczba rodzin objęta pomocą
2017	1 172	990
2018	1 075	915
2019	1 076	847
2020	1 081	867
2021	856	733
2022	842	703

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kraśniku.

Tabela 3. Wydatki na świadczenia wg ich rodzaju w latach 2017-2022 (w PLN).

Rodzaj świadczenia	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	3 397 000	3 025 647	2 744 316	2 439 437	2 070 129	1 698 318
Świadczenia pielęgnacyjne	1 352 264	1 395 781	1 470 644	1 816 494	3 187 388	4 084 327
Zasiłki pielęgnacyjne	1 402 704	1 390 418	1 703 805	1 893 314	1 931 553	1 953 999
Specjalne zasiłki opiekuńcze	279 498	262 300	261 796	262 937	169 260	110 980
Zasiłek dla opiekuna	207 665	164 556	145 440	115 981	17 980	24 800
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka finansowana z budżetu państwa	220 000	206 000	174 000	153 000	133 100	116 000
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	1 454 940	1 300 065	1 172 232	1 063 062	997 219	915 563
Świadczenie rodzicielskie	1 454 950	8 85 319	673 500	643 668	617 168	451 957
Świadczenia wychowawcze	1 026 633	885 319	-	-	-	-
Świadczenie wychowawcze UMK	1 7570 802	16 403 444	21 188 681	26 981 080	26 292 017	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kraśniku.

Tabela 4. Wydatki na świadczenia wg ich rodzaju w latach 2017-2022 (w PLN).

Rodzaj świadczenia	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	3 397 000	3 025 647	2 744 316	2 439 437	2 070 129	1 698 318
Świadczenia pielęgnacyjne	1 352 264	1 395 781	1 470 644	1 816 494	3 187 388	4 084 327
Zasiłki pielęgnacyjne	1 402 704	1 390 418	1 703 805	1 893 314	1 931 553	1 953 999
Specjalne zasiłki opiekuńcze	279 498	262 300	261 796	262 937	169 260	110 980
Zasiłek dla opiekuna	207 665	164 556	145 440	115 981	17 980	24 800
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka finansowana z budżetu państwa	220 000	206 000	174 000	153 000	133 100	116 000
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	1 454 940	1 300 065	1 172 232	1 063 062	997 219	915 563
Świadczenie rodzicielskie	1 454 950	8 85 319	673 500	643 668	617 168	451 957
Świadczenia wychowawcze	1 026 633	885 319	-	-	-	-
Świadczenie wychowawcze UMK	1 7570 802	16 403 444	21 188 681	26 981 080	26 292 017	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kraśniku.

Tabela 5. Liczba świadczeniobiorców w latach 2017-2022 (świadczenie pobierane co miesiąc).

Rodzaj świadczenia	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Świadczeniobiorcy ogółem, z tego:						
pobierający świadczenia rodzinne	1 537	1 388	1 332	1 202	1 155	1 110
pobierający świadczenie z funduszu alimentacyjnego	272	247	220	195	181	164
pobierający świadczenie wychowawcze (500+)	6 194	5 788	7 403	4 805	9 120	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kraśniku.

Zmniejszenie zapotrzebowania na pomoc społeczną w Kraśniku potwierdza spadek w ostatnich pięciu latach wskaźnika liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. Spada też liczba rodzin objętych pomocą społeczną. Świadczy to o poprawiającej się sytuacji ekonomicznej mieszkańców miasta.

Z uwagi na starzenie się społeczności, istotnym wyzwaniem będzie rozwój polityki senioralnej. Samorząd powinien zapewnić odpowiednie warunki i starać się stale podnosić jakość życia osób w wieku senioralnym wraz z aktywizacją ich środowiska w celu eliminacji negatywnych procesów, m.in. izolacji społecznej. Konieczna jest poprawa zarówno w zakresie świadczonych usług medycznych, jak i rozwój odpowiedniej oferty kulturalno-rozrywkowej dla najstarszej grupy mieszkańców.

Polityka społeczna realizowana w mieście powinna skupiać się zatem na zapewnieniu odpowiednich warunków osobom ze szczególnymi potrzebami, w szczególności seniorom i osobom z niepełnościami, tak, aby umożliwić im pełne uczestnictwo w życiu społecznym.

3.3. Edukacja i wychowanie

Przedszkola i szkoły publiczne – jednostki budżetowe

Na ożywienie gospodarcze i rozwój miasta znaczny wpływ ma dostępność do placówek oświatowych oraz wysokowyszkolonej kadry. Jakość kształcenia w bezpośredni sposób oddziałuje na zagadnienia w zakresie problemów społeczno-gospodarczych tj. wykluczenie społeczne, bezrobocie, a przede wszystkim niedostosowanie kwalifikacji do obecnych wymagań rynku pracy.

Zaspokojenie potrzeb edukacyjnych mieszkańców miasta realizowane jest przez placówki podległe samorządowi w zakresie wychowania przedszkolnego i szkolnictwa podstawowego. Poniższe informacje przedstawiają dane dotyczące infrastruktury szkolnej z terenu miasta Kraśnik.

W mieście Kraśnik w 2022 r. zadania wychowawczo-oświatowe realizowało: 7 przedszkoli dla 911 dzieci w 38 oddziałach – wzrost w stosunku do 2021 r. o 58 dzieci, do 2020 r. o 73, a do 2019 r. o 68 i 6 szkół podstawowych (2 165 uczniów w 105 oddziałach – spadek w stosunku do 2021 r. o 167 uczniów i 9 oddziałów, do 2020 r. o 197, a do 2019 r. o 177), przez 400 nauczycieli. Są to:

- Przedszkole Miejskie nr 1 „Słoneczny Promyk”,
- Przedszkole Miejskie nr 2,
- Integracyjne Przedszkole Miejskie nr 3,
- Przedszkole Miejskie nr 4,
- Przedszkole Miejskie nr 6,
- Zespół Placówek Oświatowych nr 1, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa nr 1 im. Marii Skłodowskiej - Curie oraz Przedszkole Miejskie nr 7,
- Zespół Placówek Oświatowych nr 2, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa nr 2 im. Mikołaja Kopernika oraz Przedszkole Miejskie nr 5 (od dnia 1 września 2021 roku),
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Adama Mickiewicza,
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Kornela Makuszyńskiego,
- Szkoła Podstawowa nr 5 im. Henryka Sienkiewicza,
- Szkoła Podstawowa nr 6 im. Jana Pawła II.

Żłobki, przedszkola i szkoły niepubliczne

Kraśnicki system wychowania i edukacji wzbogacają szkoły, przedszkola i placówki oświatowe prowadzone przez stowarzyszenie oraz osoby fizyczne.

Ogółem w ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez miasto Kraśnik w roku 2022 wpisanych było 5 jednostek oświatowych (szkoła społeczna – 111 uczniów w 10 oddziałach oraz 4 przedszkola – 203 dzieci w 15 oddziałach). Są to:

- Społeczna Szkoła Podstawowa im. 24 Pułku Ułanów,
- Przedszkole Niepubliczne i Żłobek „Dawid i Julia”,
- Niepubliczne Przedszkole „Gwiazdeczka”,
- Niepubliczne Przedszkole „Gwiazdeczka 3”,
- Niepubliczne Przedszkole Specjalne „Słoneczny Dzień”.

W ewidencji żłobków i klubów dziecięcych funkcjonuje 6 placówek:

- Żłobek „Stonoga” prowadzony przez Spółdzielnię Socjalną Stonoga,

- Przedszkole Niepubliczne i Żłobek „Dawid i Julia”,
- Żłobek „Gwiazdeczka” Urszula Smołecka,
- Niepubliczny Żłobek Integracyjny „Gwiazdeczka”,
- Żłobek „Kraina Montessori” prowadzony przez Fundację „Liderzy Sukcesu”,
- Żłobek „Misie Tulisie”.

W roku szkolnym 2021/2022 organ prowadzący wprowadził do szkół podstawowych dodatkowe zajęcia z przedmiotów egzaminacyjnych (język polski, matematyka, język angielski). Rozwiązanie to przyczyniło się do uzyskania przez uczniów wyników egzaminów ósmoklasisty powyżej średniej wojewódzkiej i powiatowej. W roku 2022 egzamin ten zdawało 432 uczniów.

Tabela 6. Wyniki Egzaminu Ósmoklasisty 2022 (wyniki zaokrąglone do góry).

Nazwa szkoły	Język polski	Matematyka	Język angielski
województwo lubelskie	61	56	64
powiat kraśnicki	59	53	59
Szkoła Podstawowa nr 1 im. Marii Skłodowskiej-Curie	55	51	69
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Mikołaja Kopernika	61	60	68
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Adama Mickiewicza	75	67	67
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Kornela Makuszyńskiego	63	57	67
Szkoła Podstawowa nr 5 im. Henryka Sienkiewicza	62	58	70
Szkoła Podstawowa nr 6 im. Jana Pawła II	60	50	58

Źródło: <https://waszaedukacja.pl/egzaminy/egzamin-osmoklasisty/wyniki/lubelskie/krasnicki/2022>

Jako potencjał uznać można wyższe w porównaniu do województwa i powiatu wyniki egzaminu ósmoklasisty uzyskane w 2021 roku.

Mimo wszystko istnieje konieczność podnoszenia standardów nauczania w szkołach podstawowych zlokalizowanych w mieście, m.in. poprzez realizację działań podnoszących poziom kluczowych kompetencji uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji językowych, matematycznych, naukowo-technicznych oraz kompetencji społeczno-obywatelskich, a także innowacyjności i przedsiębiorczości.

Wydatki na oświatę

Wydatki ponoszone na oświatę stanowią znaczne obciążenie dla budżetu miasta. Subwencja oświatowa otrzymywana z budżetu państwa jest niewystarczająca i duża część kosztów związanych z edukacją finansowana jest z dochodów własnych.

W 2022 roku część oświatowa subwencji ogólnej wyniosła: 25 617 443 zł i stanowiła 16,11% dochodach budżetu (ogółem) miasta. Subwencja została zwiększona w stosunku do 2021 roku o kwotę 2 346 634 zł tj. o 10,08%. Kwota ta nie pokryła skutków podwyżki płac dla nauczycieli wprowadzonej od 1 maja i 1 września 2022 roku oraz zatrudnienie nauczycieli specjalistów od 1 marca i 12,45 etatu od 1 września, jak również skutków podwyżki minimalnego wynagrodzenia dla pozostałych pracowników od 1 stycznia 2022 roku. Finansowe skutki wprowadzenia podwyżek wyniosły łącznie 1 199 098 zł w tym 458 602 zł dla pracowników niepedagogicznych.

Dodatkowo zwiększyły się koszty utrzymania budynków oświatowych. Wszystko to powoduje, że coraz więcej środków finansowych z dochodów własnych przeznaczanych jest na funkcjonowanie miejskiej oświaty.

W żadnej ze szkół prowadzonych przez miasto Kraśnik subwencja nie wystarczyła na sfinansowanie jej funkcjonowania.

Wydatki w poszczególnych placówkach są zróżnicowane, uzależnione przede wszystkim od liczby uczniów, liczby zatrudnionych nauczycieli i ich stopnia awansu zawodowego, liczby zatrudnionych pracowników administracji i obsługi oraz od ilości godzin dydaktyczno-wychowawczo-opiekuńczych w arkuszach organizacyjnych.

W 2022 roku wydatki wykonane w dziale 801, 854, 855 i 921 wyniosły: 52 254 070,91 zł, co stanowiło 29,76% wydatków budżetu Miasta Kraśnik. Udział ten w stosunku do 2021 roku zmniejszył się z 30,07%, tj. o 0,31%.

W 2020 roku, z powodu wybuchu pandemii COVID-19, priorytetowym bieżącym wydatkiem szkół był m.in. zakup sprzętu umożliwiającego prowadzenie zajęć on-line, co wpłynęło na zmniejszenie się udziału wydatków majątkowych.

Powyższe dane wskazują na potrzebę rozwijania technologii cyfrowych oraz informatyzację procesu nauczania. Ze względu na zmianę formy prowadzenia zajęć, w 2020 roku technologie cyfrowe odgrywały kluczową rolę w procesie nauczania, co wymagało dostosowania infrastruktury oświatowej do potrzeb i oczekiwań jej użytkowników. Kluczowa jest również indywidualizacja pracy, głównie z uczniami uzdolnionymi, jak również ze szczególnymi potrzebami. Ważne jest tworzenie oferty spójnej z wymaganiami lokalnego i regionalnego rynku pracy, a także nawiązywanie współpracy placówek oświatowych ze branżowymi szkołami powiatowymi ponadpodstawowymi i przedsiębiorcami.

3.4. Kapitał społeczny

W celu zbadania poziomu kapitału społecznego oraz aktywności obywatelskiej przeanalizowano dane dotyczące funkcjonowania trzeciego sektora i mechanizmów wsparcia partycypacji, takich jak: Budżet Obywatelski.

Organizacje pozarządowe stanowią jeden z filarów funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego. Działalność organizacji przynosi oprócz oczywistych bezpośrednich korzyści, także szereg korzyści pośrednich, które są niejednokrotnie w równym stopniu znaczące, jak te podstawowe.

Do sztandarowych działań organizacji pozarządowych należą m.in.: tworzenie miejsc pracy, wypełnianie usługami bądź dobrami nisz, którymi rynek ani państwo nie są zainteresowane². Działalność każdej organizacji pozarządowej wiąże się z pewnymi kosztami stałymi. Organizacje (stowarzyszenia, fundacje) posiadają możliwość pozyskiwania środków na rzecz rozwoju i funkcjonowania z funduszy europejskich w ramach tzw. partnerstwa wspólnie z innymi podmiotami.

W mieście Kraśnik w analizowanym okresie, czyli w latach 2012-2022, zanotowano wzrost wskaźnika liczby zarejestrowanych stowarzyszeń, fundacji i organizacji społecznych.

W 2012 r. z terenu miasta zarejestrowanych było 91 stowarzyszeń, fundacji i organizacji społecznych, zaś w 2022 r. już 112 (94 stowarzyszeń i organizacji społecznych; o 21% więcej niż w 2012 r. oraz 18 fundacji (blisko dwukrotnie więcej niż w 2012 r.).

W Kraśniku główną formą partycypacji publicznej jest Budżet Obywatelski. Jest to wydzielona część budżetu miasta, o przeznaczeniu której decydują mieszkańcy. Dzięki temu wzrasta zaangażowanie i aktywność obywatelska, co pozwala na skuteczniejsze rozwiązywanie problemów społecznych.

Mieszkańcy Kraśnika w 2022 r. złożyli 21 projektów – 10 elektronicznie i 11 papierowo, które zostały sprawdzone pod względem formalnym, a następnie techniczno-finansowym przez powołane zespoły. Na etapie weryfikacji odrzucone zostały 3 projekty (14,29%), a 2 wnioskodawców wycofało złożone projekty. Ostatecznie głosowaniu poddano 16 projektów. Kwota przewidziana w budżecie miasta Kraśnik na 2022 r. dla wydatków objętych Budżetem Obywatelskim wyniosła 420 000 zł (w latach 2017-2018 po 280 000 zł, w 2019 r. 350 000 zł, w 2020-2021 r. po 385 000 zł). Każda dzielnica na realizację Budżetu Obywatelskiego otrzymała po 60 000 zł.

Aktywność mieszkańców miasta w przedmiocie Budżetu Obywatelskiego objawia się na 2 sposoby. Formy tej aktywności to zgłaszanie projektów do budżetu i branie udziału w głosowaniu nad projektami.

Nadal dużym wyzwaniem pozostaje dotarcie do jak największej liczby mieszkańców i zainteresowanie ich ideą Budżetu Obywatelskiego. W tym celu planuje się zintensyfikować działania informacyjne, również mające na celu promowanie już zrealizowanych projektów. Osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów zobowiązane zostaną do bieżącego przekazywania informacji, które będą promowane różnymi kanałami wśród mieszkańców Kraśnika. Dzięki temu mieszkańcy będą identyfikować zrealizowane przedsięwzięcia z ideą Budżetu Obywatelskiego.

Kraśnika młodzież może wyrazić swoje zdanie oraz zaproponować własne pomysły również poprzez działanie w ramach Młodzieżowej Rady Miasta. w 2022 roku Młodzieżowa Rada Miasta spotykała się

² Na podstawie www.osektorze.ngo.pl.

8 razy. Dzięki oddaniu do użytku wyremontowanego budynku przy ul. Kościuszki 26, Rada zyskała stałą siedzibę, w której odbywają się posiedzenia i spotkania nieformalne.

Miasto bierze pod uwagę także głos najstarszych mieszkańców. W Kraśniku działa Rada Seniorów. Rolą Rady Seniorów jest przede wszystkim komunikowanie potrzeb osób starszych poprzez opiniowanie i konsultowanie dotyczących ich decyzji lokalnych władz. Podejmuje również liczne działania mające sprzyjać solidarności międzypokoleniowej i stwarzać warunki do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej, jednocześnie stwarzając obywatelom możliwość uczestniczenia w życiu publicznym.

W skład Rady Seniorów kadencji 2019-2024 wchodzi przedstawiciele wszystkich klubów i stowarzyszeń senioralnych działających na terenie miasta Kraśnik. Obecnie Rada liczy 16 członków. Kraśnicka Rada Seniorów w roku 2022 spotkała się czterokrotnie na swoich posiedzeniach, podejmowała również aktywność w sferze kulturalnej i artystycznej.

W działaniach samorządu miasta Kraśnik brany jest pod uwagę także głos lokalnych przedsiębiorców. W lutym 2020 r. została powołana Rada Gospodarcza przy Burmistrzu Miasta Kraśnik. Jest ona organem opiniodawczo-doradczym w zakresie konsultowania zagadnień dotyczących sfery gospodarczej i społecznej, posiada również uprawnienia do podejmowania w tym obszarze inicjatyw. W roku 2022 Rada uczestniczyła w pracach nad projektem założeń do niniejszej Strategii i Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2023-2030.

Inną formą partycypacji publicznej w Kraśniku są konsultacje społeczne, przyjmujące postać badań ankietowych, bezpośrednich spotkań z mieszkańcami oraz konsultacji stałych i jednorazowych dotyczących projektów istotnych dla mieszkańców. W latach 2022-2023 roku liczba konsultacji z mieszkańcami wyniosła 6. Narzędziem wspierającym dialog społeczny jest strona internetowa <https://www.krasnik.eu>, na której znajdują się informacje związane z Budżetem Obywatelskim, organizacjami samorządowymi oraz konsultacjami społecznymi.

3.5. Kultura

Analizując ofertę kulturalno-rozrywkową w mieście, skupiono się na działalności bibliotek, ofercie ośrodków kultury, działalności wystawienniczej i ofercie teatralnej oraz funkcjonowaniu kina.

Ważny aspekt rozwoju kultury stanowią sieć i dostępność do instytucji kultury oraz możliwości uczestnictwa w imprezach i wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez podmioty zarówno publiczne, jak i komercyjne.

Najważniejsze miejskie instytucje i jednostki kultury to:

- Centrum Kultury i Promocji (CKiP) przy ul. Niepodległości 44.
- Oddział Centrum Kultury i Promocji przy ul. Kościuszki 26.
- Trzy placówki biblioteczne: Biblioteka Nowy Horyzont przy ul. Koszarowej 10A, Filia nr 1 przy ul. Ks. Zielińskiego 3 oraz Filia nr 2 przy ul. Piaskowej 20.
- Osiedlowy Dom Kultury „POMOC”.
- Izba Pamięci.

Edukacja artystyczna

W 2022 r. CKiP realizowało jeden ze swoich najważniejszych statutowych celów, jakim jest edukacja artystyczna. Wykwalifikowani instruktorzy prowadzili zajęcia muzyczne, taneczne, teatralne i plastyczne. Oferta edukacyjna związana była z: zajęciami wokalnymi indywidualnymi i grupowymi, zespołem tańca ludowego i towarzyskiego standardowego i latynoamerykańskiego, street dance i hip-hop, hip-hop, zumbi oraz zajęciami teatralnymi, plastycznymi, „Rytmika dla smyka”, „Rytmika dla smyka”, „Sztuka dla malucha”, zajęciami kreatywnymi, „Sztuka i rzemiosło”, „Sztuka i rzemiosło”, tańcem nowoczesnym.

Na stałe zajęcia prowadzone przez CKiP zapisanych było w 2022 r. łącznie ok. 419 osób. Próby w CKiP miały także: zespół rockowy ALIEN, Zespół Wokalny JUBILAT oraz Kapela SWOJACY. Dodatkowo CKiP prowadziło zajęcia taneczne i wokalne w Klubie Senior + w Kraśniku.

Przeglądy, konkursy i eliminacje

W 2022 r. po dwuletniej przerwie do CKiP powróciły powiatowe eliminacje Wojewódzkiego Przeglądu Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych. Do twórczej rywalizacji stanęły cztery grupy: CHYBA NIE z Publicznej Szkoły Podstawowej w Liśniku Dużym, MASKA z Zespołu Placówek Oświatowych im. Jana Pawła II w Gościeradowie oraz reprezentanci CKiP: NOTOCO Montekasyno oraz z NOTOCO Pchły. Do udziału w czerwcowym Festiwalu Najciekawszych Widowisk w Świdniku nominowane zostały trzy spektakle: „Inni” w wykonaniu CHYBA NIE, „Mały problem” oraz „Kolekcjoner twarzy” w wykonaniu NOTOCO Monktekasyno.

Do miejskich eliminacji 41. Małego Konkursu Recytatorskiego przystąpiło 13 uczniów z 5 kraśnickich szkół podstawowych. Jury nominowało do turnieju powiatowego 4 uczniów, a ponadto przyznało 2 wyróżnienia.

CKiP po dwuletniej przerwie powrócił Powiatowy Przegląd Twórczości Artystycznej Przedszkoli, Szkół Podstawowych i Szkół Ponadpodstawowych „Motylek”. W 21. edycji udział wzięli reprezentanci placówek oświatowych i kulturalnych z Kraśnika, Stróży, Annapola, Dzierzkowic, Gościeradowa, Leszczyny i Terpentyny – łącznie 42 solistów i 5 zespołów. Młodzi wokaliści rywalizowali w kategorii

solowej i zespołowej w 5 grupach wiekowych: 5-6 lat, 7-10 lat, 11-13 lat, 14-16 lat i 17-19 lat. Jury przyznało łącznie 23 nagrody główne (miejsca od 1. do 3. w każdej kategorii wiekowej (w tym 4 miejsca ex aequo) oraz 4 wyróżnienia.

Oferta wakacyjna i feryjna

Program „Ferii w Mieście” objął zajęcia taneczne, teatralne, animacyjne, fotograficzne, modelarskie, plastyczne i sensoplastyczne, warsztaty z tworzenia makramy, karmników i ekotreb, spotkanie z pszczelarzem, bajki w Kinie „Metalowiec” oraz dyskotekę pod chmurką i ognisko.

Na program „Wakacji w CKiP” złożyły się bajki w kinie „Metalowiec”, zajęcia plastyczne, sensoryczne, taneczne, kreatywne, fotograficzne i twórcze oraz zwieńczone happeningiem i spektaklem „Kraśnickie potwory” Wakacyjne Warsztaty Teatralne. Dopełnieniem letniej oferty CKiP były „Wakacyjne Place Zabaw”, czyli animacje dla dzieci odbywające się w sierpniowe weekendy na placach zabaw, skwerach i w parkach.

Teatr

W marcu 2022 r. Teatr NOTOCO zaprosił mieszkańców miasta do wspólnego świętowania Międzynarodowego Dnia Teatru. Z tej okazji aktorka grupy dziecięcej Milena Sosnowka wystąpiła w sali widowiskowej z monodramem „Mały problem” (reż. Monika Nitkiewicz-Mitrut), a grupa NOTOCO Montekasyno zaprezentowała się w spektaklu „Kolekcjoner twarzy” (reż. Monika Nitkiewicz-Mitrut).

W maju 2022 r. w Wielkiej Synagodze odbyła się premiera spektaklu „Sztetl Kraśnik” (reż. Monika Nitkiewicz-Mitrut) Teatru NOTOCO Senior, którą poprzedziły warsztaty tańca izraelskiego poprowadzone przez Magdalenę Pulikowską. Z uwagi na duże zainteresowanie publiczności przedstawienie zagrano dwa razy.

W czerwcu 2022 r. kraśnicki teatr tradycyjnie podsumował ostatni rok swojej pracy. Podczas „Wieczoru z Teatrem NOTOCO” kraśniczanie mieli okazję obejrzeć trzy przedstawienia w wykonaniu grup dziecięcych: „Zaczarowany kapelusz” – NOTOCO Szczurki, „Ide na zupę” – NOTOCO Pchły i „Mały problem” – monodram Mileny Sosnowki z NOTOCO Pchły, a także trzy inscenizacje adresowane do nieco starszej widowni: „Sztetl Kraśnik” – NOTOCO Senior, „Kolekcjoner twarzy” – NOTOCO Montekasyno i „Ciała” – NOTOCO A2.

W 2022 r. CKiP kontynuowało współpracę ze Sceną Reduta – firmowanym przez Teatr im. Juliusza Osterwy w Lublinie projektem, którego celem jest pokazywanie profesjonalnej sztuki tym, którzy na co dzień mają do niej utrudniony dostęp. W Kraśniku Scena Reduta gościła dwukrotnie: 1 kwietnia ze spektaklem „Grace i Gloria” (reż. Bogdan Augustyniak) ze Stanisławą Celińską i Lucyną Malec w rolach tytułowych, zaś we wrześniu z przedstawieniem z repertuaru Teatru Osterwy pt. „Prawda” (reż. Paweł Aigner). Tego dnia w Centrum Kultury i Promocji w Kraśniku dokonano się uroczyste otwarcie sezonu 2022/2023 Sceny Reduta, w którym uczestniczyli widzowie oraz goście z Urzędu Marszałkowskiego, Urzędu Miasta Kraśnik, Teatru im. Juliusza Osterwy w Lublinie, ośrodków kultury i magistratów miast biorących udział w projekcie, a także dziennikarze.

Kino

W 2022 r. w kinie „Metalowiec” odbyło się 650 seansów filmowych, w tym 140 pokazów filmów polskich (w tym 6 studyjnych), 114 pokazów filmów europejskich (w tym 4 studyjne) i 396 pokazów filmów produkcji amerykańskiej i innych (w tym 2 studyjne). Liczba widzów wyniosła 27 811.

Kraśnickie kino w 2022 r. było jednym z filarów wakacyjnej oferty CKiP. Ponadto „Metalowiec” przygotował specjalny seans z okazji Walentynek („Miłość jest blisko”), Dnia Kobiet („Koniec świata, czyli Kogel Mogel 4”) oraz Dnia Dziecka („Pan Wilk i spółka. Bad Guys” i „Doktor Strange w multiwersum obłądu”), a także tradycyjnie pamiętał o miłośnikach maratonów filmowych, zapraszając ich na 4 maratony horrorów.

Latem do Kraśnika powróciło kino plenerowe. W sierpniu na skwerze przy ul. Spółdzielczej wyświetlony został musical „Mamma Mia”, 15 sierpnia w Parku Jana Pawła II film „Zatańcz ze mną”, a pod koniec sierpnia na scenie letniej CKiP „Hotel dla psów”.

Oferta kulturalna Miasta Kraśnik ewoluowała na przestrzeni lat. Działalność CKiP stała się kuźnią wielu talentów, zakres prowadzonych zajęć artystycznych poszerzył się o nowe formy, a scena widowiskowa otworzyła się na wiele nowych przedsięwzięć. Każda grupa wiekowa znajduje dla siebie interesujące propozycje, a spełnianie potrzeb kulturalnych mieszkańców osiągnęło najlepszy wynik. Kolejnym olbrzymim krokiem w obszarze kultury było utworzenie Oddziału CKiP przy ul. Kościuszki 26. W miejscu tym organizowane są innowacyjne wydarzenia, warsztaty, zajęcia. Regularne przedsięwzięcia zdążyły przyciągnąć dużą grupę odbiorców. Wydarzenia w Kościuszki 26 bardzo często są inspirowane pomysłami odwiedzających jednostkę mieszkańców jak chociażby warsztaty fotograficzne, robotyczne, florystyczne, recyklingowe, kino na leżaczkach i wiele innych. Dużym zainteresowaniem cieszą się kobiece warsztaty i te skierowane do młodzieży.

Dziedzictwo kulturowe

Do rejestru **zabytków województwa lubelskiego** wpisane zostały:

- Zespół urbanistyczny Kraśnika w granicach dawnych obwarowań miejskich wraz z sylwetą miasta i skalą jego zabudowy.
- Zespół kościoła pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP i d. Klasztoru Kanoników Regularnych, jeden z najlepszych i najciekawszych przykładów architektury sakralnej Lubelszczyzny.
- Zespół d. kościoła szpitalnego, ob. rektoralnego pod wezwaniem Świętego Ducha.
- Szpital przykościelny tzw. dworek modrzewiowy przy ul. Narutowicza.
- Dwie synagogi (Duża i Mała) przy ul. Bóżnicznej, o wysokiej wartości historycznej i architektonicznej.

Tabela 7. Wykaz obiektów na terenie miasta Kraśnik objętych ochroną konserwatorską.

Lp.	Obiekt	Adres	Nr rej. zab.
1.	Układ urbanistyczny miasta Kraśnik w obrębie dawnych obwarowań miejskich, wzgórza zamkowego i rejonu kościoła szpitalnego wraz z sylwetą miasta i skalą jego zabudowy.	-	A/641
2.	D. zespół klasztorny kanoników regularnych złożony z: kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP, klasztor obecnie plebania, kaplica pod wezwaniem św.	ul. Kościuszki 4/ Klasztorna 1	A/482

Jacka (d. kostnica), dzwonnica, dziedziniec klasztorny otoczony murem z bramą wjazdową, d. zabudowania gospodarcze, cmentarz przykościelny z zadrzewieniem i żelaznym ogrodzeniem z bramkami.

3.	Zespół kościoła szpitalnego złożony z: d. kościoła szpitalnego ob. Rektoralny pod wezwaniem Ducha Świętego, d. szpitala tzw. dworku modrzewiowego, drzewostanu i kamiennych nagrobków cmentarza przykościelnego,	ul. Narutowicza 29/31	A/545
4.	Bóżnica tzw. Duża Synagoga, późn. dom kahalny	ul. Bóżniczna 6	A/565
5.	Bóżnica tzw. Mała Synagoga	ul. Bóżniczna 6	A/565
6.	Cmentarz z I wojny światowej	ul. Lipowa	A/1059

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków województwa lubelskiego.

Ponadto w Gminnej Ewidencji Zabytków ujęte zostały budynki mieszkalne, cmentarze i stanowiska archeologiczne. Szczegółowy wykaz zawiera poniższa.

Tabela 8. Zabytki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Lp.	Obiekt	Adres
1.	Układ urbanistyczny Kraśnika Fabrycznego	
2.	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 6/8
3.	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 7
4.	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 11
5.	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Kościuszki 26
6.	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Narutowicza 20
7.	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Narutowicza 34
8.	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Narutowicza 36
9.	Dom mieszkalny (kamienica)	ul. Narutowicza 38
10.	Cmentarz parafialny	ul. Kościuszki/Cmentarna
11.	Najstarszy cmentarz żydowski	ul. Podwalna
12.	Cmentarz żydowski	ul. Ogrodowa/Strażacka
13.	Cmentarz wojenny	ul. Niepodległości
14.	Pomnik – krzyż poświęcony powstańcom styczniowym	ul. Klasztorna 3/Kościuszki 4
15.	Pomnik ku czci poległych ułanów 24 Pułku Ułanów	ul. Klasztorna 3/Kościuszki 4
16.	Głaz pamiątkowy poświęcony 100 rocznicy śmierci Tadeusza Kościuszki	Zbieg ul. Kościuszki i Piłsudskiego
17.	Pomnik poświęcony ofiarom hitlerowskiego terroru (na cmentarzu parafialnym)	ul. Kościuszki/Cmentarna
18.	Pomnik na zbiorowej mogile żołnierzy Armii Radzieckiej (na cmentarzu parafialnym)	ul. Kościuszki/Cmentarna
19.	Tablica obok miejsca straceń	ul. Urzędowska
20.	Kapliczka przydrożna z figurą św. Floriana	u zbiegu ulic Piłsudskiego, Strażackiej i Podleskiej
21.	Zajazd ob. budynek usługowy	Plac Wolności 11/13
22.	Budynek Archiwum Państwowego, d. Prezydium	ul. Niepodległości 41
23.	Dom Kultury, ob. Centrum Kultury i Promocji	ul. Niepodległości 44
24.	Stajnia koszarowa	ul. Kopernika 3
25.	Stajnia koszarowa	ul. Kopernika 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków.

W Kraśniku występują także zabytki archeologiczne. Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji lub działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i pozostałych po nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

W oparciu o wyniki badań w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski, miasto Kraśnik objęte jest obszarami AZP nr 83 – 77 i 84 – 78. W obrębie obszaru 84 -78 wyznaczono jedno stanowisko – Zamczysko. Są to w większości ślady osadnictwa (tj. punkty, na których zlokalizowano zabytki ruchome typu ceramika, narzędzia krzemienne, metalowe, itp.) lub osady z wielu okresów chronologicznych, poczynając od neolitu (II poł. IV - II w. p.n.e.), poprzez epokę brązu (II w. p.n.e.), okres wpływów rzymskich I- IV w. n.e.), wczesne średniowiecze (VI - poł. XIII w.) po czasy nowożytne. Stanowiska archeologiczne zlokalizowane są głównie na terenach prywatnych, na obszarach użytków rolnych, leśnych lub w obrębie zabudowy siedliskowej. Łącznie zlokalizowano 39 stanowisk archeologicznych. Wszystkie zostały ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Zdecydowana większość zabytków Kraśnika zlokalizowana jest w obszarze objętym rewitalizacją. Zabytki i obiekty o charakterze zabytkowym to substancja o dużym potencjale, wpływającym na walory miasta. Charakterystycznym, potwierdzającym tę tezę przykładem, mogą być prace konserwatorskie i roboty budowlane podjęte w latach ubiegłych przy zespole klasztornym kanoników regularnych. Wysiłek włożony w przywrócenie świetności kościołowi i obiektom towarzyszącym uczynił go m. in. atrakcją turystyczną na skalę regionu. Z dużym prawdopodobieństwem należy założyć, że działania o podobnym charakterze podjęte w stosunku do substancji zabytkowej zlokalizowanej w obszarze rewitalizacji wpłyną pozytywnie, nie tylko na podniesienie stanu technicznego i estetyki samych obiektów przywracając im prawidłową funkcję, ale podniosą atrakcyjność całego śródmieścia Kraśnika. W efekcie jakościowej zmiany miasto zyska poważny atut, dzięki któremu jego bogata historia będzie mogła być ukazana we właściwym wymiarze stając się czynnikiem rozwoju turystyki, generującej inne obszary aktywności.

Strefa ochrony konserwatorskiej

W celu zapewnienia właściwej ochrony substancji zabytkowej Kraśnik podzielono na 3 strefy ochrony konserwatorskiej:

- **SOK 1** obejmująca Stare Miasto w granicach wpisu układu urbanistycznego do Rejestru Zabytków oraz jego poszerzenie ku południowemu-zachodowi – do granic historycznych,
- **SOK 2** zespół dawnych koszar przy ul. Urzędowskiej,
- **SOK 3** – socrealistyczne założenie urbanistyczne Kraśnika Fabrycznego.

W strefie SOK1 obowiązuje nadrzędność wartości kulturowych oraz priorytet zachowania i opieki nad zabytkami, z dopuszczalnością przekształceń wyłącznie w celu rewaloryzacji względnie modernizacji zabytku pozwalającą na jego rewitalizację.

W Kraśniku **dobiegł końca pierwszy etap rewitalizacji (2017-2023)** realizowany w oparciu o Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2017-2023 (uchwała XXXIX/359/2017 z dnia 10 maja 2017 r.) wraz z Aktualizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2017-2023 (uchwała XVII/166/ 2020 z dnia 30 stycznia 2020 r.). Kolejne działania rewitalizacyjne będą podejmowane w oparciu o opracowany Gminny Program Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2023-2030, w którym zaplanowano **ponad 50 projektów**.

Biblioteki

Miejska Biblioteka Publiczna w Kraśniku posiada 3 placówki:

- Bibliotekę Główną - Biblioteka Nowy Horyzont (Oddział dla Dorosłych i Oddział Dziecięco-Młodzieżowy) przy ul. Koszarowej 10A,
- Filię nr 1 przy ul. Ks. Zielińskiego 3
- Filię nr 2 przy ul. Piaskowej 20.

MBP w Kraśniku w 2022 r. zakupiła ze środków budżetowych 1 096 woluminów na kwotę. Ze środków Biblioteki Narodowej zakupiono 585 woluminów. W ciągu roku MBP w Kraśniku otrzymała dary w ilości 376 woluminów.

Akcje, wydarzenia i imprezy

- Ferie z Biblioteką
- Wakacje z Biblioteką
- Tydzień Bibliotek
- Biblioteka Na Kórkach
- Narodowe Czytanie
- Dzień Dziecka
- Ekspresowy Pociąg do Książek
- Urodziny Pani Marii
- Dzień Dziecka
- Dni Kraśnika
- Wigilia Miejska

Imprezy i akcje o zasięgu powiatowym:

- Dzień Bibliotekarza
- Projekt „Plastic Fantastik”, w tym:
 - konkurs plastyczny
 - spotkanie autorskie
 - prelekcje
- szkolenie dla Bibliotekarzy z terenu powiatu kraśnickiego w siedzibie CKiP na Kościuszki 26.

Placówki – najciekawsze formy:

- Czytelnik Roku 2022 – konkurs
- Narodowe Czytanie 2022 Ballady i romanse A. Mickiewicza
- Książkowy Molik – DKK
- Niepokorni, niezłomni, wyklęci – wystawa tematyczna
- Projekt „Plastic Fantastik”
- Tydzień bibliotek
- Spotkania z książką – głośne czytanie w DPS w Kraśniku
- Salonik Literacki – Dyskusyjny Klub Książki dla dorosłych
- „Czytaczek” – DKK dla dzieci
- „Senior +” – zajęcia literackie
- Bibliotekarz w przedszkolu

- Urodziny Pani Marii
- „Z kart historii Ziemi Kraśnickiej” – Konkurs regionalno-historyczny dla szkół podstawowych
- Gala Biblioteki
- Międzynarodowy Dzień Kubusia Puchatka – akcja promująca czytelnictwo
- Międzynarodowy Dzień Pamięci o Holokauście – czytamy o Holokauście w Kraśniku – impreza historyczna
- „Zygmunt Sapalski – życie wplątane w historię” – wystawa
- Walentynki w bibliotece – akcja bookcrossingowa
- „W kolorach Ukrainy” – zabawy ruchowe
- „Wiosna, wiosenka” – gra terenowa
- Dzień poezji - czytanie on-line
- Światowy dzień czytania Tolkiena – czytanie on-line
- „Wiosna na Wyżnicy” – lekcja biblioteczna
- „Palmowe zwyczaje” – lekcja biblioteczna
- „Wiosenne spotkania z poezją - Katarzyna Tomaszewska” – spotkanie autorskie
- „Co słonko widziało?” – konkurs
- „Święto Wolnych Książek” – Akcja Fundacji Bookcrossing Polska
- „Rezydencja Meżyhorie – Złota klatka Wiktora Janukowycza” – prelekcja
- „Ignacy Łukasiewicz. Wielki Polak, patriota, odkrywca” – wystawa/wycieczka
- „Mapa biblioteczna oczami dzieci” – lekcja biblioteczna
- „Spotkanie z ilustratorką Izabelą Rej” – spotkanie z ciekawym człowiekiem
- Bibliotekarz w przedszkolu
- „Zostań naszym czytelnikiem” – lekcja biblioteczna
- „Łączy nas słowiańska dusza” – impreza literacka
- „Bruno Schulz - magia słowa i obrazu” – impreza biblioteczna/wernisaż
- „Biblioteczna kwietna łąka” – lekcja biblioteczna
- „Przepisujemy Tolkiena” – akcja
- „Spacer krasnoludków” – impreza literacka
- „Warsztaty o migracji” – zajęcia edukacyjne
- „Ze starej kliszy” – wystawa
- „Eko wymiana w bibliotece – plantcrossing” – akcja
- „Podchody i kody” – zajęcia relaksacyjno-sportowe
- „W świecie robotów” - zajęcia edukacyjne
- „Kolaż romantyczny” – zajęcia plastyczne
- „Leśnictwo Rudki” – wycieczka
- „Ballady i romanse” - Narodowe czytanie/ wernisaż
- "Spice gears – robotyka” – zajęcia edukacyjne
- "Bruno Schulz – pisarz fantasmagoryjny” – wystawa
- "Jesienne zabawy w bibliotece” – zajęcia edukacyjne
- "Mali patrioci” – konkurs
- "Przedszkolak w bibliotece” – lekcja biblioteczna
- Międzynarodowy Dzień Postaci z Bajek – akcja on-line
- Światowy Dzień Pluszowego Misia – akcja
- „Misie retro” – wystawa
- „List do Świętego Mikołaja” – lekcja okolicznościowa

- „Puzzle z Kica Kocią” – zajęcia edukacyjne
- „Adwentowy challenge” – konkurs
- „Śnieżnobiałe choinki” – Warsztaty plastyczne
- „XX Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom” – Akcja Fundacji „ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom”
- „Święto Wolnych Książek” – Akcja Fundacji Bookcrossing Polska
- „Taneczne wybryki w takt muzyki” – Zajęcia muzyczne
- „Kici Kocia w przedszkolu” – Głośne czytanie
- „Czytamy z sercem” – Dzień Głośnego Czytania
- „Pełna miska dla przytuliska” – Zbiórka karmy dla przytuliska w Rachowie
- „Mała książka – wielki człowiek” – Spotkanie w ramach akcji
- „Święty Mikołaj w oczach dzieci” – Konkurs plastyczny
- „Mikołajowe historie” – konkurs literacki
- „But Świętego Mikołaja” – Warsztaty
- „Mikołaj w bibliotece” – Impreza okolicznościowa
- „Szlachetna paczka” – Akcja
- „Warsztaty elfów Świętego Mikołaja” – Warsztaty plastyczne

Szczególne znaczenie dla jakości życia kulturalnego w mieście ma wyremontowana biblioteka przy ul. Koszarowej 10A. Głównym celem biblioteki pod nazwą Biblioteka Nowy Horyzont, było stworzenie przestrzeni wyjątkowej, funkcjonalnej, inspirowanej nowoczesną kawiarnią oraz naturą, tak aby miejsce to funkcjonowało zgodnie z duchem idei trzeciego miejsca.

„Trzecie miejsce to miejsce odpoczynku – nie tylko od pracy, lecz także od wykonywanych na co dzień rutynowych czynności. Jest naturalną przestrzenią, w której spędzamy wolny czas, spotykamy przyjaciół, odpoczywamy po pracy zawodowej, pracach domowych, nabieramy oddechu przy filiżance kawy (herbaty), obserwujemy i pokazujemy się innym. Są to miejsca, w których tętni życie lokalnej społeczności, gdzie rodzą się nowe pomysły, utrwalają się lub ewoluują ważne w danym środowisku wartości.” Agnieszka Koszkowska „Trzecie miejsce” według Raya Oldenburga.

Biblioteka Nowy Horyzont jest w założeniu miejscem uniwersalnym, nowoczesnym oraz przyjaznym użytkownikom w różnym wieku. Zdecydowana, nowoczesna aranżacja wnętrza z elementami nawiązującymi do kawiarni oraz idei trzeciego miejsca, nadaje jej indywidualny charakter, wyróżniając ją na tle innych tego typu obiektów kultury w naszym mieście.

4. Diagnoza sfery gospodarczej

4.1 Przedsiębiorczość

W 2022 r. na terenie miasta Kraśnik wg danych GUS BDL funkcjonowało **3 162 podmioty gospodarcze**, z czego większość, bo aż **95,16%** stanowiły podmioty zaliczane do sektora prywatnego. W sektorze prywatnym najczęściej podmiotów jest prowadzonych przez osoby fizyczne – **73,48%**. Znacznie mniejszą część sektora prywatnego stanowią organizacje społeczne, bo jedynie **3,09%** oraz spółki handlowe **6,02%**. Sektor publiczny w ogólnej liczbie podmiotów działających na terenie gminy stanowi niewielką część i wynosi **2,99%**.

Tabela 9. Podmioty gospodarcze w poszczególnych sektorach funkcjonujących w latach 2017 – 2022 w mieście Kraśnik.

Rodzaj sektora	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
podmioty gospodarki narodowej ogółem	2 971	3 043	3 022	3 136	3 219	3 162
sektor publiczny – ogółem	90	87	84	86	88	90
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	66	64	60	62	64	64
sektor publiczny - spółki handlowe	5	3	3	3	3	4
sektor prywatny – ogółem	2 862	2 929	2 902	3 009	3 085	3 009
sektor prywatny – osoby fizyczne	2 068	2 150	2 124	2 226	2 291	2 211
sektor prywatny – stowarzyszenia i org. społ.	88	86	87	91	90	93
sektor prywatny – spółki handlowe	172	153	155	158	174	181
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	32	23	19	17	16	17
sektor prywatny - fundacje	16	16	17	17	18	19
sektor publiczny - ogółem	90	87	84	86	88	90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS BDL.

Na podstawie powyższych danych można zauważyć, że od roku 2017, kiedy to całkowita liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie miasta Kraśnik miała najniższą wartość i wynosiła 2 971, liczba podmiotów wzrasta. Zauważalny jest niewielki spadek liczby firm w ostatnim roku.

Według danych z rejestru REGON, wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Kraśniku, najczęściej (283) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najczęściej (3 035) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0-9 pracowników (95,98%). W 2022 r. w Kraśniku wśród podmiotów wpisanych do rejestru REGON dominowały podmioty z sekcji G - Handel hurtowy i detaliczny, w tym naprawa pojazdów samochodowych i motocyklowych, które stanowiły 21,7% wszystkich podmiotów na lokalnym rynku. Kolejną najliczniejszą grupą stanowiły podmioty z sekcji F, związane z budownictwem (12,78%).

Tabela 10. Podmioty gospodarcze wg rodzaju działalności i sekcji PKD.

Wskaźnik	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji S i T – Pozostała dział. usł., gospodarstwa dom. zatrud. prac.	205	197	215	211	216	224	233	229	238	250	243
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	207	216	213	231	236	236	259	271	289	307	296
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	229	222	216	213	215	223	228	226	236	238	237
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji F – Budownictwo	325	330	318	315	301	310	332	350	367	392	404
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji Pozostałe	756	758	768	784	777	775	782	771	828	845	849
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji C – Przetwórstwo przemysłowe	265	281	272	276	269	269	270	265	268	270	258
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny i naprawy	940	916	895	832	786	759	756	730	724	715	687
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji H – Transport i gospodarka magazynowa	177	173	169	180	169	175	183	180	186	202	188
RAZEM:	3 104	3 093	3 066	3 042	2 969	2 971	3 043	3 022	3 136	3 219	3 162

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS BDL.

Tabela 11. Podmioty gospodarcze wg wielkości zatrudnienia.

Wskaźnik	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba podmiotów zatrudniających 1- 9 osób	2 954	2 946	2 924	2 903	2 831	2 842	2 912	2 894	3 009	3 091	3 035
Liczba podmiotów zatrudniających 50 - 249 os.	28	26	24	24	25	23	24	23	20	20	21
Liczba podmiotów zatrudniających 10 - 49 os.	119	118	115	112	110	103	103	101	103	104	102
Liczba podmiotów zatrudniających 250 os. i więcej	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4
RAZEM:	3 104	3 093	3 066	3 042	2 969	2 971	3 043	3 022	3 136	3 219	3 162

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS BDL.

4.2. Rynek pracy

Poniższy rozdział przedstawia informacje dotyczące funkcjonowania i kondycji lokalnego rynku pracy. Skupiono się przede wszystkim na skali zjawiska bezrobocia i analizie liczby osób pracujących.

Liczba osób bezrobotnych ogółem sukcesywnie od 2012 roku spada. Notowany spadek to ponad 50%. Wskazane poniżej dane sugerują poprawę sytuacji na rynku pracy. Należy jednak pamiętać o istnieniu zjawiska ukrytego bezrobocia. Dane opisane w tym rozdziale opisują wyłącznie osoby, zarejestrowane w Urzędzie Pracy.

Sytuację na rynku pracy odzwierciedla udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Należy jednak pamiętać, że jest to tylko jeden ze sposobów podawania wielkości bezrobocia. Stopa bezrobocia obliczona tym sposobem będzie zawsze niższa, bo liczebność ludności w wieku produkcyjnym jest zawsze większa od liczebności *ludności aktywnej ekonomicznie*³. W Polsce najczęściej podawaną stopą bezrobocia jest wartość bezrobocia rejestrowanego obliczana na poziomie powiatu, wypada ona przeciętnie ok. 1,5% poniżej stopy bezrobocia ustalonej w badaniu BAEL.

Liczba osób pracujących w Kraśniku w 2021 r. według danych GUS była równa 8 707. Widoczny jest spadek (6,16%) liczby pracujących w stosunku do 2019 r.

Jednym z istotnych czynników mających wpływ na rynek pracy jest występowanie zawodów deficytowych. Szczegółowe analizy tego zagadnienia prowadzi „barometr zawodów”, którego koordynatorem jest Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie. Dane prognostyczne są przygotowywane do poziomu powiatów.

Barometr zawodów – to jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach. Barometr dzieli zawody na trzy grupy: deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe. Zawody deficytowe to takie, w których liczba wolnych miejsc pracy jest większa niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej pracodawcom znaleźć kandydatów do pracy).

Zawody zrównoważone – to te, w których liczba wolnych miejsc pracy jest zbliżona do liczby osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców.

Zawody nadwyżkowe – to te, w których liczba wolnych miejsc jest mniejsza niż liczba osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców (najtrudniej osobom poszukującym pracy znaleźć zatrudnienie).

Barometr pokazuje zapotrzebowanie na zawody w każdym z powiatów w Polsce oraz na poziomie województw i kraju.

Zgodnie z danymi „barometru zawodów” deficyt poszukujących pracy w 2023 roku w powiecie kraśnickim będzie dotyczył następujących zawodów:

³ Stopa bezrobocia według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy (w ramach BAEL – Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, co kwartał na próbie rotacyjnej 20 000 gospodarstw domowych).

- administratorzy stron internetowych,
- betoniarze i zbrojarze,
- blacharze i lakiernicy samochodowi,
- brukarze,
- cieśle i stolarze budowlani,
- dekarze i blacharze budowlani,
- diagności samochodowi,
- elektrycy, elektromechanicy i elektro-monterzy,
- farmaceuci,
- fizjoterapeuci i masażyści,
- geodeci i kartografowie,
- inspektorzy nadzoru budowlanego,
- inżynierowie budownictwa,
- inżynierowie chemicy i chemicy,
- inżynierowie elektrycy i energetycy,
- inżynierowie mechanicy,
- kierowcy autobusów,
- kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych,
- kierownicy budowy,
- kierownicy ds. logistyki,
- kierownicy ds. produkcji,
- lekarze,
- logopedzi i audiofonolodzy,
- magazynierzy,
- mechanicy maszyn i urządzeń,
- monterzy instalacji budowlanych,
- monterzy konstrukcji metalowych,
- murarze i tynkarze,
- pracownicy ds. rachunkowości i księgowości,
- pracownicy poligraficzni,
- psycholodzy i psychoterapeuci,
- ratownicy medyczni,
- robotnicy budowlani,
- robotnicy obróbki drewna i stolarze,
- samodzielni księgowi,
- spawacze,
- specjaliści ds. finansowych,
- specjaliści ds. organizacji produkcji,
- specjaliści ds. PR, reklamy, marketingu i sprzedaży,
- specjaliści ds. rynku nieruchomości,
- specjaliści ds. zarządzania zasobami ludzkimi i rekrutacji,
- ślusarze,
- tapicerzy,
- technicy budownictwa,
- technicy mechanicy,
- weterynarze,
- nauczyciele praktycznej nauki zawodu,
- nauczyciele przedmiotów zawodowych,
- nauczyciele szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych,
- operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych,
- operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych,

Analiza prognoz wykonanych przez „barometr zawodów” wskazuje na pewne prawidłowości, które są obecne na rynku pracy już od kilku lat. W skali kraju jak również powiatu kraśnickiego i Miasta Kraśnik widoczne jest większe zapotrzebowanie na osoby o wykształceniu technicznym niż na osoby z wykształceniem wyższym. Istotną wyzwaniem dla samorządów jest pomoc młodzieży w zakresie właściwego wyboru ścieżki kariery oraz stymulowania wśród osób młodych postaw przedsiębiorczych zmierzających do zakładania własnych działalności gospodarczych.

Tabela 12. Skala bezrobocia w Mieście Kraśnik.

Wskaźnik	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba długotrwale bezrobotnych	1 465	1 580	1 342	1 180	1 195	1 039	927	872	1 001	799	675
Liczba bezrobotnych ogółem	2 378	2 468	2 017	1 841	1 916	1 674	1 404	1 520	1 617	1 155	1 173
Liczba bezrobotnych kobiet	1 158	1 182	966	848	860	739	681	716	751	565	567
Liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia	531	576	499	447	457	378	327	373	350	279	254
Liczba bezrobotnych do 25 roku życia	433	432	279	235	232	220	153	175	189	123	174
Liczba bezrobotnych do 30 roku życia				561	535	457	333	345	384	242	307
Liczba bezrobotnych mężczyzn	1 220	1 286	1 051	993	1 056	935	723	804	866	590	606
Udział zarejestrowanych bezrobotnych ogółem na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	104,24	110,09	91,3	84,91	90,07	80,02	68,52	75,73	86,84	63,48	66,27
Liczba bezrobotnych mężczyzn na 100 pracujących mężczyzn wg sekcji PKD (dane powiatowe)	21,82	22,53	19,82	18	19,09	15,36	13,58	13,89	23,29	16,47	
Liczba bezrobotnych kobiet na 100 pracujących kobiet wg sekcji PKD (dane powiatowe)	20,07	20,59	17,49	16,19	16,12	13,43	12,75	12,42	20,77	16,14	
Udział osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	64,22	70,48	60,74	54,43	56,18	49,67	45,24	43,44	53,76	43,91	38,14
Udział bezrobotnych zarejestrowanych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	18,98	19,27	12,63	10,84	10,91	10,52	7,47	8,72	10,15	6,76	9,83

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS BDL.

Tabela 13. Przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców.

Wskaźnik	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba podmiotów gospodarczych nowozarejestrowanych w REGON	287	227	233	226	216	209	289	202	253	241	202
Podmioty gosp. w rej. REGON	3104	3093	3066	3042	2969	2971	3043	3022	3136	3219	3162
Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z REGON	180	215	226	229	228	195	210	206	130	152	171
Dochody budżetu JST z tytułu udziału w PIT	15 903 017	16 327 643	17 768 648	19 434 005	21 187 693	22 572 513	24 964 243	26 465 709	24 147 046	28 196 996	27 338 815

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS BDL.

Tabela 14. Dostępność wykwalifikowanej siły roboczej.

Wskaźnik	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Bezrobotni zarejestrowani powyżej roku (dane powiatowe)	3 295	3 526	3 256	2 596	2 737	2 376	2 032	2 081	2 556	1 899	1 527
Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym: gimnazjalne i poniżej (dane powiatowe)	1 743	1 784	1 603	1 446	1 552	1 260	1 174	1 121	1 217	932	905
Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym	22 813	22 418	22 093	21 681	21 272	20 919	20 491	20 072	18 621	18 196	17 699
Liczba absolwentów szkół średnich	787	773	646	705	700	622	678	576	626	411	678
Różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 lat	-391	-594	-721	-813	-934	-1 003	-994	-992	-1 013	-860	-820
Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat	-2 214	-2 235	-2 356	-2 375	-2 375	-2 318	-2 166	-2 045	-2 170	-2 045	-1 952
Zmiana liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym w ostatnich 5 latach					-1 541	-1 499	-1 602	-1 609	-2 651	-2 723	-2 792
Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok (dane powiatowe)	3 295	3 526	3 256	2 596	2 737	2 376	2 032	2 081	2 556	1 899	1 527
Liczba osób pracujących	9 042	8 919	8 845	9 147	9 253	9 262	9 424	9 279	8 702	8 707	b.d.
Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą	2 275	2 253	2 214	2 166	2 074	2 068	2 150	2 124	2 226	2 291	2 211
Liczba absolwentów szkół średnich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (w badanym roku)	22	22	18	20	20	18	20	17	19	13	21
Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym wśród ludności ogółem	20,34	21,28	22,04	23,07	23,93	24,87	25,74	26,59	27,81	28,44	29,29
Odsetek ludności w wieku produkcyjnym wśród ludności ogółem	63,3	62,64	62,22	61,54	60,8	60,08	59,33	58,64	56,91	56,53	55,76
Różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 lat na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	-17,14	-26,5	-32,63	-37,5	-43,91	-47,95	-48,51	-49,42	-54,4	-47,26	-46,33
Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wśród ludności ogółem	16,35	16,08	15,74	15,4	15,26	15,05	14,93	14,77	15,28	15,03	14,96

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS BDL.

4.3. Kluczowe tereny inwestycyjne i inwestorzy zewnętrzni

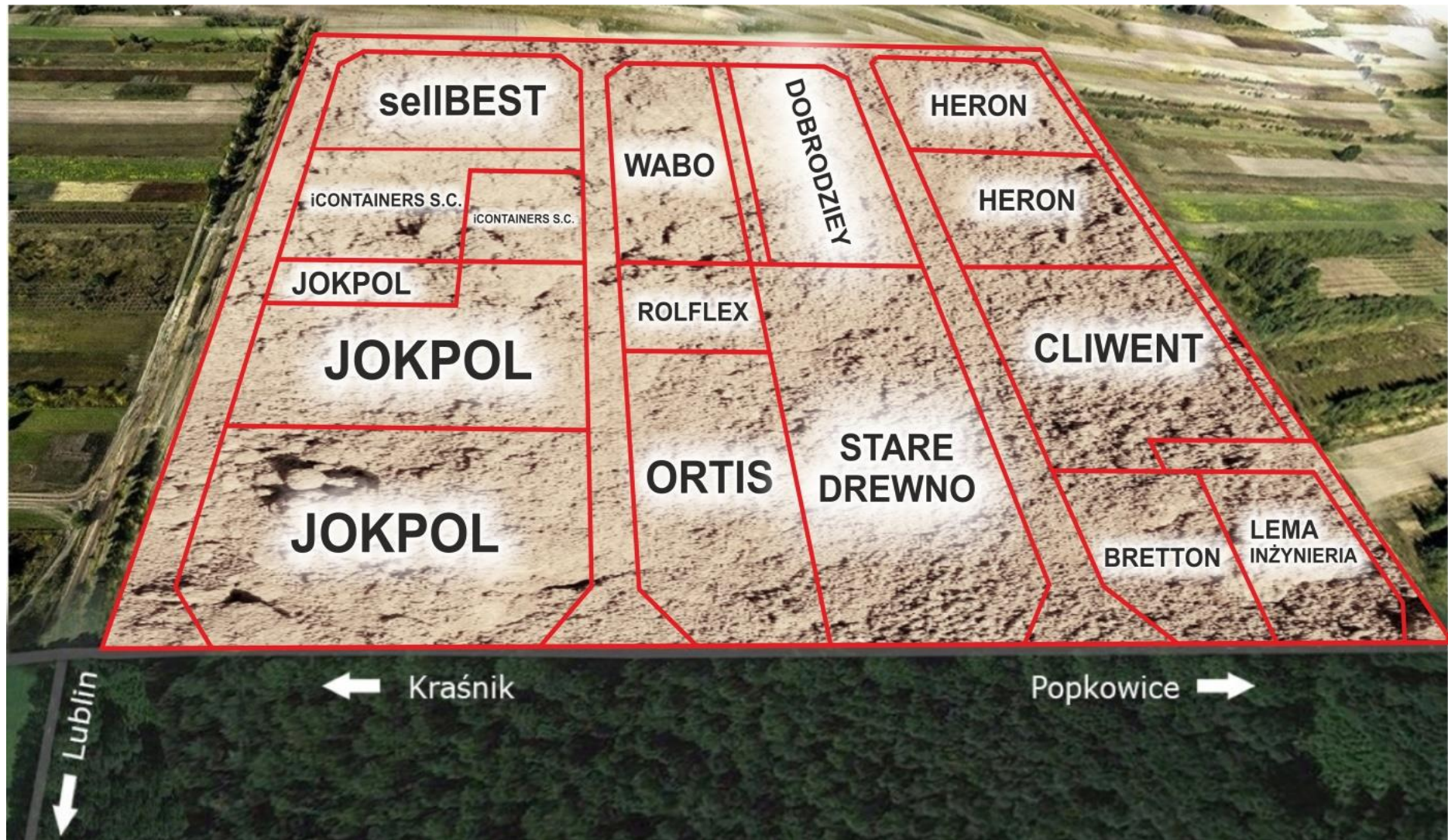
Kluczowe tereny inwestycyjne

Na terenie Kraśnika znajduje się podstrefa **specjalnej strefy ekonomicznej – Strefa Inwestycji Kraśnik**. Na koniec 2018 r. na terenie strefy funkcjonowały **3 przedsiębiorstwa (WABO, ORTIS i Stare Drewno)** zatrudniając łącznie **ok. 70 osób**. W latach 2019-2021 rozpoczęto budowę lub zakupiło działki w strefie **6 nowych** inwestorów z branż produkcyjnych. Dodatkowo firma **WABO**, która w 2014 r. jako pierwsza weszła na strefę, w 2021 r. zakupiła drugą działkę o powierzchni 0,1568 ha na polepszenie i rozwój działalności gospodarczej. W 2019 r. Firma **Rolflex** rozpoczęła budowę zakładu produkcyjnego, w 2020 r. **Jokpol** zainicjował procedurę nabycia działki 4,3487 ha na terenie Strefy Inwestycji Kraśnik. W I kwartale 2021 r. firma **Heron** sfinalizowała transakcję zakupu działki w strefie inwestycyjnej (1,9318 ha). Firma **Bretton** znajdująca się również w na strefie inwestycyjnej rozpoczęła w 2022 r. budowę zakładu produkcyjnego na działce o powierzchni 0,5000 ha. Kolejne dwie firmy **DOBRODZIEY** i **LEMA INŻYNIERIA** zakupiły działki w strefie w 2021 r., odpowiednio o powierzchniach: 1,7275 ha i 0,4111 ha. W 2022 r. działkę na strefie kupiła firma „**Clivent**” – usługi w zakresie klimatyzacji, chłodnictwa, wentylacji mechanicznej oraz fotowoltaiki.

Inwestorzy zewnętrzni w strefie Inwestycji Kraśnik

1. „**WABO**” Kraśnik Sp. z o.o. – przetwórnia owoców (w strefie od 2014 r., nabycie kolejnej, sąsiedniej działki w 2021 r.).
2. „**ORTIS**” s.c. **Piotr Janik, Anna Janik** – produkcja okien i drzwi (w strefie od 2015 r.).
3. „**Stare Drewno**” Sp. o.o. – produkcja elementów wykończeniowych budynków na bazie starego drewna takich jak: deski podłogowe, meble, schody (w strefie od 2016 r.).
4. **Zakład Opakowań Drukowanych „ROLFLEX”** – produkcja blistrów, opakowań do leków, suplementów (w strefie od 2017 r., rozpoczęcie budowy zakładu w 2019 r.).
5. **Bretton Paper & Recycling Sp. z o.o.** – formatowanie papieru i tektury (w strefie od 2018 r., rozpoczęcie budowy zakładu w 2022 r.).
6. „**JOKPOL**” Sp. z o.o. – produkcja mebli tapicerowanych (w strefie od 2021 r.).
7. „**HERON**” Sp. o.o. – produkcja przemysłowa, logistyka (w strefie od 2021 r.).
8. „**DOBRODZIEY**” s.c. **D. Bolibok, M. Bolibok** – produkcja liofilizowanych owoców i warzyw (w strefie od 2021 r.).
9. „**LEMA INŻYNIERIA**” – produkcja podzespołów dla branży wodno-kanalizacyjnej i ciepłowniczej (w strefie od 2021 r.).
10. „**CLIWENT**” – usługi w zakresie klimatyzacji, chłodnictwa, wentylacji mechanicznej oraz fotowoltaiki – działalność produkcyjna, składowa lub magazynowania wraz z zapleczem i infrastrukturą techniczną (w strefie od 2022 r., planowana budowa w terminie 3 lat od dnia zawarcia umowy sprzedaży).
11. „**SELLBEST**” – działalność produkcyjna, składowa lub magazynowania wraz z zapleczem i infrastrukturą techniczną (w strefie od 2023 r., planowana budowa hali produkcyjno-magazynowej w terminie 3 lat od dnia zawarcia umowy sprzedaży).
12. „**ICONTAINERS**” s.c. – produkcja oraz dystrybucja wysokiej klasy jakości kontenerów o różnorodnym zastosowaniu – działalność produkcyjna, składowa lub magazynowania wraz z zapleczem i infrastrukturą techniczną (w strefie od 2023 r., planowana budowa hali produkcyjno-magazynowej w terminie 3 lat od dnia zawarcia umowy sprzedaży).

Mapa 4. Zagospodarowanie Strefy Inwestycji Kraśnik na Budzynie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta Kraśnik.

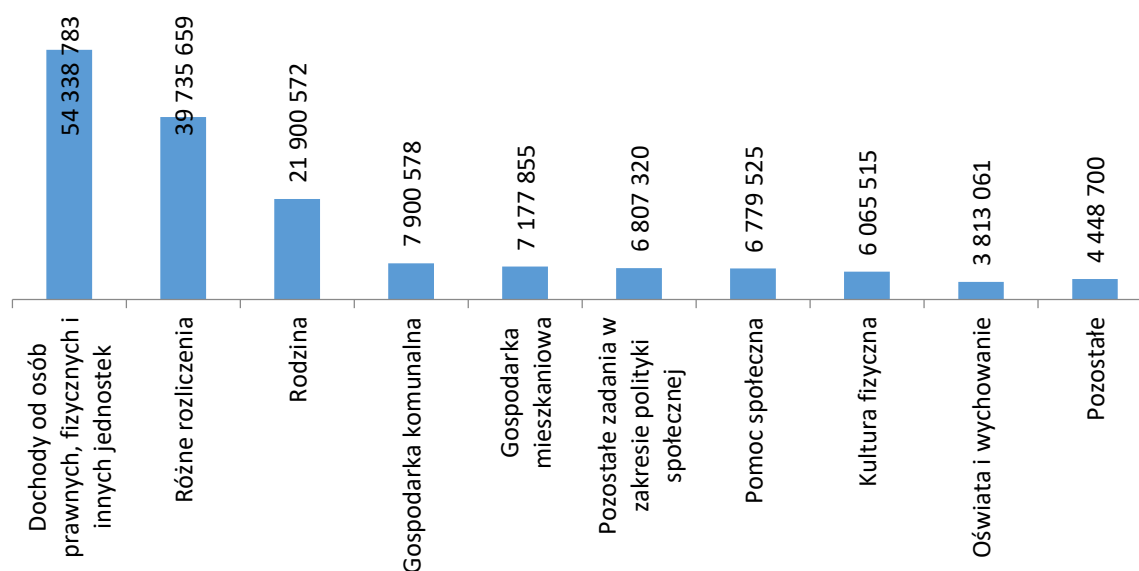
4.4. Finanse samorządowe

Dochody budżetu Miasta Kraśnik wg działów

W 2022 r. dochody ogółem do budżetu miasta wyniosły 158 964 951 zł i były niższe od dochodów w 2021 r. o 13 760 158,74 zł (8,66%), a od dochodów w 2019 r. wyższe o 19 302 051 zł (12,14%). Tym samym dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły w 2022 r. 5 007,72 zł (5 421,20 zł w 2021 r. i 4 642,51 zł w 2020 r.).

Najwyższe wpływy do budżetu Miasta Kraśnik były z tytułu dochodów od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek i wyniosły – 54 338 783 zł, następnie z tytułu różnych rozliczeń: 39 735 659 zł, rodzina: 21 900 572 zł, gospodarka komunalna i ochrona środowiska” 7 900 578 zł, gospodarka mieszkaniowa: 7 177 855 zł i pomoc społeczna: 6 779 525 zł.

Wykres 1. Dochody budżetu Miasta Kraśnik wg działów.

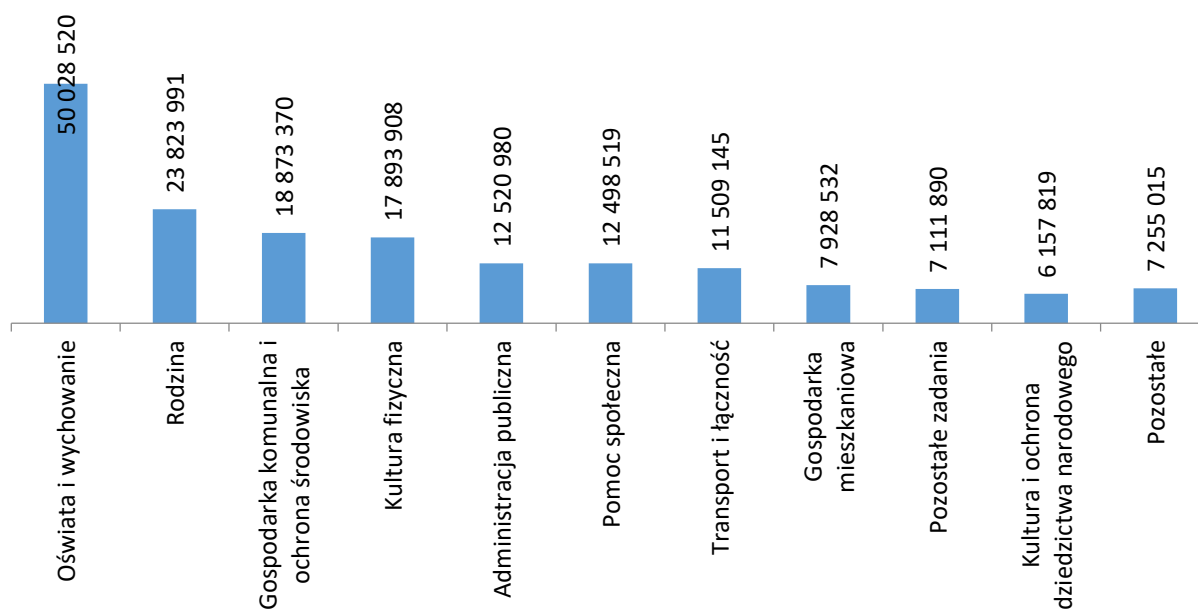
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Kraśnik.

Wydatki budżetu Miasta Kraśnik wg działów

W 2022 r. wydatki z budżetu miasta wyniosły łącznie 175 601 689 zł i były wyższe od wydatków w 2021 r. o 7 984 789 zł (4,6%), a od wydatków w 2020 r. o 31 342 598 zł (17,85%). Wzrosły także wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca i wyniosły w 2022 r. 5 531,81 zł (5 260,88 zł w 2021 r. i 4 424,31 zł w 2020 r.).

Najwyższe wydatki z budżetu Miasta Kraśnik były z tytułu oświaty i wychowania i wyniosły 50 028 520 zł, następnie z tytułu rodzina – 23 823 991 zł, gospodarka komunalna i ochrona środowiska – 18 873 370 zł, kultura fizyczna i sport – 17 893 908 zł, administracja publiczna – 12 520 980 zł, pomoc społeczna – 12 498 519 zł, transport i łączność – 11 509 145 zł, kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – 6 157 819 zł.

Wykres 2. Wydatki budżetu Miasta Kraśnik wg działań.

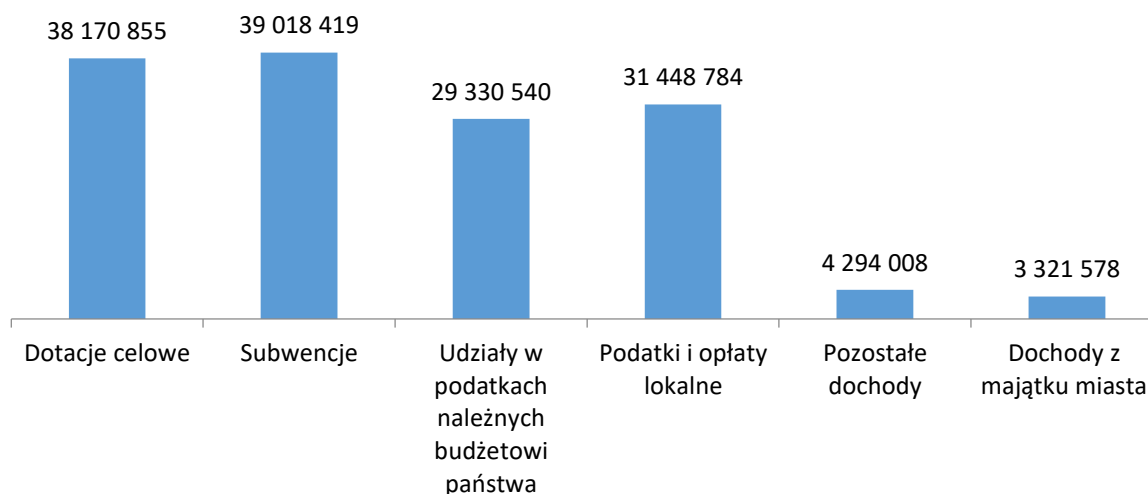
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Kraśnik.

Dochody budżetu Miasta Kraśnik wg źródeł pochodzenia

Najwyższe dochody do budżetu miasta wg ich źródeł pochodzenia to subwencje, które wyniosły w 2022 r. – 39 018 419 zł. Następne dochody pod względem wielkości to – dotacje celowe – 38 170 885 zł, dochody z podatków i opłat lokalnych – 31 448 784 zł, udział w podatkach należnych budżetowi państwa – 29 330 540 zł. Najniższe dochody miasto czerpie ze źródła określonego jako pozostałe dochody – 4 294 008 zł i dochody z majątku miasta – 3 321 578 zł.

Od 01 stycznia 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przejął obsługę programu Rodzina 500+. W związku z tym zmniejszeniu uległy wpływy z dotacji na ten cel z **26 518 323,00 zł** w 2021 r. na **10 817 761,00 zł** w roku 2022.

Wykres 3. Dochody budżetu Miasta Kraśnik wg źródeł pochodzenia.

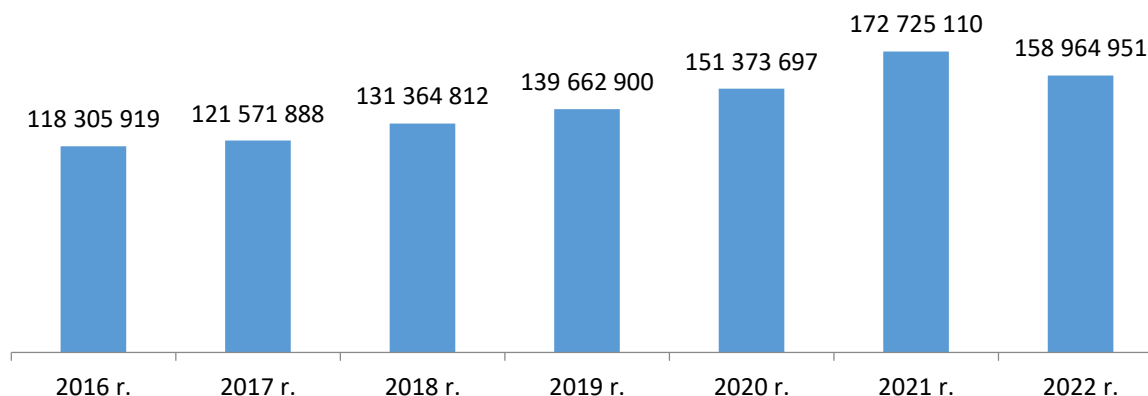
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Kraśnik.

Dochody budżetowe z podatku i opłat lokalnych w 2022 r. wyniosły 31 448 784 zł i wzrosły w porównaniu do 2021 r. o 3 739 077 zł. Najwyższe dochody z tego tytułu stanowi podatek od nieruchomości – 19 942 140 zł i opłata z tytułu gospodarowania odpadami – 6 696 488 zł.

Dochody budżetowe z majątku miasta w 2022 r. wyniosły 3 321 578 zł i były niższe o 2 363 482 zł w stosunku do 2021 r.

Wartość dochodów ogółem wpływających do budżetu miasta Kraśnik w 2022 r. spadła o 7,97%, ale nadal jest to o 7 591 254 zł większa niż w roku 2020.

Wykres 4. Dochody ogółem budżetu Miasta Kraśnik w latach 2016-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Kraśnik.

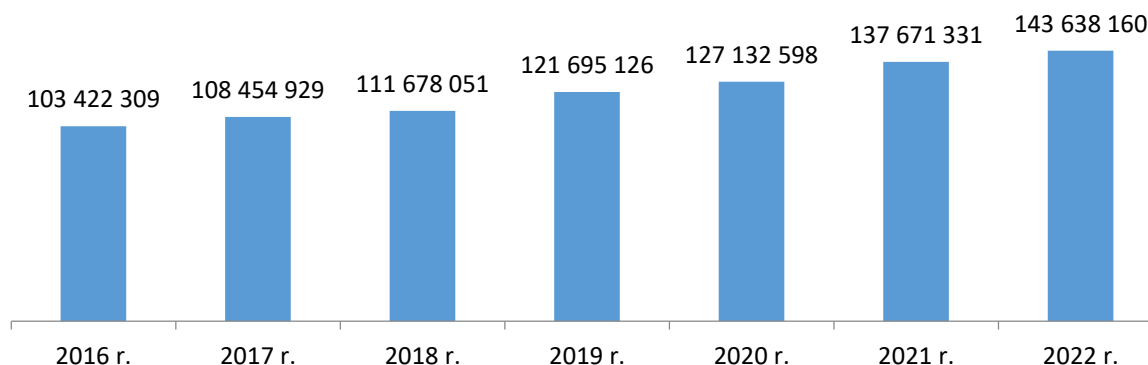
Dochody własne budżetu w kwocie 68 394 910 zł stanowiły 43,03% dochodów ogółem. Pozostałe dochody wynoszą 90 570 041 zł, co daje 56,97%. Dochody własne w budżecie miasta Kraśnik w 2022 r. w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły – 2 154,57 zł.

Wydatki bieżące i majątkowe inwestycyjne

W wydatkach budżetowych ogółem w 2022 r. – 175 601 689 zł, wydatki bieżące wyniosły – 143 638 160 zł (81,8%), a wydatki majątkowe inwestycyjne – 31 963 529 zł (18,2%).

W ostatnich latach wydatki bieżące bardzo szybko rosły. W okresie 2016 r. – 2022 r. – zanotowano wzrost o ponad 38%.

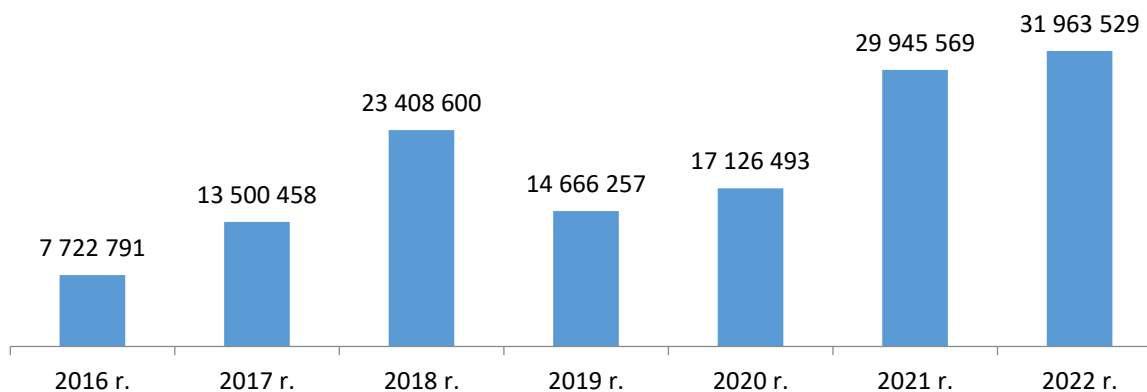
Wykres 5. Wydatki bieżące budżetu Miasta Kraśnik w latach 2016-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Kraśnik.

Wydatki majątkowe inwestycyjne – w 2022 r. osiągnęły – 31 963 529 zł i były rekordowo wysokie, zarówno w okresie ostatnich 7 lat, jak i w całej historii rozwoju miasta.

Wykres 6. Wydatki majątkowe inwestycyjne budżetu Miasta Kraśnik w latach 2016-2022.

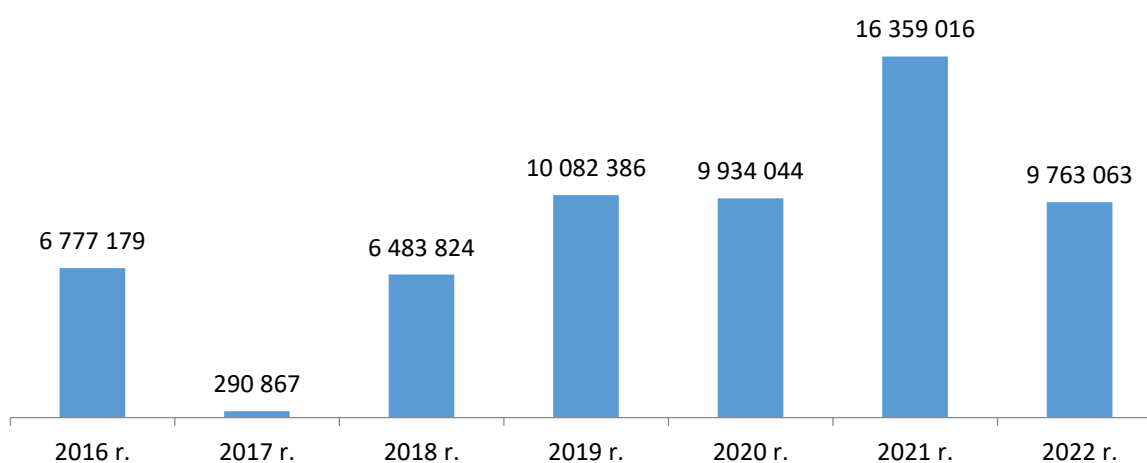

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Kraśnik.

Szybko rosnące wydatki majątkowe inwestycyjne ogółem przekładają się bezpośrednio na wydatki majątkowe inwestycyjne na 1 mieszkańca. Wzrosły one w stosunku do ostatnich kilku lat średnio o ponad 100%.

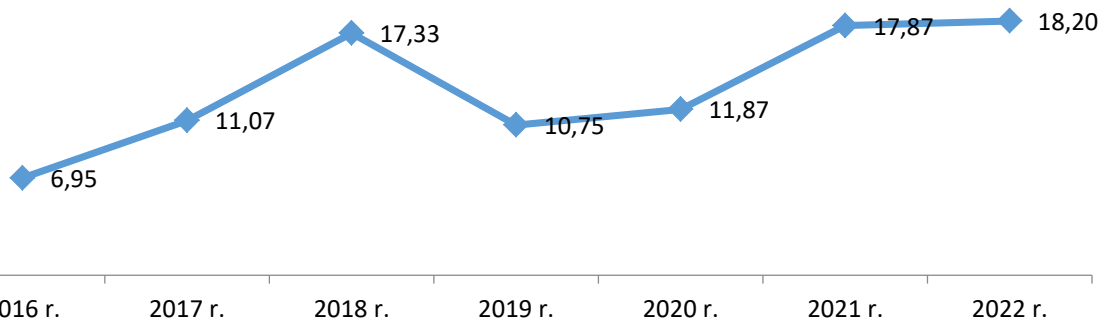
Rekordowo wysokie wydatki majątkowe inwestycyjne, jakie odnotowano w 2022 r. związane są bezpośrednio z wysoką skutecznością w pozyskiwaniu środków zewnętrznych oraz wielkością dotacji unijnych.

Wykres 7. Środki budżetu Miasta Kraśnik na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w latach 2016-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Kraśnik.

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w 2022 r. wyniósł ponad 18%.

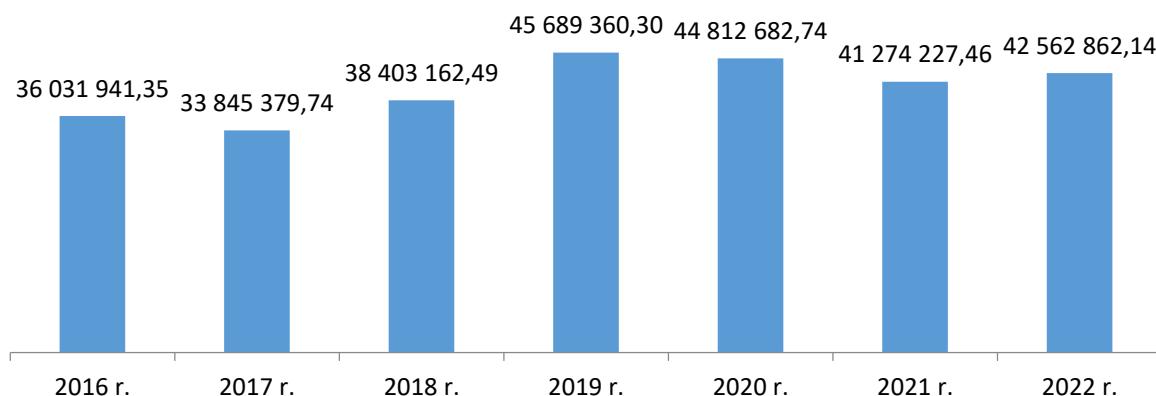
Wykres 8. Udział procentowy wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu Miasta Kraśnik w latach 2016-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Kraśnik.

Zobowiązania finansowe i poziom zadłużenia miasta

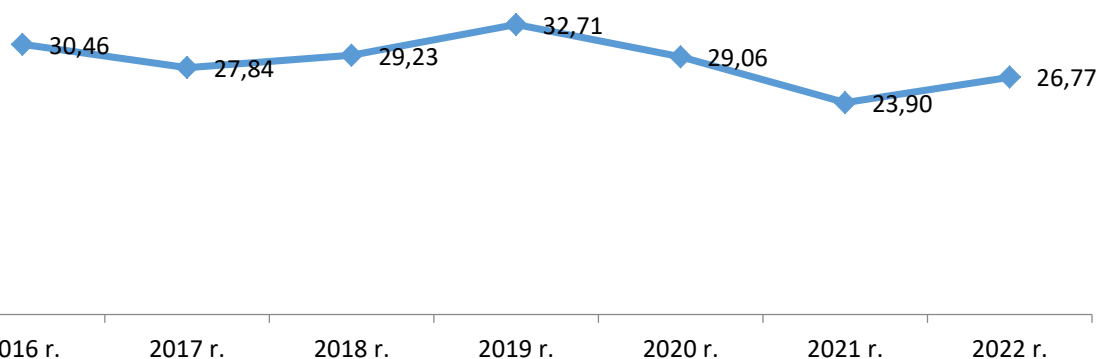
Na koniec 2022 r. miasto Kraśnik w bankach, NFOŚiGW i WFOŚiGW miało 12 zobowiązań umownych, w postaci pożyczek, kredytów i emisji obligacji na łączną kwotę – 42 562 862,14 zł.

Poziom zadłużenia budżetu miasta Kraśnik w 2022 r. nieznacznie wzrósł w porównaniu do 2021 r. Różnica w poziomie zadłużenia pomiędzy rokiem 2022 a 2021 wynosi 1 288 634,68 zł.

Wykres 9. Poziom zadłużenia budżetu Miasta Kraśnik w latach 2016-2022.

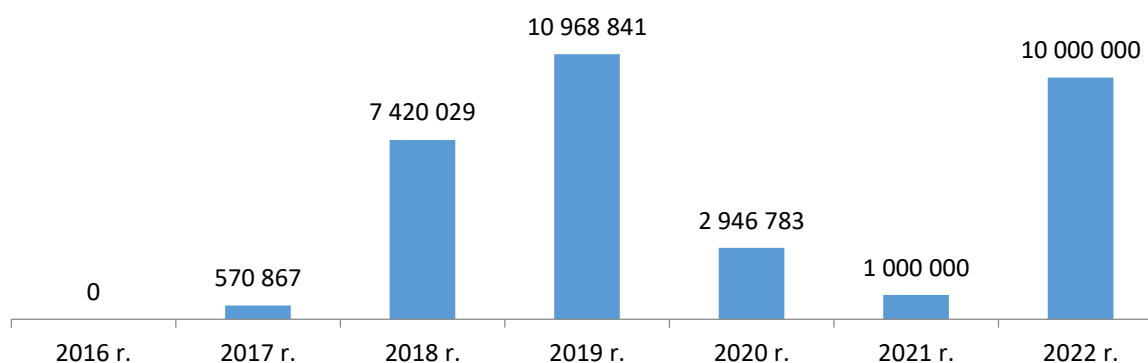
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Kraśnik.

Poziom zadłużenia miasta wzrósł zarówno w kwotach bezwzględnych rok do roku, jak i w postaci stosunku zadłużenia do dochodów budżetu miasta ogółem.

Wykres 10. Procentowy stosunek zadłużenia do dochodów ogółem budżetu Miasta Kraśnik w latach 2016-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Kraśnik.

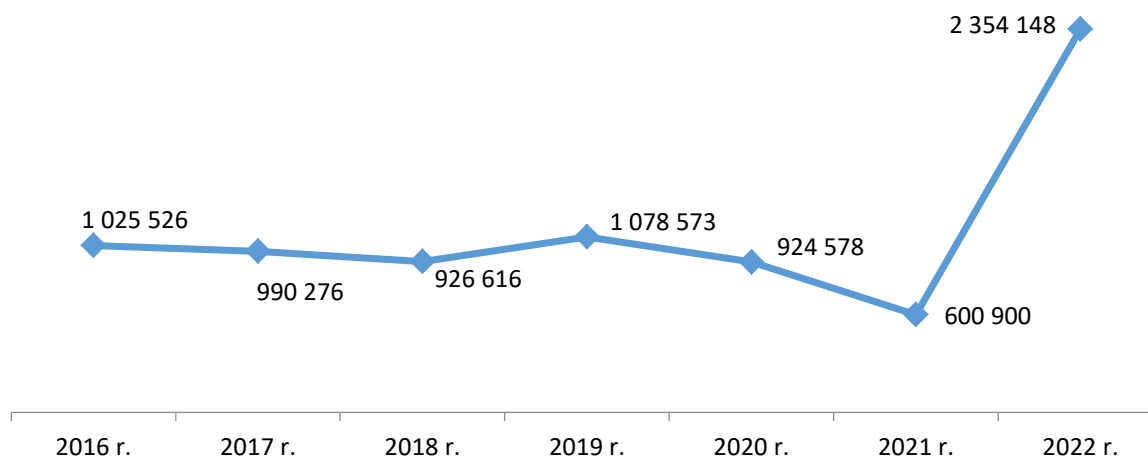
Wykres 11. Wysokość zaciągniętych kredytów, pożyczek i obligacji w latach 2016-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Kraśnik.

Kwota obsługi długu wzrosła z 600 899,99 zł w 2021 r. do 2 354 148,16 zł w 2022 r.

Wykres 12. Wysokość obsługi długu w latach 2016-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Kraśnik.

Poniższa tabela przedstawia jeden z ważniejszych wskaźników zdolności i możliwości jednostki do spłaty zobowiązań lub do finansowania wydatków o charakterze inwestycyjnym.

Wybrany wskaźnik określa stopień, w jakim jednostka mogłaby zaciągnąć nowe zobowiązania, w stosunku do osiągniętych dochodów. Wyższa wartość wskaźnika świadczy o większych możliwościach inwestycyjnych/większej możliwości zwiększenia wydatków bieżących. Ujemna wartość świadczy o tym, że jednostka samorządu terytorialnego nie wypracowuje nadwyżki operacyjnej. W przypadku Kraśnika wartość tego wskaźnika jest ujemna jako relacja kwoty nadwyżki operacyjnej pomniejszonej o spłaty długu do dochodów bieżących oraz jako relacja kwoty nadwyżki operacyjnej pomniejszonej o spłaty długu do kwoty dochodów bieżących pomniejszonych o dotacje i środki na zadania bieżące i w ostatnich latach systematycznie spada. Oznacza to, iż zdolności inwestycyjne bazujące na środkach własnych miasta zmniejszają się.

Tabela 15. Nadwyżka operacyjna budżetu Miasta Kraśnik w latach 2012-2022.

Wskaźnik	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Nadwyżka operacyjna	3 541 625,38	4 133 486,17	2 116 430,62	6 122 426,67	5 553 007,33	7 451 526,35	7 476 198,51	6 038 045,52	5 075 315,34	11 645 748,60	1 946 023,48
Kwota nadwyżki operacyjnej pomniejszona o spłatę długu na 1 mieszkańca	0,22	19,71	-44,37	78,44	84,16	134,81	133,55	68,85	38,26	220,8	-213,12
Kwota nadwyżki operacyjnej na 1 mieszkańca	98,27	115,5	59,6	173,77	158,73	214	216,46	176,4	155,12	361,79	61,3
Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej pomniejszonej o spłaty długu do dochodów bieżących	0,01	0,84	-1,85	3,16	2,7	4,05	3,87	1,84	0,95	4,76	-4,65
Kwota nadwyżki operacyjnej brutto (średnia 3 letnia)	-	-	3 263 847,39	4 124 114,49	4 597 288,21	6 375 653,45	6 826 910,73	6 988 590,13	6 196 519,79	7 586 369,82	6 222 362,47
Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej do kwoty dochodów bieżących	4,5	4,9	2,5	7	5,1	6,4	6,3	4,7	3,8	7,8	1,3
Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej pomniejszonej o spłaty długu do kwoty dochodów bieżących pomniejszonych o dotacje i środki na zadania bieżące	0,01	1	-2,24	3,82	3,72	5,8	5,42	2,66	1,43	6,81	-6,33
Relacja wyniku operacyjnego do kwoty własnych dochodów bieżących (średnia 3 letnia)	-	-	7,7	9,1	9,7	12,9	12,9	12,8	11,1	12,7	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UM Kraśnik.

5. Diagnoza sfery przestrzennej

5.1 Zasoby mieszkaniowe

W niniejszym rozdziale przeanalizowano kwestie dotyczące rozwoju budownictwa mieszkaniowego, dostępności i wielkości zasobów mieszkaniowych w mieście, ich stanu technicznego i wyposażenia w instalacje techniczno-sanitarne. Polityka mieszkaniowa, będąca częścią polityki społecznej, ma na celu zbadanie i ocenę skali problemów oraz zapotrzebowania na mieszkania, a także wyrównywanie szans społecznych w zakresie ich dostępności. Kraśnik z uwagi na zlokalizowanie przy głównych ciągach komunikacyjnych, wysoką dostępność komunikacyjną, a także sąsiedztwo większych ośrodków jest postrzegane jako miasto atrakcyjne do zamieszkania.

Zasób mieszkaniowy miasta tworzą zarówno indywidualne budynki jednorodzinne, jak i wielorodzinne. Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna skupia się głównie w pasie pomiędzy ul. Urzędowską a Al. Tysiąclecia oraz w Kraśniku Fabrycznym (wzdłuż al. Niepodległości oraz ul. Krasińskiego). Są to w większości budynki 4-5 kondygnacyjne wzniesione w technologii wielkiej płyty.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2022 r. na terenie Miasta Kraśnik zlokalizowanych było 13 175 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 863 284 m². Liczba mieszkań na przełomie lat 2012-2022 wzrosła o blisko 4%, natomiast powierzchnia użytkowa zwiększyła się o ponad 6%.

Warunki mieszkaniowe to jeden z ważniejszych czynników świadczących o rozwoju gospodarczym społeczeństwa oraz stopniu jego zamożności.

Wskaźnik powierzchni mieszkalnej przypadającej na jednego mieszkańca miasta Kraśnik wyniósł w roku 2022 – 27,2 m² i wzrósł w odniesieniu do 2012 roku o 4,78 m²/osobę. Średnia powierzchnia użytkowa przeciętnego mieszkania w 2022 r. wyniosła 65,5 m² i wzrosła w odniesieniu do 2012 roku o 1,86 m².

Analiza wyposażenia mieszkań w urządzenia techniczno-sanitarne jest niezbędna przy ocenie stanu jakości zasobów mieszkaniowych. Dzięki temu możliwe jest określenie warunków socjalno-bytowych. W tym celu, na podstawie danych GUS zbadano wyposażenie w: wodociąg, łazienkę i centralne ogrzewanie.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że wprawdzie nie wszystkie mieszkania spełniają podstawowe warunki socjalno-bytowe, jednak odsetek lokali pozostających bez wyposażenia w podstawowe urządzenia techniczno-sanitarne jest stosunkowo niewielki.

W 2022 r. dostęp do wodociągu posiadało 99,3% mieszkań, dostęp do łazienki – 97,75% mieszkań, dostęp do kanalizacji 88,11% mieszkań, zaś do centralnego ogrzewania – 95,2% mieszkań.

Szczegółowe dane dotyczące infrastruktury mieszkaniowej zawiera poniższa tabela.

Tabela 16. Charakterystyka zasobów mieszkaniowych Miasta Kraśnik w latach 2012-2022.

Wskaźnik	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba mieszkań	12 691	12 743	12 780	12 849	12 953	12 970	13 024	13 062	13 047	13 115	13 175
Powierzchnia mieszkaniowa	808 015	812 915	817 712	821 287	829 188	831 664	836 616	840 001	853 160	858 246	863 284
Liczba izb	46 885	47 105	47 317	47 493	47 863	47 954	48 158	48 316	47 772	48 024	48 255
Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	84,12	84,3	84,48	85,32	85,37	85,46	85,53	87,49	87,63	87,86	88,11
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkaniowa na 1 osobę (m ² /os)	22,42	22,71	23,03	23,31	23,7	23,88	24,22	24,54	26,08	26,66	27,20
Liczba izb w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	1 300,99	1 316,22	1 332,57	1 347,97	1 368,1	1 377,16	1 394,31	1 411,51	1 460,07	1 491,94	1 520,13
Odsetek mieszkań z ustępem spłukiwanym	97,53	97,54	97,55	97,6	97,61	97,62	97,63	97,63	98,21	98,22	98,22
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	352,16	356,07	359,92	364,69	370,24	372,48	377,08	381,6	398,76	407,44	415,04
Odsetek mieszkań z łazienką	96,55	96,56	96,57	96,59	96,62	96,62	96,64	96,65	97,72	97,74	97,75
Odsetek mieszkań z instalacją wodociągową	98,55	98,56	98,56	98,65	98,68	98,68	98,69	98,69	99,29	99,3	99,30
Liczba nowo oddanych budynków mieszkalnych	28	31	43	28	28	20	28	24	31	40	39
Liczba nowo oddanych izb	166	230	251	234	391	108	220	186	171	350	305
Liczba modernizowanych i rozbudowywanych budynków mieszkalnych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liczba nowo oddanych mieszkań	28	54	46	79	108	20	57	43	34	85	71
Nowo powierzchnia mieszkaniowa (m ²)	3 805	5 092	5 566	4 801	8 413	3 176	5 461	3 996	4 204	7 227	6 571
Komunalny zasób mieszkaniowy											
Liczba mieszkań	-	332		330	303		289		293		293
Powierzchnia mieszkaniowa (m ²)	-	12 239		11 701	10 835		10 420		10 447		10 447
Liczba budynków mieszkalnych - mieszkania	0	0	0	51	0	0	0	0	0	0	0
Liczba izb	0	0	0	74	0	0	0	0	0	0	0
Liczba nowo oddanych mieszkań komunalnych	0	0	0	51	0	0	0	0	0	0	0
Nowo oddana powierzchnia mieszkań komunalnych	0	0	0	1 212	0	0	0	0	0	0	0
Wtórny zasób mieszkaniowy											
Średnia cena 1 m ² na rynku wtórnym	2 371,09	2 353,23	2 279,34	2 286,47	2 326,74	2 442,89	2 466,71	2 821,68	3 336,93	3 976,82	4 358,78
Liczba lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (dane powiatowe)	0,82	0,86	0,84	0,68	1,07	1,18	0,9	0,73	1,12	1,77	1,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS BDL.

Struktura wiekowa mieszkań Miasta Kraśnik odznacza się wysokim udziałem mieszkań powstałych w latach 1945 – 1978 (51,60%). Technologia stosowana w tym okresie nie zapewnia należytej efektywności wykorzystania energii cieplnej, chociaż dzięki stopniowej termomodernizacji efektywność energetyczna tych mieszkań jest sukcesywnie poprawiana.

Tabela 17. Charakterystyka energetyczna zasobów mieszkaniowych Miasta Kraśnik.

Okres budowy	Liczba mieszkań (szt.)	Powierzchnia mieszkań (m ²)
przed 1918	81	4 368
1918 - 1944	967	51 193
1945 - 1970	4 214	230 417
1971 - 1978	2 506	148 045
1979 - 1988	2 121	144 740
1989 - 2002	2 080	158 737
2003 - 2022	1 206	125 784
RAZEM:		

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS BDL.

Na terenie miasta Kraśnik występują obiekty i budynki użyteczności publicznej oraz budynki o przeznaczeniu mieszkaniowym w złym stanie technicznym, wymagające działań termomodernizacyjnych oraz wyposażenia w instalacje OZE.

Miasto Kraśnik posiada w swoich zasobach 288 mieszkań (192 lokale mieszkalne komunalne oraz 96 lokali przeznaczonych na najem socjalny). Miasto nie dysponuje lokalami zamiennymi. Wyodrębnione są 2 lokale tymczasowe przy ul. Armii Krajowej 25A.

Zasób mieszkaniowy komunalny

Wykonywanie zadań polegających na zarządzaniu budynkami i lokalami socjalnymi, mieszkalnymi i użytkowymi wchodzącymi w skład zasobu komunalnego miasta Kraśnik zostało powierzone Kraśnickiemu Przedsiębiorstwu Mieszkaniowemu.

Zasób mieszkaniowy miasta jest niezmienny od 2016 r. Sprzedaż mieszkań komunalnych będących w zasobie miasta na rzecz najemcy od 2016 roku, czyli od momentu zmiany wysokości bonifikaty z 99% na max. 60% praktycznie nie istnieje.

Rodziny zamieszkujące w lokalach przeznaczonych na najem socjalny lokalu bardzo rzadko je opuszczają, z uwagi na trudną sytuację bytową i materialną. W przypadku poprawy ogólnej sytuacji rodzin, dokonuje się zamian lokali. Lokale mieszkalne zwalniane są praktycznie wyłącznie z powodu śmierci głównego najemcy, o ile brak jest osób mogących wstąpić na mocy przepisów w stosunek najmu po zmarłym.

W 2022 roku z dodatku mieszkaniowego skorzystało 322 gospodarstw domowych, a z dodatku energetycznego 38 gospodarstw domowych.

Spółeczna inicjatywa mieszkaniowa

SIM Lubelskie Sp. z o.o. stanowi Społeczną Inicjatywę Mieszkaniową, która została zawarta w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, na podstawie umowy spółki z dnia 4 kwietnia 2022 zawartej w akcie notarialnym podstawie art. 23 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26.10.1995 r. o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa.

SIM Lubelskie sp. z o. o. została wpisana do Rejestru Przedsiębiorców przez Sąd Rejonowy Lublin Wschód w Lublinie VI Wydział Gospodarczy. Kapitał zakładowy: 52 663 600,00 zł.

SIM Lubelskie sp. z o. o. będzie realizowała na obszarze Miasta Kraśnik przedsięwzięcie inwestycyjno-budowlane, polegające na budowie budynku wielomieszkańowego w ramach inwestycji zlokalizowanej w Kraśniku, która to inwestycja przewiduje powstanie 90 mieszkań, realizowanych w sektorze budownictwa społecznego. Inwestycja ma służyć realizacji usługi publicznej polegającej na najmie wybudowanych w ramach inwestycji mieszkań, na zasadach określonych w Ustawie SIM oraz w Umowie Spółki.

Miasto Kraśnik jest wspólnikiem SIM Lubelskie sp. z o.o., posiadającym 60 000 udziałów o łącznej wartości 3 000 000 zł. Środki na objęcie w/w udziałów o wartości 3 000 000 zł miasto pozyskało z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa, o które wystąpiło do Ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa na podstawie art. 33m ustawy SIM.

W dniu 22 listopada 2022 r. zostało zawarte porozumienie pomiędzy SIM Lubelskie Sp. z o. o. a Miastem Kraśnik, którego celem było umożliwienie inwestorowi rozpoczęcia prac projektowych na działce nr 923/69, stanowiącej własność miasta Kraśnik, obręb Piaski, przed planowanym wniesieniem jej przez właściciela jako aportu do spółki SIM Lubelskie.

W dniu 2 grudnia 2022 r. Rada Miasta Kraśnik podjęła uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na podwyższenie kapitału zakładowego poprzez wniesienie na kapitał zakładowy spółki pod firmą SIM Lubelskie wkładów niepieniężnych.

5.2. Planowanie przestrzenne i rewitalizacja

Studium uwarunkowań

Polityka przestrzenna określa lokalne zasady gospodarowania przestrzenią i jest prowadzona w oparciu o przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dokumentami planistycznymi określającymi politykę zagospodarowania przestrzennego dla całego danego obszaru są Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego danej jednostki samorządu terytorialnego. Zadaniem studium jest:

- zidentyfikowanie kompleksowych uwarunkowań rozwojowych gminy,
- rozpoznanie potrzeb oraz problemów do rozwiązania,
- określenie podstawowych funkcji terenu i zasad ich przekształcania, w tym szczególnie pożądanej weryfikacji istniejącego i planowanego zagospodarowania,
- stworzenie podstaw do aktualizacji i koordynacji planów miejscowych,
- stworzenie podstaw merytorycznych prowadzenia negocjacji w zakresie ponadlokalnych zadań publicznych,
- określenie podstaw formułowania strategii i programów dotyczących realizacji określonych celów i zadań wynikających z polityki samorządu.

Ostatniej oceny aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Kraśnik dokonano w 2021 r. Przyjęto ją uchwałą Nr XXXVII/280/2021 Rady Miasta Kraśnik z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie oceny aktualności studium i planów miejscowych w mieście Kraśnik. Studium uznano za nieaktualne. Od 01.08.2022 r. trwają prace nad zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kraśnik.

Zgodnie ze zmianą ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2023 r., poz. 1688) w przyszłości dokument studium zastąpi plan ogólny gminy. Będzie on uwzględniał ustalenia Gminnego Programu Rewitalizacji, tak aby umożliwić realizację procesu rewitalizacji, w tym przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Plany miejscowe

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego określa cele polityki przestrzennej województwa⁴, którymi są:

Cel wiodący: zrównoważony rozwój przestrzenny regionu prowadzący do podniesienia konkurencyjności województwa i poprawy warunków życia.

Cele główne:

1. Policentryczny rozwój sieci osadniczej.
2. Wzbogacenie i racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi uwzględniające potrzeby przyszłych pokoleń.
3. Utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu.
4. Zintegrowana ochrona jakości życia człowieka.
5. Wzmocnienie stabilności środowiska przyrodniczego.

⁴ https://umwl.bip.lubelskie.pl/?id=935&action=details&document_id=1035314

6. Wzmocnienie tożsamości kulturowej regionu poprzez ochronę i pielęgnację zasobów kulturowych oraz ich wzbogacenie walorami współczesnymi.
7. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki województwa oraz poprawa jego atrakcyjności inwestycyjnej.
8. Poprawa dostępności komunikacyjnej regionu.
9. Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego województwa.
10. Powszechny dostęp do usług teleinformatycznych.
11. Wyposażenie jednostek osadniczych w systemy wodno-ściekowe.
12. Wyposażenie obszaru województwa w niezbędną liczbę obiektów i instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych, przemysłowych i niebezpiecznych.
13. Zapewnienie warunków przestrzennych służących potrzebom obronnym państwa oraz ochronie ludności i jej mienia przed zagrożeniami naturalnymi i cywilizacyjnymi.

W 2022 r. 63,6% powierzchni miasta objęte było pięcioma obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Dokumenty te podlegały zmianom. Nie posiadają spójnej struktury, a dodatkowo derogacja wyrokiem NSA planu uchwalonego w 2014 roku doprowadziła do sytuacji, w której prowadzenie spójnej, racjonalnej i konsekwentnej polityki przestrzennej miasta w ostatnich latach zostało poważnie utrudnione.

W oparciu o uchwałę Rady Miasta Kraśnik Nr XVII/162/2020 z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kraśnik opracowano dwa nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- uchwałą Nr XLVIII/395/2022 Rady Miasta Kraśnik z dnia 31.03.2022 r. uchwalono plan miejscowy w obszarze rejonu al. gen. Ryszarda Kuklińskiego, al. Tysiąclecia i ul. Ostrowieckiej,
- uchwałą Nr XLIX/410/2022 Rady Miasta Kraśnik z dnia 28.04.2022 r. uchwalono plan dla obszaru pomiędzy ulicą Urzędowską, al. gen. Ryszarda Kuklińskiego i św. Faustyny, Strefa Ekonomiczna, część Zarzecza II – powyżej al. Tysiąclecia.

Tabela 18. Powierzchnia miasta Kraśnik objęta obowiązującymi i uchwalonymi MPZP w latach 2017-2022.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Powierzchnia miasta objęta MPZP (w ha)	2 609	1 565,4	1 565,4	1 565,4	1 565,4	1 660,8
Udział MPZP w powierzchni miasta (w %)	100	60	60	60	60	63,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta w Kraśniku.

Tabela 19. Powierzchnia miasta Kraśnik objęta MPZP w 2022 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba planów	Powierzchnia (w ha)	Udział w powierzchni miasta (%)
Plany obowiązujące, w tym:	5	1 660,80	63,6
▪ plany uchwalone w 2022 r.	2	371,29	14,2
▪ plany procedowane	0	0,00	0,00
▪ plany oczekujące na wejście w życie	0	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta w Kraśniku.

Gminny Program Rewitalizacji

Analizując kwestie związane z planowaniem przestrzennym należy również mieć na uwadze opracowany Gminny Program Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2023-2030. Na kraśnicki obszar rewitalizacji składa się pięć podobszarów:

- 1) podobszar rewitalizacji „Dzielnica Stare Miasto wraz z Zalewem Kraśnickim”,
- 2) podobszar rewitalizacji „Zarzecze”,
- 3) podobszar rewitalizacji „Osiedle Koszary”,
- 4) podobszar rewitalizacji „Stacja Kolejowa wraz z obszarem przemysłowym”,
- 5) podobszar rewitalizacji „Dzielnica Kraśnik Fabryczny”.

Łączna powierzchnia tak wyznaczonego obszaru rewitalizacji pokrywa się w 100% z obszarem zdegradowanym i wynosi 445,2855 ha, tj. 17,06% powierzchni miasta Kraśnik, zamieszkuje go 8 950 mieszkańców, zameldowanych na terenie miasta, czyli 28,28% mieszkańców miasta Kraśnik.

W Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2023-2030 zaplanowano realizację ponad 50 podstawowych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych, których łączny koszt wynosi ponad 150 000 000 zł i 5 dodatkowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych o wartości ponad 12 000 000 zł, przy perspektywie zrealizowania programu do 2030 roku. Poniżej przedstawiono mapy prezentujące lokalizacje przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych przewidzianych do realizacji w poszczególnych podobszarach rewitalizacji.

Podstawowe przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne:

1. Spotkania z kulturą – poprawa dostępu do oferty kulturalnej dla mieszkańców Kraśnika.

Projekt 1. Rozbudowa i modernizacja amfiteatru.

Projekt 2. Rewitalizacja wzgórza zamkowego w Kraśniku.

Projekt 3. Przywrócenie i poszerzenie rekreacyjno-kulturalnej funkcji terenów wokół Centrum Kultury i Promocji w Kraśniku.

Projekt 4. „Miasto dwóch kultur – artystycznie o historii starej dzielnicy Kraśnika”.

Projekt 5. „Instalacja kultura uliczna” – udostępnienie przestrzeni dla artystów sztuki ulicznej wielu technik.

Projekt 6. 24 Pułk Ułanów w historii i teraźniejszości miasta – obchody święta pułku i Dni Kraśnika.

Projekt 7. Centrum Spotkań Młodzieży.

2. Utworzenie Dziennego Domu Pobytu dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

3. Rewitalizacja terenu przy Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Kraśniku.

4. Utworzenie sieci wsparcia społecznego dla klientów ośrodka pomocy społecznej.

5. Aktywizacja sportowa.

6. Śpiewający ogród Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Projekt 1. Zagospodarowanie ogrodu biblioteki.

Projekt 2. „Teatryk Małego Aktora”.

Projekt 3. „Śpiewający piknik w ogrodzie”.

7. Rewitalizacja terenu Zalewu Kraśnickiego.

Projekt 1. Rewitalizacja korony zalewu.

Projekt 2. Modernizacja i reorganizacja istniejących domków noclegowych, budynku sanitariatu oraz terenu wokół nich (NOCLEGOWA WIOSKA).

Projekt 3. Terenowy plac zabaw.

Projekt 4. Marina/sporty wodne.

Projekt 5. Siłownia plenerowa.

Projekt 6. Przebudowa i modernizacja budynku w celu nadania mu nowych funkcji użytkowych.

Projekt 7. Tężnia solankowa.

8. Serce miasta – rewitalizacja historycznego centrum Kraśnika.

Projekt 1. Zmiana organizacji ruchu i parkowania.

Projekt 2. Wsparcie dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy.

Projekt 3. Wyeksponowanie części historycznych zabytków w obszarze Rynku

Projekt 4. Wyeksponowanie części historycznych zabytków w obszarze Rynku

Projekt 5. Odbudowa dawnego traktu do zabudowań klasztornych (ul. Okopowa).

9. Remont i rozbudowa budynku przy ulicy Kolejowej z przeznaczeniem na hotel z restauracją.

10. Remont i rozbudowa budynku przy ulicy Kolejowej z przeznaczeniem na hotel z restauracją.

Projekt 1. Wsparcie szkoleniowo-doradcze.

Projekt 2. Lokalny produkt.

11. Rewitalizacja kamienicy przy ul. Narutowicza 36 w Kraśniku.

12. Retencja i ponowne wykorzystanie wody deszczowej.

13. Zielony Kraśnik.

Projekt 1. Parki kieszonkowe.

Projekt 2. Kraśnik łapie wodę – ogrody deszczowe.

14. Zadbajmy o kondycję – modernizacja obiektu odkrytej pływalni MOSIR w Kraśniku.

15. Rewitalizacja zdegradowanych terenów podobszaru Koszary.

Projekt 1. Rewitalizacja placu zabaw.

Projekt 2. Znam przepisy od małego – budowa Miasteczka Ruchu Drogowego.

Projekt 3. Parking dla samochodów osobowych.

Projekt 4. Odwodnienie ulicy Dworaka.

16. Dostępna przestrzeń miejska – prawo, a nie przywilej! Dostosowanie przestrzeni miejskiej do osób o szczególnych potrzebach.

Projekt 1: Integracyjne place zabaw.

Projekt 2. Dostępny urząd.

Projekt 3. Modernizacja łazienek szkolnych z dostosowaniem dla uczniów o szczególnych potrzebach.

Projekt 4. Zapewnienie dostępności do placówek oświatowych w Kraśniku. Projekt przewiduje budowę podjazdów dla osób o szczególnych potrzebach.

17. Rewitalizacja zdegradowanej przestrzeni ogólnodostępnej przy Komendzie Powiatowej Policji w Kraśniku.

18. Inwestycja w przyszłość.

Projekt 1. Wyluzujmy! Szkolne kącki relaksu.

Projekt 2. Zielone kącki relaksu. Rewitalizacja terenów zielonych przy placówkach oświatowych.

Projekt 3. Uwolnij stres – sztuka relaksu i radzenia sobie z emocjami.

Projekt 4. Deszczowe miasto – warsztaty tworzenia ogrodów deszczowych.

Projekt 5. Poprawa bezpieczeństwa dzieci w placówkach oświatowych.

19. Rewitalizacja starej części cmentarza z poprawą komunikacji i dostępności zasobów historyczno-artystycznych.

20. Modernizacja budynku i infrastruktury Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kraśniku na potrzeby Centrum Usług Społecznych.

Zadanie 1. Prace modernizacyjno-remontowe.

Zadanie 2. Utworzenie CUS.

21. Rewitalizacja budynków wielorodzinnych wchodzących w zasób mieszkaniowy miasta.

Zadanie 1. Rewitalizacja budynku mieszkalnego przeznaczonego na najem socjalny przy ul. Prusa 5.

Zadanie 2. Przebudowa części budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Sikorskiego 2, z przeznaczeniem na lokale mieszkalne wchodzące w skład zasobu mieszkaniowego gminy.

22. Prace konserwatorskie, restauratorskie i budowlane obiektów w zespole dawnego zespołu klasztorного oo. Kanoników Regularnych w Kraśniku przy ul. Klasztornej 3.

Pozostałe przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne:

1. Utworzenie Kraśnickiego Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych.

Zadanie 1. Remont, adaptacja i wyposażenie pomieszczeń na potrzeby utworzenia KCWOP.

Zadanie 2. Wsparcie lokalnych liderów przez tutoring.

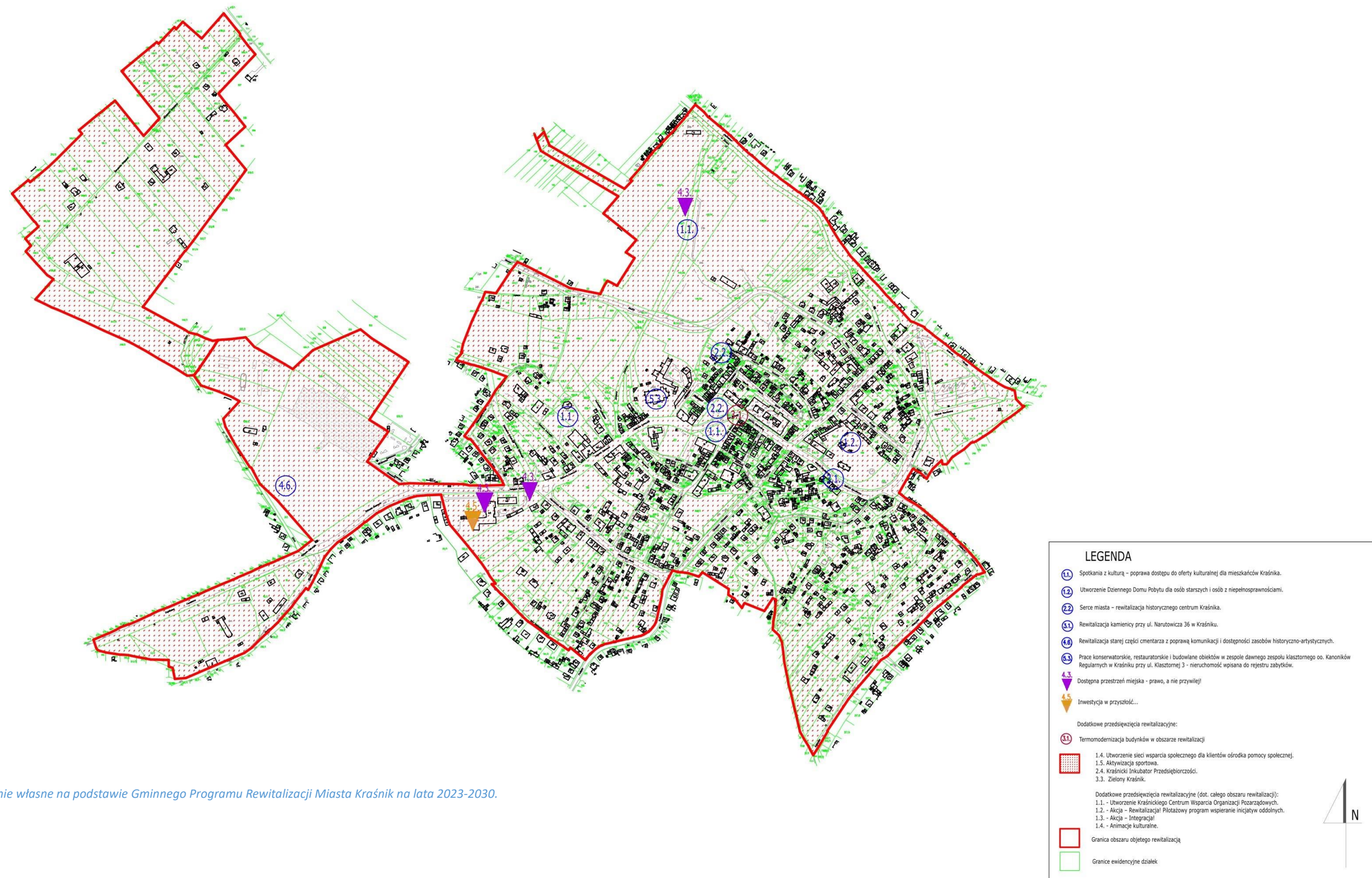
2. Akcja – Rewitalizacja! Pilotażowy program wspieranie inicjatyw oddolnych.

3. Akcja – Integracja!

4. Animacje kulturalne.

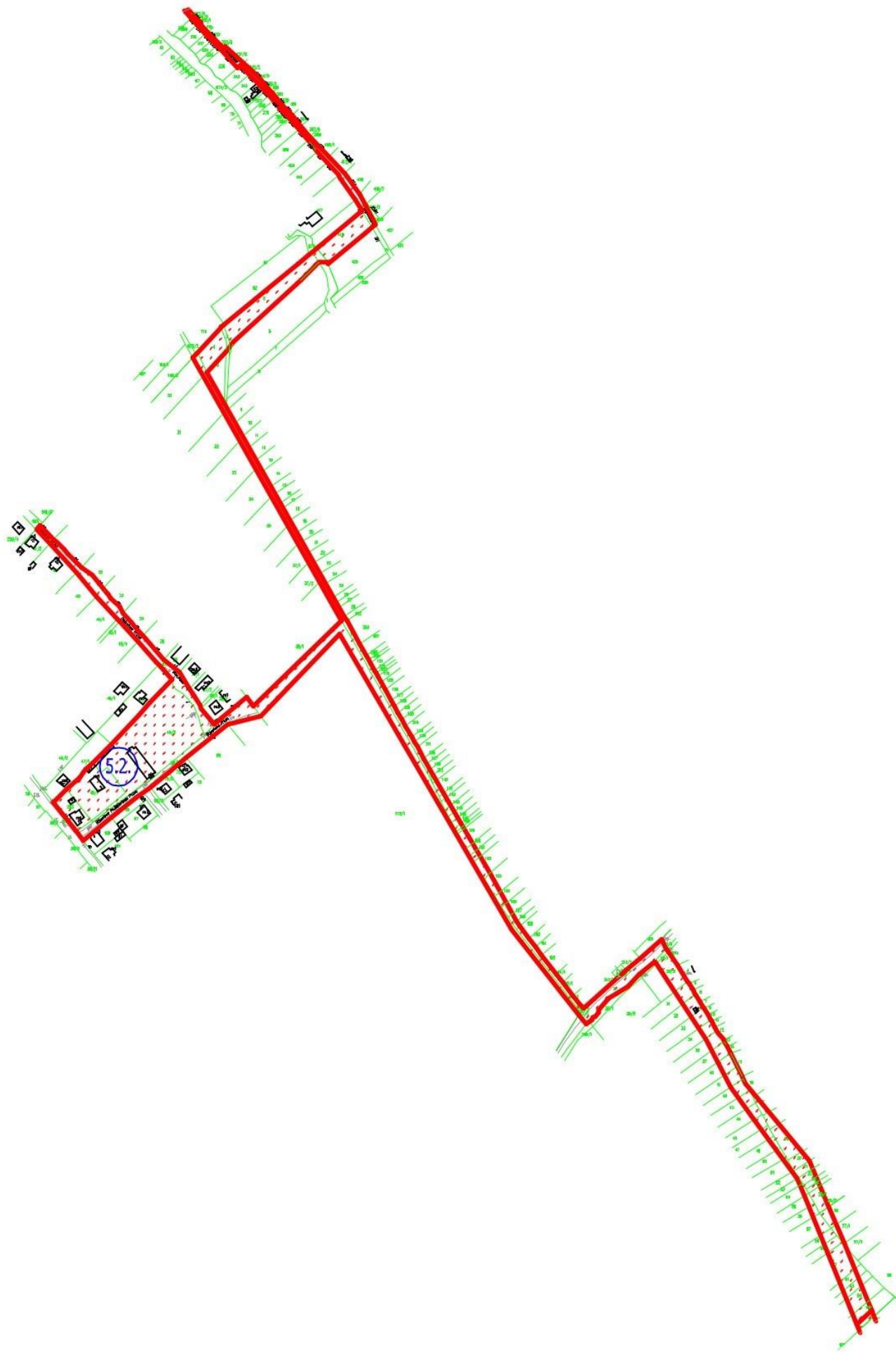
5. Termomodernizacja budynków w podobszarze rewitalizacji.

Mapa 5. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Dzielnica Stare Miasto wraz z Zalewem Kraśnickim” – część 1.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2023-2030.

Mapa 6. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Dzielnica Stare Miasto wraz z Zalewem Kraśnickim” – część 2.

LEGENDA

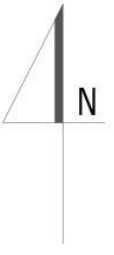
 Rewitalizacja budynków wielorodzinnych wchodzących w zasób mieszkaniowy miasta.

 1.4. Utworzenie sieci wsparcia społecznego dla klientów ośrodka pomocy społecznej.
1.5. Aktywizacja sportowa.
2.4. Kraśnicki Inkubator Przedsiębiorczości.
3.3. Zielony Kraśnik.

Dodatkowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne (dot. całego obszaru rewitalizacji):
1.1. - Utworzenie Kraśnickiego Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych.
1.2. - Akcja – Rewitalizacja! Pilotażowy program wspieranie inicjatyw oddolnych.
1.3. - Akcja – Integracja!
1.4. - Animacje kulturalne.

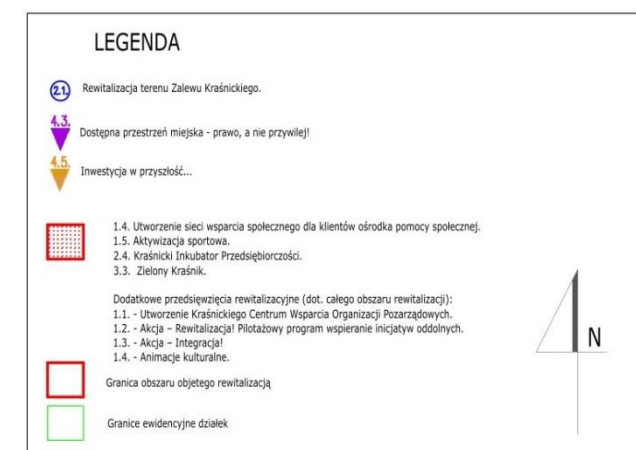
 Granica obszaru objętego rewitalizacją

 Granice ewidencyjne działek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2023-2030.

Mapa 7. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Dzielnica Stare Miasto wraz z Zalewem Kraśnickim” – część 3.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2023-2030.

Mapa 8. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Zarzecze”.

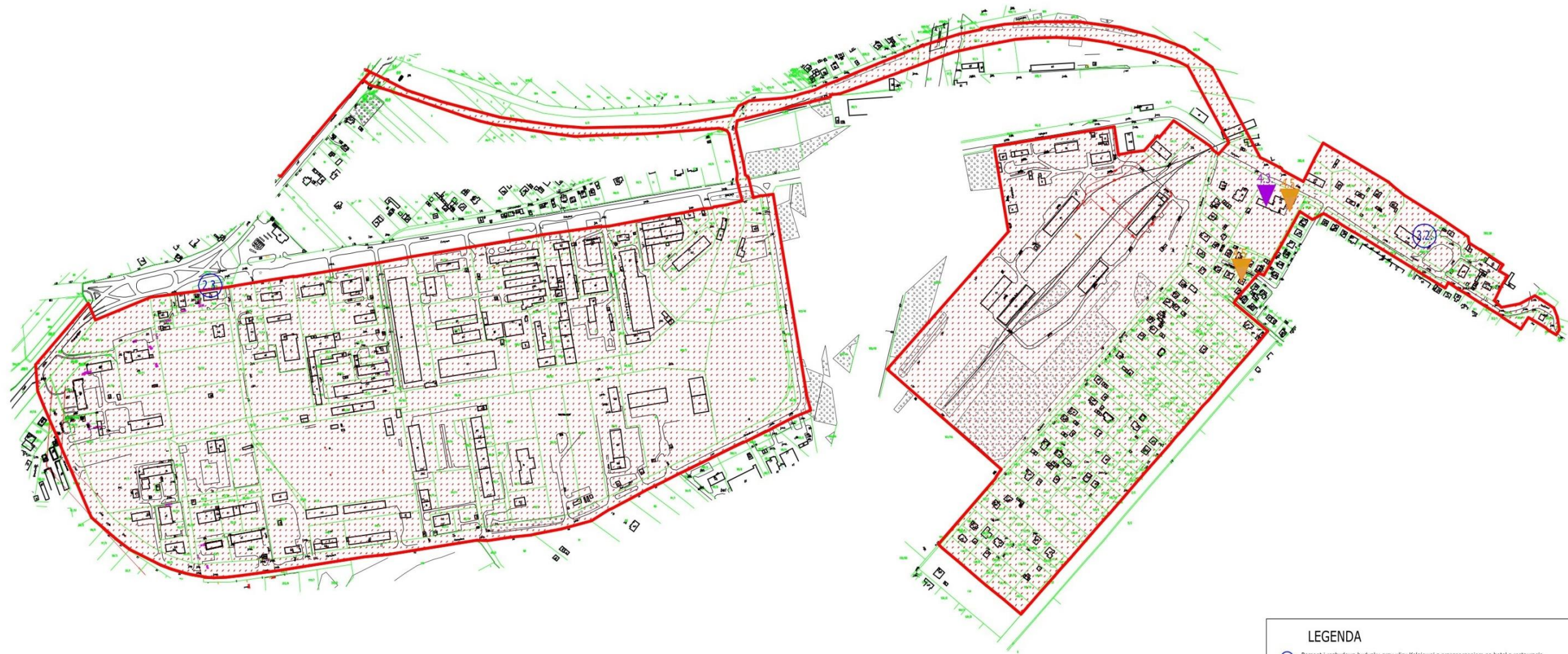
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2023-2030.

Mapa 9. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Osiedle Koszary”.

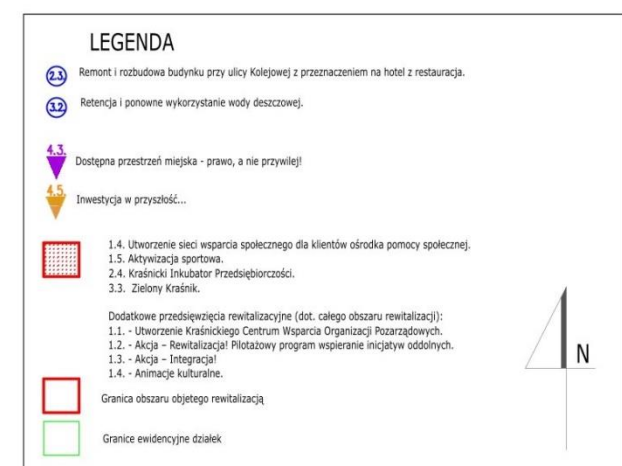

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2023-2030.

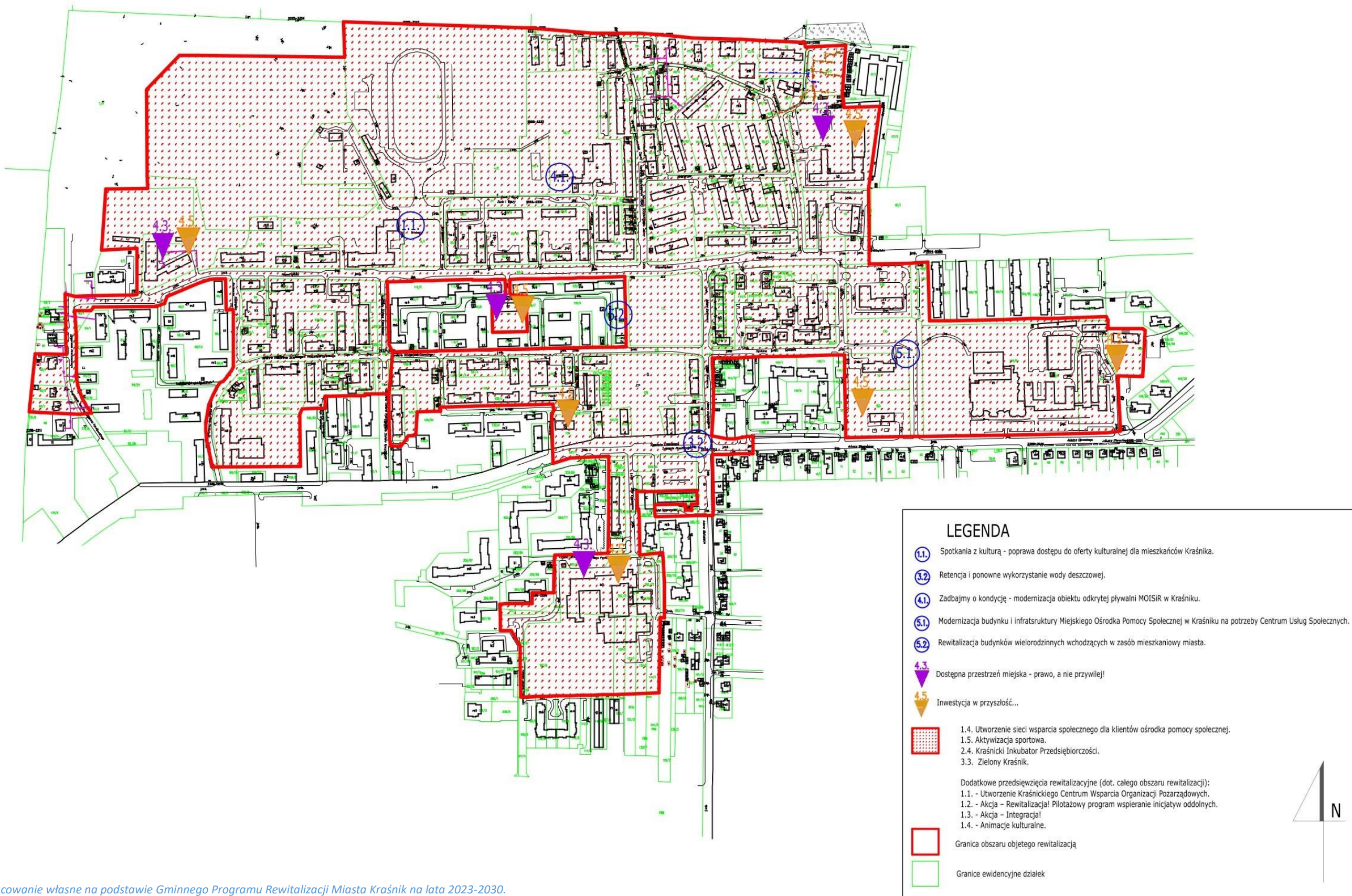
Mapa 10. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Stacja kolejowa z obszarem przemysłowym”.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2023-2030.

Mapa 11. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Dzielnica Kraśnik Fabryczny”.

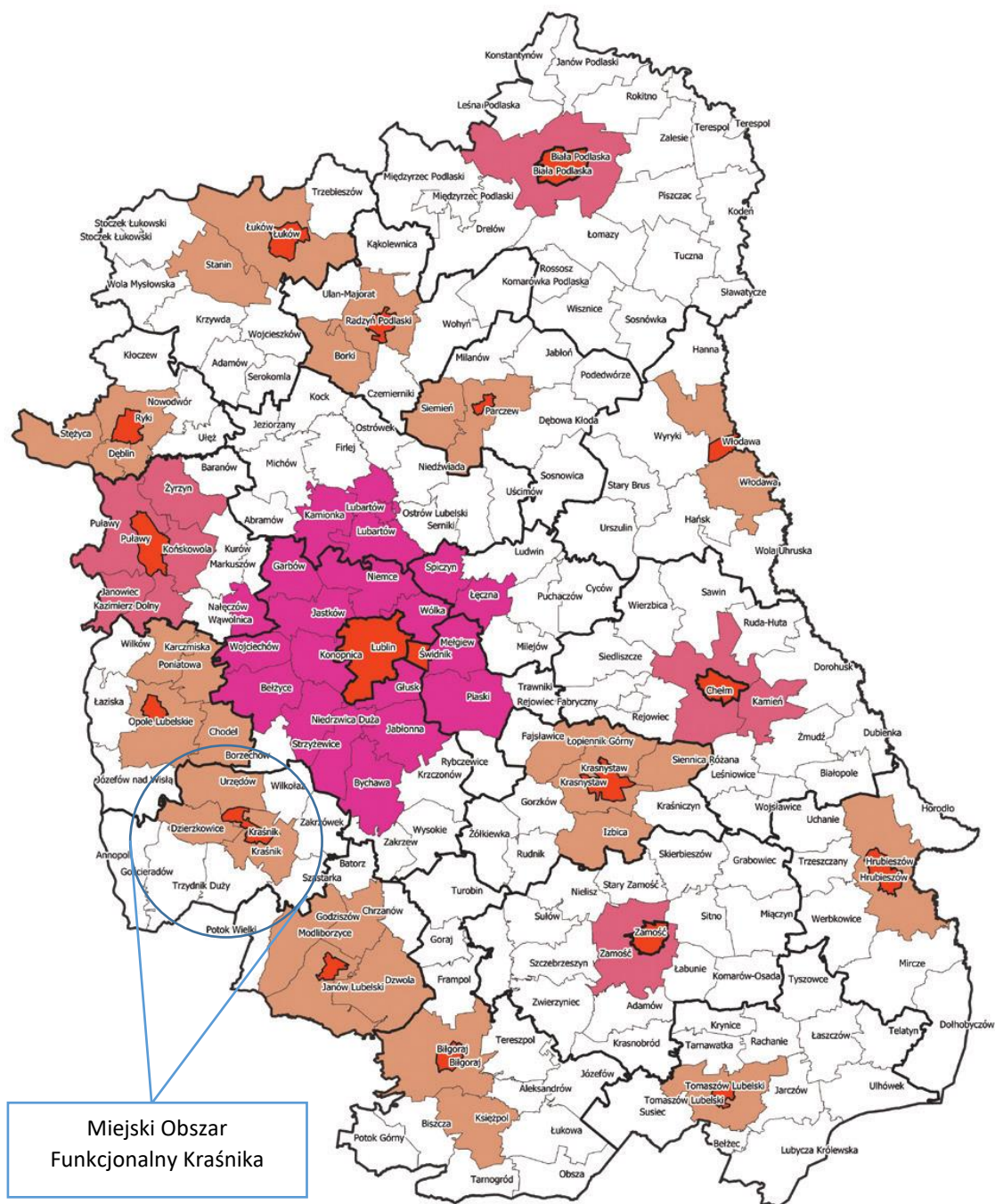

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2023-2030.

5.3. Miejski Obszar Funkcjonalny

Miasto Kraśnik należy do **Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Kraśnika**. Położenie i szczegółowy zasięg Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Kraśnika został określony w dokumencie strategicznym szczebla krajowego „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”⁵. Zasięg ten potwierdzono również w „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku”⁶.

Mapa 12. MOF Kraśnika na tle OSI Miejskich Obszarów Funkcjonalnych województwa lubelskiego.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030.

⁵ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego>

⁶ <https://strategia.lubelskie.pl/srwl/2030/srwl.2030.pdf>

Miejski Obszar Funkcjonalny, obejmuje teren 4 jednostek samorządu terytorialnego z powiatu kraśnickiego. W jego skład wchodzi:

- **miasto Kraśnik (ośrodek rdzeniowy);**
- gmina wiejska Kraśnik;
- gmina wiejska Dzierzkowice;
- gmina miejsko-wiejska Urzędów (strefa zewnętrzna MOF).

W dniu 10 marca 2022 r. miasto Kraśnik, gmina Kraśnik, gmina Dzierzkowice i gmina Urzędów podpisały Porozumienie międzygminne w sprawie współpracy celem realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Kraśnika. Liderem Porozumienia zostało Miasto Kraśnik⁷.

MOF Kraśnika zajmuje łącznie 337 km² co stanowi 1,34% powierzchni województwa lubelskiego i 33,53% powierzchni powiatu kraśnickiego. W 2021 r. obszar objęty Porozumieniem zamieszkiwały łącznie 52 772 osoby (57,99% ludności powiatu).

Zgodnie z „Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030” gminy wchodzące w skład MOF Kraśnika zostały zaliczone do obszarów o szczególnych problemach i barierach rozwojowych. Miasto Kraśnik znalazło się na liście imiennej 139 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Miasto wymieniono wśród miast stagnujących (umiarkowane powiększanie niekorzystnego dystansu, zła sytuacja społeczno-gospodarcza). Pozostałe wchodzące w skład MOF jednostki, tj. gmina Kraśnik, gmina Dzierzkowice i gmina Urzędów zostały natomiast zaliczone w poczet gmin zagrożonych trwałą marginalizacją.

W dokumencie „Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego” Kraśnik został wymieniony jako międzygałęziowy węzeł o znaczeniu regionalnym integrujący transport kolejowy i drogowy (obok ośrodków takich jak: Dęblin, Łuków i Terespol). Gminy Kraśnik i Urzędów zostały ponadto zaliczone do obszarów wiejskich uczestniczących w procesach rozwojowych. Wśród celów rozwoju zagospodarowania przestrzennego tych obszarów wymieniono:

- **stworzenie warunków dla integracji funkcjonalnej z miastami – włączenie obszarów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe,**
- **zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej,**
- **stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej,**
- **dywersyfikacja sektorowa gospodarki rolnej.**

Ponadto miasto Kraśnik oraz gmina Kraśnik zostały zdefiniowane jako **roztoczańsko-puszczański obszar funkcjonalny**. Priorytet rozwojowy określony dla tych obszarów to: aktywizacja gospodarcza poprzez wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego, leśnego i turystycznego. Funkcje rozwojowe:

- podstawowe – gospodarcza (ukierunkowana na przetwórstwo drewna), turystyczna,
- towarzyszące – rolnicza (ukierunkowana na rolnictwo ekologiczne i produkcję roślin przemysłowych), uzdrowiskowa.

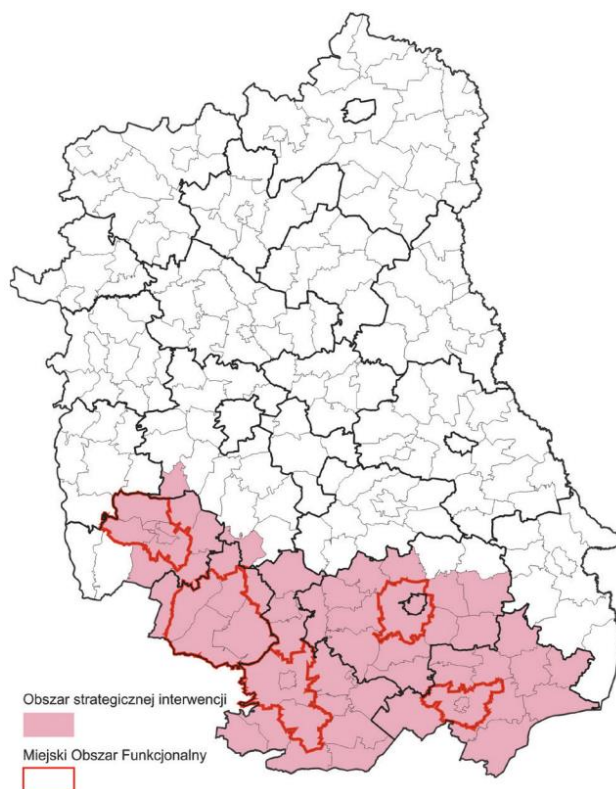
MOF Kraśnika został zaliczony w „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku” do **OSI Rztocze**. Cechami wiodącymi (przesłankami delimitacji) były:

- wysoka lesistość, która w wielu gminach przekracza 50% powierzchni,
- duży udział powierzchni obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody,

⁷http://g.ekspert.infor.pl/p/ dane/akty_pdf/U81/2022/70/1313.pdf

- uznany wysoki potencjał turystyczny, w tym wynikający z unikalnego w skali kraju krajobrazu naturalno-kulturowego,
- wysokie walory krajoznawcze, które predestynują ten obszar do rozwoju aktywnych form wypoczynku, tj.: turystyki krajoznawczej, przyrodniczej, wędrówek pieszych i rowerowych, a także edukacji ekologicznej,
- sprzyjające warunki klimatyczne dla rozwoju turystyki zimowej i leczniczej oraz odpowiednie warunki hipsometryczne do uprawiania sportów zimowych,
- złożona, wielofunkcyjna struktura przyrodnicza, stanowiąca o szczególnym znaczeniu obszaru w kształtowaniu powiązań ekologicznych,
- istniejące naturalne powiązania funkcjonalne w układzie transgranicznym,
- zidentyfikowane zasoby uzdrowiskowe (klimat leczniczy i wody mineralne),
- wysoki poziom nasłonecznienia.

Mapa 13. OSI Roztocze.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

MOF Kraśnika jest częścią szerszego partnerstwa, zwanego Obszarem Współpracy Ponadlokalnej. Jest to obszar funkcjonalny obejmujący miasto Kraśnik, gminę Kraśnik, gminę Zakrzówek, gminę Wilkołaz, gminę Urzędów, gminę Dzierzkowice, gminę Gościeradów, gminę Anopol, gminę Trzydnik Duży (w dniu 22 czerwca 2023 roku Rada Miasta Kraśnik podjęła Uchwałę Nr LXVII/545/2023 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Ponadlokalnego obszaru obejmującego Miasto Kraśnik, Gminę Kraśnik, Gminę Anopol, Gminę Dzierzkowice, Gminę Gościeradów, Gminę Trzydnik Duży, Gminę Urzędów, Gminę Wilkołaz, Gminę Zakrzówek na lata 2023-2027, z perspektywą do 2035 roku)⁸.

⁸ <https://www.krasnik.eu/upload/page-files/file-64a7b07546c18.pdf>

Tabela 20. Wykaz zidentyfikowanych projektów na bazie opracowywania Strategii ZIT MOF.

Lp.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Partnerzy	Cel projektu	Szacunkowa wartość	Powiązanie z celem Strategii ZIT MOF Kraśnika
1.	Przedszkole miejscem edukacji inkluzyjnej.	Miasto Kraśnik	Nie dotyczy	Rozwój infrastruktury edukacji przedszkolnej.	441 017,65 EUR	Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców MOF w wymiarze społecznym i gospodarczym.
2.	Szkoła miejscem edukacji inkluzyjnej.	Miasto Kraśnik	Nie dotyczy	Rozwój infrastruktury edukacji szkolnej.	411 764,71 EUR	Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców MOF w wymiarze społecznym i gospodarczym.
3.	Adaptacja infrastruktury na potrzeby realizacji usług społecznych na terenie MOF Kraśnika.	Miasto Kraśnik	Nie dotyczy	Rozwój infrastruktury usług i integracji społecznej.	120 000,00 EUR	Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców MOF w wymiarze społecznym i gospodarczym.
4.	Bądźmy bliżej – usługi społeczne dla mieszkańców MOF Kraśnika.	Miasto Kraśnik	Gmina Kraśnik, Gmina Dzierzkowice	Zapewnienie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług.	1 036 506,32 EUR	Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców MOF w wymiarze społecznym i gospodarczym.
5.	Poprawa jakości usług wodociągowych dla mieszkańców MOF w oparciu o inwestycje w nowoczesną infrastrukturę.	Gmina Dzierzkowice	Gmina Urzędów, Gmina Dzierzkowice	Modernizacja sieci wodociągowej, dostarczenie wody do spożycia dla ludzi (uzdatnianie)	905 882,82 EUR	Cel 2. Ochrona walorów środowiska i wzrost bezpieczeństwa energetycznego.
6.	Prawidłowe gospodarowanie odpadami komunalnymi w oparciu o infrastrukturę PSZOK.	Gmina Urzędów	Gmina Urzędów, Gmina Dzierzkowice	Zapobieganie powstawaniu odpadów.	600 000,00 EUR	Cel 2. Ochrona walorów środowiska i wzrost bezpieczeństwa energetycznego.

Lp.	Nazwa projektu	Wnioskodawca	Partnerzy	Cel projektu	Szacunkowa wartość	Powiązanie z celem Strategii ZIT MOF Kraśnika
7.	Głęboka termomodernizacja wybranych budynków użyteczności publicznej na terenie MOF Kraśnika.	Miasto Kraśnik	Miasto Kraśnik, Gmina Urzędów, Gmina Kraśnik, Gmina Dzierzkowice	Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych.	1 487 213,65 EUR	Cel 2. Ochrona walorów środowiska i wzrost bezpieczeństwa energetycznego.
8.	Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych dzięki utworzeniu Regionalnego Centrum Turystyki i Wypoczynku w Kraśniku.	Miasto Kraśnik	Miasto Kraśnik, Gmina Urzędów, Gmina Kraśnik, Gmina Dzierzkowice	Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych.	2 072 254,00 EUR	Cel 2. Ochrona walorów środowiska i wzrost bezpieczeństwa energetycznego.
9.	Realizacja strategii ZIT MOF Kraśnika poprzez rozwój e-usług.	Miasto Kraśnik	Miasto Kraśnik, Gmina Kraśnik, Gmina Urzędów, Gmina Dzierzkowice	Wdrożenie rozwiązań cyfrowych przynoszących korzyści mieszkańcom, przedsiębiorcom oraz JST na terenie MOF Kraśnika	400 000,00 EUR	Cel 3. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej
10.	Poprawa jakości środowiska poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej w oparciu o zrównoważoną multimodalną mobilność miejską.	Miasto Kraśnik	Miasto Kraśnik, Gmina Kraśnik, Gmina Urzędów, Gmina Dzierzkowice	Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej.	2 735 294,12 EUR	Cel 3. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej

5.4. Drogi i komunikacja

Drogi

Miasto Kraśnik położone jest na przecięciu ważnych szlaków komunikacyjnych, z których najważniejsze to: droga ekspresowa S 19 (2,786 km), droga krajowa nr 74 – obwodnica miasta w części na terenie miasta stanowiącej drogę powiatową 2758 L (0,244 km) i droga powiatowa 2757 L (4,676 km) – dawna droga wojewódzka 833 ul. Urzędowska oraz DW 833 tzw. „północna obwodnica” (5,710 km).

W 2010 r. wzdłuż drogi nr 74 oddano do użytku tzw. „dużą/zachodnią obwodnicę” (5,268) – odcinek, który pozwolił kierowcom ominąć rynek miasta. Realizacja tej inwestycji otworzyła nowe możliwości zagospodarowania centrum Kraśnika, szczególnie pod kątem turystycznym. W 2021 r. oddano do użytku w Kraśniku tzw. „północną obwodnicę” o nazwie Lubelskiego Lipca 1980 (5,710 km), przebiegającą równolegle do dawnej drogi wojewódzkiej nr 833, a obecnie drogi powiatowej 2757 L (4,676 km) – ul. Urzędowskiej. Ukończona została również realizacja drogi S 19.

Ponadto, przez północną i północno-wschodnią część Kraśnika, przebiega linia kolejowa nr 68 relacji Lublin-Przeworsk.

Wewnętrzny układ komunikacyjny miasta stanowią drogi miejskie (64,261 km) i drogi powiatowe (25,859 km). Powierzchnia poboczy utwardzonych w 2022 r. wynosiła 32 820 m², natomiast chodników – 114 005 m².

Na terenie miasta Kraśnik znajduje się ponad 16 km tras rowerowych. Główna o dł. 5,100 km jest zlokalizowana przy ul. Urzędowskiej. Druga pod względem długości 3,385 km ścieżka rowerowa, do której włącza się kilka krótszych odcinków biegnie wzdłuż ul. Granicznej.

Transport publiczny

Na terenie miasta zlokalizowanych jest 67 przystanków będących własnością lub zarządzanych przez miasto Kraśnik oraz 49 wiat przystankowych będących własnością miasta Kraśnik. Większość przystanków, przy głównych ciągach komunikacyjnych, wyposażona jest w przeszklone wiaty, którymi administruje Kraśnickie Przedsiębiorstwo Mieszkaniowe.

W 2022 roku do użytkowania zostało oddane Centrum Przesiadkowe „Przystanek Kraśnik”, wyposażone w 6 przystanków, toaletę oraz poczekalnię dla podróżnych. Dodatkowo zakupiono 6 nowych wiat przystankowych (4 na ulicy Urzędowskiej, po 1 na ul. Balladyny i Słowackiego).

W 2022 roku z komunikacji miejskiej realizowanej przez MPK skorzystało 1,75 mln pasażerów (w 2020 r. 1,60 mln).

Na koniec 2022 r. Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. posiadało 16 pojazdów i jeden autobus wypożyczony (z czego 11 w ruchu w dni robocze, 6 w soboty i 5 w niedziele i święta), były to:

- autobusy klasy maxi – 7 szt. – MAN A21 – 2 szt., MAN A37 – 1 szt., oraz Solaris Urbino 12 – 4 szt.
- autobusy klasy midi – 10 szt. – Autosan H7.20 Solina City – 4 szt., Autosan A8V Wetlina City – 2 szt., Autosan Sancity M09LE – 1 szt., Mercedes Citaro 0530K – 1 szt., Iveco Rossero First City – 1 szt., Jelcz L081MB Vero – 1 szt.

16 autobusów MPK jest przystosowanych do przewozu osób z niepełnosprawnościami. Są to pojazdy niskopodłogowe lub niskowejściowe. Jeden z autobusów, obsługujący linię podmiejską nie spełnia tych warunków. W 2022 r. autobusy przejechały ogółem ok. 860 000 km (ok. 2 600 km dziennie na liniach w dni robocze, ok. 1 480 km w soboty oraz ok. 1 395 km w niedziele i święta). Dzienny przebieg w dni robocze w 2022 r. wynosił ok. 2 600 wzkm (wozo-kilometrów), w soboty 1 480 wzkm, w niedziele 1 395 wzkm.

Linie komunikacyjne:

- 0: Kol. Wyżnianka – Dąbrowa Bór;
- 1: Kowalin – Kraśnik;
- 2: Stróża – Urzędów;
- 3: Karpiówka – Kraśnik;
- 4: Kraśnik – Bęczyn;
- 5: Mikulin – Kraśnik;
- 6: Podlesie – Kraśnik;
- 7: Stróża – Urzędów;
- 8: Sosnowa Wola – Kraśnik;
- 9: Podlesie – Kraśnik;
- 10: Kraśnik – Popkowice;
- 11: Lasy – Kraśnik;
- 12: Ludmiłówka – Kraśnik;
- 13: Słodków III – Kraśnik;
- 14: Kraśnik – Wierzbica;
- 15: Kraśnik – Kol. Wyżnica – Kraśnik;
- 16: Kraśnik – Stróża – Kraśnik;
- 21: Kol. Wyżnianka – Kraśnik;
- 22: Lasy – Kraśnik.

W związku z powstaniem Powiatowo-Gminnego Związku Komunikacyjnego Ziemi Kraśnickiej spółka MPK zwiększyła ilość taboru. Przed 2023 rokiem flota MPK składała się z 16 pojazdów, zaś od marca 2023 liczy 22 pojazdy. W ramach reorganizacji sieci w latach 2023-2024 uruchomiono lub zmodyfikowano wszystkie linie komunikacyjne.

Wprowadzenie w 2023 r. do ruchu 4 fabrycznie nowych autobusów marki ZAZ, spełniających normę emisji spalin Euro 6 i 4 autobusów elektrycznych marki MAN i dalsza modernizacja taboru MPK wyraźnie poprawią dostępność komunikacyjną.

Rozwijanie systemu transportu publicznego w mieście – dzięki zakupowi i modernizacji autobusów oraz poprawie jakości i rozbudowie sieci komunikacyjnej – stwarza warunki do zwiększenia liczby mieszkańców korzystających na co dzień z komunikacji zbiorowej z terenu Miasta Kraśnik i Miejskiego Ośrodka Funkcjonalnego Kraśnika.

Od 1 lutego 2020 r. obowiązuje program „Bezpłatnej Komunikacji Publicznej”. Dzięki wdrożeniu programu przemieszczanie po terenie całego miasta dla kilku tysięcy osób stało się wygodniejsze i sprawniejsze (skrótł się czas przejazdu z powodu o połowę mniejszych kolejek do zakupu biletu u kierowcy). Krótsze postoje autobusów na przystankach to także mniej spalin emitowanych do otaczającego nas środowiska i powietrza.

5.5. Sport, turystyka i rekreacja

Na jakość życia Kraśniczan wpływa m.in. dostępność terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, obiektów sportowych, terenów zielonych oraz oferty sportowo-rekreacyjnej.

Szczególnie rozwój turystyki na obszarze Kraśnika i MOF Kraśnika może stanowić dodatkową oś rozwojową i istotny czynnik aktywizacji obszaru i źródło dochodu mieszkańców. Rozwój funkcji turystycznych związany jest z różnymi obszarami rozwojowymi Miasta Kraśnik, a w szczególności obszarem środowiska, przestrzeni i gospodarki.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji

Miasto Kraśnik dysponuje szeregiem obiektów, które są wykorzystywane do uprawiania sportów. Głównym ośrodkiem pod tym względem jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR), w skład którego wchodzi: pływalnia odkryta o wymiarach olimpijskich 50 m, pływalnia kryta 25 m, stadion piłki nożnej z bieżnią (boisko główne wykorzystywane jest na rozgrywki ligowe klubu FKS „STAL” Kraśnik), skocznia w dal i rzutnią do pchnięcia kulą, dwa boiska boczne (służą do treningów i rozgrywania meczów mniejszej rangi oraz są udostępniane mieszkańcom miasta), trzy korty tenisowe, płyta pod sezonowe lodowisko (latem służy do jazdy na rolnach), skate park, wielofunkcyjny plac zabaw, park do Street Workout) oraz siłownia zewnętrzna.

Kluczowym projektem kadencji 2018-2024 była modernizacja krytej pływalni. Projekt objął budowę trzech basenów z hydromasażami, strefy rekreacyjnej oraz brodzika z atrakcjami wodnymi. Do dyspozycji mieszkańców oraz gości jest także sauna sucha i mokra. Przebudowana została główna, 25-metrowa niecka basenu. Pełni teraz funkcję rekreacyjną i sportową.

Pełna oferta krytej pływalni to:

- basen sportowy 25 m długości,
- brodzik sportowy o zmiennej głębokości od 0,6 m do 0,9 m, idealny do stawiania pierwszych kroków z pływaniem,
- basen rekreacyjny z leżankami wodnymi, siedziskami i biczami wodnymi – głębokość 1,2 m
- wodny plac zabaw dla dzieci ze zjeżdżalnią, łukami wodnymi, żabkami tryskającymi wodą oraz armatkami wodnymi, płytki 0,30 m głębokości,
- trzy jacuzzi 6, 7 i 11 osobowe,
- zjeżdżalnia typu „anaconda” jest rurą zamkniętą.
- dwie sauny: sucha i mokra

Boisko i teren tzw. „Słonecznej Polany”

W lesie obok głównego terenu MOSiR znajduje się boisko piłkarskie o nawierzchni trawiastej o wymiarach 70,0 x 100,00 m. Teren służy jako dodatkowe boisko treningowe oraz miejsce przeprowadzania zawodów sportowych w różnych dyscyplinach.

Stadion przy ul. Oboźnej wraz z zapleczem

Stadion przy ul. Oboźnej to miejsce rozgrywania meczów piłki nożnej przez klub „Tęcza”.

W 2020 roku, dzięki otrzymanemu dofinansowaniu z Ministerstwa Sportu i Turystyki, znacznie poprawiła się funkcjonalność tego obiektu. Wybudowane zostało nowe zaplecze sanitarno-szatniowe

oraz magazynowe. Doszło także do utwardzenia terenu – ciągów pieszych i pieszo-jezdnych oraz parkingu, wymiany ogrodzenia terenu, budowy piłkochwyłów, wiat dla zawodników i stojaków dla rowerów oraz oświetlenia terenu.

Nowy budynek szatni oraz magazynowy są ze sobą spójne pod względem estetycznym, mają podobny kształt bryły i taki sam schemat wykończenia. Elewacje budynków zostały pokryte tynkiem w kolorze szarości, co nadaje naturalny i elegancki wygląd dopasowany do otoczenia. Na elewacji zastosowano boniowanie – poprzeciny układem wrębów. Budynek został podzielony na niezależne segmenty z osobnymi wejściami od strony boiska, co w trakcie meczu pozwoli każdej z drużyn na swobodny dostęp do szatni. Każdy z 3 segmentów szatni posiada toalety i natryski. Jedna z toalet jest przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W sąsiedztwie stadionu „Tęczy” na przełomie 2022 r. 2023 r. powstał drugi w mieście skatepark, będący dopełnieniem mającego już kilkanaście lat obiektu znajdującego się na terenie MOSiR.

Hala portowa im. Arkadiusza Gołasia wraz z otoczeniem przy Szkole Podstawowej nr 5

Cały kompleks składa się z hali sportowej, zespołu boisk oraz części noclegowej. Obiekt robi spore wrażenie – zwłaszcza główna sala z wielofunkcyjnym boiskiem wykonanym z taraflexu. Hala ma trzy pełnowymiarowe boiska do piłki siatkowej, siłownię, sale fitness, sale cardio oraz 2 boczne sale gimnastyczne. Jest też sala konferencyjna, zaplecze socjalne. Wzdłuż boiska znajduje się widownia krzesłkowa na ponad 200 miejsc. Dodatkowo można uruchomić trybunę teleskopową, dzięki czemu rywalizację sportową będzie mogło podziwiać w komfortowych warunkach ponad 400 osób. Są tu organizowane imprezy sportowe rangi wojewódzkiej i ogólnopolskiej.

Na zewnątrz hali znajdują się tartanowa bieżnia, trawiaste boisko do piłki nożnej, piłki plażowej, skocznia w dal oraz asfaltowe boisko do piłki ręcznej. Obok hali znajduje się Dom Sportowca z 60 miejscami noclegowymi oraz salą konferencyjną. Obiekt przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych (widna).

Zespół obiektów sportowych przy Szkole Podstawowej nr 5

Zespół składa się z wielofunkcyjnej hali sportowej dysponującej głównym boiskiem z podłogiem gerflor taraflex o wymiarach 24 m x 44 m oraz trybunami dla 290 osób. Istnieje techniczna możliwość podzielenie hali na trzy mniejsze powierzchnie za pomocą ruchomych kurtyn. Kompleks sportowy składa się również z mniejszych sal gimnastycznych, Sali fitness oraz siłowni. Na zewnątrz znajduje się boisko wielofunkcyjne o wymiarach 40 x 20 m z syntetyczną nawierzchnią.

Boiska ze sztuczną nawierzchnią – Orliki

Na terenie miasta znajdują się trzy całoroczne boiska wielofunkcyjne przy: ul. Kościuszki (Zespół Placówek Oświatowych Nr 1), Al. Niepodległości (Szkola Podstawowa nr 5), ul. Rumiankowej (Osiedle Piaski). Na terenie Orlików wydzielone są: boisko treningowe do piłki nożnej z nawierzchnią ze sztucznej trawy oraz boisko do koszykówki z nawierzchnią poliuretanową. Obiekty posiadają sztuczne oświetlenie, szatnie i sanitariaty.

Boiska osiedlowe

W starej dzielnicy, przy ul. Chopina i przy ul. Spółdzielczej, znajdują się boiska osiedlowe. Przy ul. Chopina znajduje się trawiaste boisko do gry w piłkę nożną oraz boisko o nawierzchni asfaltowej do gry w koszykówkę. Przy ul. Spółdzielczej natomiast znajduje się poliuretanowe boisko wielofunkcyjne i małe boisko piłkarskie.

Zalew Kraśnicki

Obecna plaża i kąpielisko nad Zalewem Kraśnickim to znakomita propozycja na wypoczynek: zarówno dla amatorów pływania, wielbicieli sportów wodnych, jak i wędkarzy. Wokół zalewu utworzona jest ścieżka rowerowa, deptak oraz mola rekreacyjne i wędkarskie.

Obiekt budowany był w latach 2005 – 2006. Od tego czasu wciąż jest modernizowany i rozbudowywany, m.in. dzięki środkom unijnym. W 2011 r. powstał główny obiekt zalewu, czyli kemping z nowoczesnym budynkiem (sanitariaty i prysznice) oraz dużą wiatą imprezową. Pojawiło się pięć stylizowanych, czteroosobowych domków kempingowych. Obok znajduje się plac zabaw dla dzieci oraz palenisko na wieczorne biesiady. Goście mogą tam rozbić swoje namioty. W pobliżu wybudowano slip, z którego można zwodować łódkę czy kajak. Wybudowano także stanicę. W stаницy można skorzystać z sali konferencyjnej i miejsc noclegowych. W 2011 r. zbudowano także molo. Nad bezpieczeństwem przebywających na kąpielisku czuwają ratownicy wodni. Na miejscu znajduje się również punkt gastronomiczny, wypożyczalnia sprzętu wodnego, boiska do siatkówki plażowej, plac zabaw, siłownia zewnętrzna oraz duży parking. Całość obszaru, na którym można wypoczywać obejmuje powierzchnię 42,5 ha, natomiast średnia głębokość wody w zalewie wynosi 2,5 m.

W 2021 r. zrealizowano projekt unijny pn. „Rozbudowa infrastruktury wokół Zalewu Kraśnickiego”.

Zakres inwestycji objął prace związane przede wszystkim z:

- ekspozycją zabytkowego pieca do wypału cegieł poprzez: odbudowę zabytku i zagospodarowanie jego bezpośredniego otoczenia (wykonanie niezbędnych czynności konserwatorskich, zbadanie konstrukcji, opracowanie programu rekonstrukcji pieca, oczyszczenie pieca, oraz wykonanie trwałej wzniesionej ponad grunt konstrukcji o funkcji ekspozycyjnej z wewnętrzną instalacją elektryczną i tablicami informacyjnymi, wykonanie instalacji monitoringu, wymianę nawierzchni drogowej w bezpośrednim sąsiedztwie budowli ekspozycyjnej, montaż elementów małej architektury).
- rozbudową infrastruktury o: dwa kontenery sanitarne (z toaletą damską, męską oraz dla osób niepełnosprawnych) z natryskami zewnętrznymi (2 sztuki) przy każdym z kontenerów, trzy zadaszone wiaty turystyczne z miejscem na grilla, wieżę ratowniczą, 2 przebieralnie, stoły do gier planszowych oraz 30 sztuk parasoli zlokalizowanych na plaży z możliwością demontażu na okres zimowy.

Kluby sportowe

Na terenie miasta Kraśnik działają liczne **kluby sportowe**:

- Fabryczny Klub Sportowy „STAL” Kraśnik.
- Ludowy Klub Sportowy „TĘCZA” Kraśnik.
- Kraśnicki Międzyszkolny Klub Sportowy.
- Klub Bokserski „Sparta” Kraśnik.
- Klub Karate Tradycyjnego Chidori.
- Klub Sportowy „Kraśnik”.
- Klub Sportowy „Za Bramą”.
- Klub Sportowy Kraśnicka Akademia Małego Piłkarza.
- Klub Sportowy Racing Team Kraśnik.
- Klub Turystyczno-Sportowy KTS Kraśnik.
- Kraśnicki Klub Karate Tradycyjnego.
- Kraśnicki Klub Tenisowy.
- Kraśnicka Akademia Taekwon-do.
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „SUPLES” Kraśnik.
- Międzyszkolny Klub Sportowy w Kraśniku.
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Kraśnik”.
- Szkolny Klub Tenisa Stołowego „Dwójka” Kraśnik.
- Uczniowski Klub Pływacki „FALA” Kraśnik.
- Uczniowski Klub Sportowy „Biało-Czarni” Kraśnik.

Kraśnik w Formie

W 2022 roku miasto Kraśnik realizowało **III edycję programu „Kraśnik w Formie”**, który cieszył się dużym zainteresowaniem.

Podczas trzech miesięcy w proponowanych dwóch formach aktywności uczestniczyło **512 osób** przebiegając łącznie **135 300 km**, spalając tym samym ponad **6 milionów kcal**. Łączny czas treningu wszystkich uczestników wyniósł **10 430 h**. Uczestnicy programu otrzymali nagrody gwarantowane w postaci koszulek, kominów sportowych i czapek oraz brali udział w losowaniu talonów na sprzęt sportowy.

Wydarzenia i imprezy sportowe

W 2022 r. na terenie miasta Kraśnik odbyło się **ponad 60 wydarzeń i imprez sportowych**. Do najważniejszych należały:

- II MUKS Cup – cykl turniejów piłki nożnej – **5 – 27 lutego**.
- IV Turniej Przedszkolaków Piłki Nożnej o Puchar Burmistrza Miasta Kraśnik – **12 lutego**.
- II Maraton Nordic Walking – **24 kwietnia**.
- XIX Familijny Rajd Rowerowy – **14 maja**.
- V Turniej Łuczniczy Dzieci i Młodzieży – **29 maja**.
- Miejskie obchody Dnia Dziecka – **29 maja – 5 czerwca**.
- Kraśnik w Formie – edycja w czerwcu – **czerwiec**.

- III Turniej Przedszkolaków Piłki Nożnej o Puchar Burmistrza Miasta Kraśnik – **3 czerwca**.
- XXVI Bieg po Uśmiech – **4 czerwca**.
- Roztoczańska 13 – rajd na orientację – **4 czerwca**.
- Wręczanie stypendiów sportowych Burmistrza Miasta Kraśnik – **8 czerwca**.
- Inauguracja wakacyjnej szkółki MOSIR „Kraśnik pod Żaglami” – **10 czerwca**.
- V Familiada Biegowa – **11 czerwca**.
- VI Ogólnopolski Rodzinny Festiwal Tenisa Stołowego - **11 czerwca**.
- II Festyn Charytatywny „Razem dla Fundacji Sport&Reha Kids” – **19 czerwca**.
- Kraśnik w Formie – III edycja – **lipiec**.
- Dni Kraśnika – imprezy sportowo – rekreacyjne – **2 - 3 lipca**.
- Koszykarskie Deble – **9 lipca**.
- XVII Turniej Służb Mundurowych w Piłce Nożnej – **9 lipca**.
- II Summers Cars Party – piknik motoryzacyjny – **16 lipca**.
- Amator Cup Puchar Burmistrza Miasta Kraśnik – **16 - 17 lipca**.
- II Plener Skate Jam – zawody na skate parku – **23 lipca**.
- Tour de Lubelskie – piknik rowerowy – **24 lipca**.
- Kraśnik w Formie – edycja w sierpniu – **sierpień**.
- Start III etapu Tour de Pologne – **1 sierpnia**.
- XXIV Ogólnopolski Mityng Modelarski „Każdy może latać” – **6 - 7 sierpnia**.
- IX Triathlon Kraśnik – Przegrywają jedynie nieobecni – **7 sierpnia**.
- Sportowa Niedziela nad Zalewem Kraśnickim – **14 sierpnia**.
- 3x3 Basket Cup – **20 sierpnia**.
- Turniej Badmintona – **27 sierpnia**.
- Rodzinny Rajd Rowerowy – **28 sierpnia**.
- II Bokserski Memoriał Generała Kazimierza Dworaka – **wrzesień**.
- Otwarte Mistrzostwa Kraśnika w Taekwon-do – **wrzesień**.
- IX Ogólnopolski Maraton MTB Atolbike – **4 września**.
- Gala Aleja Gwiazd Kraśnickiego Sportu – **9 – 11 września**.
- 65-lecie Kraśnickiej Wodnej Drużyny Harcerzy – **10 września**.
- „Na Zamkowym Wzgórzu” – IV turniej łuczniczy – **10 września**.
- XIII Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Piłki Siatkowej im. Arkadiusza Gołasia – **24 - 25 września**.
- Turniej Zapaśnicy o Puchar Ziemi Kraśnickiej – **1 – 2 października**.
- VII Kraśnik Półmaraton im. 24 Pułku Ułanów – **9 października**.
- Kraśnicki Festiwal Fitness & Targi Sportowe – **22 października**.
- Badmintomania 2022 – turniej deblowy – **29 października**.
- Niepodległościowa Gra Miejska – **10 listopada**.
- Kraśnicki Bieg Niepodległości – **11 listopada**.
- Otwarcie Krytej Pływalni – **6 grudnia**.
- XVI Turniej Mikołajkowy w Taekwon-do – **6 grudnia**.
- Miejskie Zawody Mikołajkowe – **7 grudnia**.
- V Charytatywny Turniej Siatkonogi – **17 grudnia**.
- Świąteczne Łapanie Karpia – **17 grudnia**.
- VII Ogólnopolski Świąteczny Turniej Tenisa Stołowego – **17 – 18 grudnia**.

6. Diagnoza sfery środowiskowej

6.1 Środowisko przyrodnicze

Środowisko przyrodnicze to ogół elementów przyrodniczych, w szczególności powierzchnia ziemi łącznie z glebą, kopaliny, wody, powietrze, świat roślinny i zwierzęcy, a także krajobraz znajdujący się w stanie naturalnym, jak też przekształcony w wyniku działalności człowieka.

Walory krajobrazowe środowiska to wartości ekologiczne, estetyczne, widokowe i kulturowe terenu oraz związane z nimi elementy przyrodnicze ukształtowane przez przyrodę lub w wyniku działalności człowieka.

Rzeźba terenu

Budowa geologiczna, w tym zróżnicowana litologia utworów przypowierzchniowych, skomplikowana tektonika w strefie struktur kontynentalnych, a przede wszystkim zjawiska i procesy geomorfologiczne zdecydowały o rzeźbie Kraśnika i jego okolic. Dominantą rzeźby miasta jest dolina Wyżnicy. Powstała ona na rozłomie tektonicznym (jego kierunek jest identyczny z przebiegiem doliny). Osnowa rzeźby omawianego obszaru istniała już przed najstarszym (południowopolskim) zlodowaceniem.

Krajobraz odznacza się dużymi wysokościami względnymi między wierzchołkami a doliną rzeki. Dolina Wyżnicy jest najbardziej czytelnym elementem rzeźby miasta i charakteryzuje się wyraźną asymetrią zboczy. Lewe zbocze, nadbudowane lessami jest znacznie wyższe, a przede wszystkim bardziej strome, niż prawe. Różnica wysokości względnej kilku metrów jest widoczna w krajobrazie, a dodatkowo wrażenie tej cechy potęguje występowanie długiego i połego zbocza prawostronnego.

W rejonie miasta występują dwa poziomy wierzchołki: wyższy, około 280 m n.p.m., występuje w okolicach Słodkowa II i III, Kolonii Pasieki i Podlesia, czyli generalnie na południe od doliny oraz średni 220-250 m n.p.m., na pozostałym obszarze.

Rzeźbę omawianego obszaru cechuje ścisły związek mikroform rzeźby z odpornością skał powierzchniowych. Naturalne procesy niszczenia osadów, a tym samym procesy rzeźbotwórcze, w warunkach naturalnych związane są z erozją rzeczną i denudacyjną na stokach wierzchołków. W warunkach antropogennych, przy udziale człowieka, zostały one przyspieszone, a ich intensywność jest proporcjonalna do sposobu użytkowania terenu. Poza doliną Wyżnicy zdeterminowane są urbanizacja i związane z nią wielkoskalowe przekształcenia rzeźby i krajobrazu.

W lessowej części rejonu miasta dominują zjawiska erozji wąwozowej i powierzchniowej. Najbardziej czytelnym ich rezultatem są wąwozy i doliny denudacyjne - tworzy to typowy krajobraz z dominacją rzeźby terenów lessowych, o powierzchni rozciętej licznymi formami dolinnymi, zagłębieniami i obniżeniami. Obszary miasta położone poza płatem lessowym charakteryzują się mniejszym zróżnicowaniem rzeźby, a wysokości względne i spadki są tu znacznie mniejsze - Budzyń, Piaski, dzielnica fabryczna rozlokowały się w obszarach niemal płaskich, monottonnych, o nieznacznych deniwelacjach.

Analiza warunków geomorfologicznych ujawnia generalnie duże potencjały rzeźby dla urbanizacji. Zarówno płat lessowy, jak i położony na północ od Wyżnicy rejon Piaski – Budzyń – Kraśnik Fabryczny, na wierzchołkach ma dobre i bardzo dobre warunki morfologiczne dla zabudowy.

Budowa geologiczna

Miasto Kraśnik leży w obrębie paleozoicznego podniesienia radomsko-kraśnickiego. Stanowi ono podłoże południowo-zachodniego skrzydła niecki lubelskiej.

Zasadnicze znaczenie w budowie geologicznej mają skały kredowe zalegające na utworach jury i dewonu. Utwory kredowe należą do trzech pięter stratygraficznych: górny i środkowy kampan i dolny mastrycht.

Twarde, sztywne podłoże krystaliczne zbudowane z granitów występuje tu bardzo głęboko – około 12 km pod powierzchnią ziemi. Nieckę wypełniają młodsze utwory mezozoiczne, wykształcone w postaci różnorodnych skał węglanowych, co świadczy, że była ona częścią rozległego, morskiego zbiornika. Miąższość skał ery mezozoicznej jest bardzo duża i wynosi kilkaset metrów. Skały mezozoiczne zalegają zgodnie z kierunkiem i układem warstw nawiązującym do struktur paleozoicznych. Dla budowy geologicznej, jak i warunków litosferycznych, zasadnicze znaczenie mają skały najmłodszego okresu kredowego, które są charakterystyczne dla całej Lubelszczyzny (osady tzw. kredy lubelskiej).

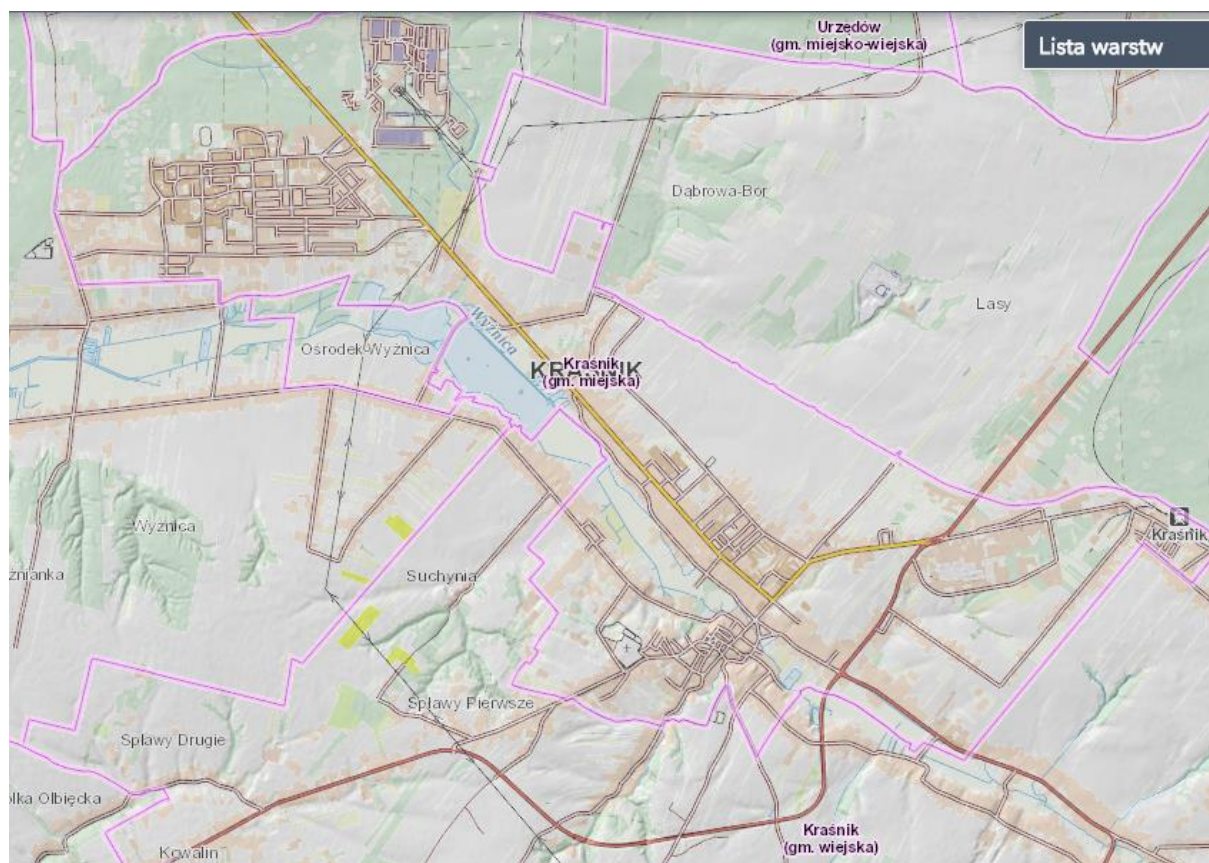
Na terenie miasta występują dwie jednostki strukturalne, ograniczone wyraźnymi rozłamami tektonicznymi, są to antyklina Kraśnika i synklina Liśnika. Struktura antyklinalna jest rejonem, w którym rozwinęła się dolina Wyżnicy - oś doliny pokrywa się z osią antykliny. Ogólna charakterystyka kredy w omawianym rejonie odnosi się do ich występowania i roli w rzeźbie, jak i krążeniu wód. Spąg utworów kredowych w zachodniej części miasta znajduje się na głębokości około 100 m i bardzo szybko się obniża, co oznacza, że w profilu geologicznym warstwy kredowe zwiększają swoją miąższość, bowiem w południowej strefie miasta (w synklinie Liśnika) występuje na głębokości 500-800 m, zaś w południowo-wschodniej strefie (okolice Stróży) spąg kredy nawiercono na głębokości około 250 m. Osady kredowe w obszarze miasta odsłaniają się na powierzchni jedynie na południe od Suchyni oraz na prawym zboczu doliny Wyżnicy.

Osady czwartorzędowe powstałe w trakcie zlodowacenia środkowopolskiego reprezentowane są przez piaski i żwiry wodnolodowcowe, występujące w pasie: Piaski – Budzyń – Kraśnik Fabryczny. W części południowej, utwory peryglacialne wykształcone są w postaci piasków rzecznych oraz lessu. Jest to głównie less młodszy górny stanowiący kontynuację lessów głębokich Rostocza i Wyżyny Lubelskiej. Jego miąższość dochodzi miejscami do 10,5 m.

Najmłodsze holocenijskie osady reprezentowane są przez utwory fluwialne: piaski, piaski pylaste, torfy i muły wyścielające dolinę Wyżnicy. Łączna miąższość osadów dolinnych jest znaczna i lokalnie przekracza 5 m.

Obecna rzeźba terenu miasta ukształtowała się nie tylko w wyniku naturalnych procesów geomorfologicznych. Dużą rolę odegrała również gospodarka człowieka, w wyniku której powstały nowe formy rzeźby, takie jak skarpy lessowe, groble, rowy, nasypy. Ożywiła ona również tempo procesów rzeźbotwórczych: wzmogła erozję na wylesionych obszarach, zwłaszcza na stokach i w obrębie głębocznic, przyspieszyła akumulację osadów wynoszonych z wyższych partii do dolin.

Mapa 14. Ukształtowanie terenu miasta Kraśnik.

Źródło: <http://geologia.pgi.gov.pl/arcgis/apps/MapSeries/index.html?appid=8d14826a895641e2be10385ef3005b3c>

Gleby

Na terenie miasta pokrywa glebowa jest dość zróżnicowana. Wynika to z faktu zróżnicowania geologicznego i geomorfologicznego podłoża. Na głębokich lessach w południowej strefie miasta powstały żyzne bielice lessowe, a tylko na stromych stokach występują mniej żyzne gleby brunatne. Natomiast w rejonie północnym, na zwietrzelinie kredowej, przykrytej piaskami gliniastymi – dominują bielice słabe i średnie. Gleby lessowe są pozbawione węgla wapnia do około 1,5 m, a ponadto słabo zasobne w potas. Droбноziarnisty skład mechaniczny nie wpływa niekorzystnie na ich właściwości fizyczne, a zwłaszcza wodne. Są to gleby wysokiej produktywności, ale pozbawione trwałej szaty roślinnej łatwo ulegają zmywaniu, splukiwaniu i erozji wodnej. Jak wspomniano wykazują cechy bielicowe. Należy również zauważyć, że na stoku wierzchwinowym przechodzącym w zbocze Wyżnicy w północnej części miasta występują gleby brunatne, które powstały przez zmycie górnych poziomów do iluwium. Są to gleby zaliczane do II i III klasy bonitacyjnej i kompleksu gleb pszennych. W zachodniej części dzielnicy fabrycznej, w pobliżu krawędzi doliny Wyżnicy, znajduje się płat gleb rędzinowych. Cechuje się on znaczną zawartością próchnicy, słabo alkalicznym odczynem oraz zasobnością w odżywcze składniki (fosfor, potas).

W dolinie Wyżnicy, na osadach aluwialnych, powstały mady pyłowe i pyłowo-ilaste. W obniżeniach i zakłębłościach na madach występują torfy niskie.

Z punktu widzenia wartości produkcyjnych w mieście przeważają gleby klas: IIIa (33,4% powierzchni gruntów ornych), IIIb (32,4%) i IVa (17,5%). Pozostałe klasy bonitacyjne reprezentowane są w niewielkich udziałach. Gleby łąkowe: klasa II – 39,3%, klasa III – 25,9 i klasa V – 21,4%.

Pod względem walorów agroekologicznych w powierzchni gruntów ornych przeważają gleby w 2. kompleksie, czyli pszenym dobrym (41,5%), natomiast w areale gleb łąkowych proporcje kompleksów 1z, 2z i 3z są następujące: 39,3%, 35,7%, 25,0%.

Zasoby wodne

Wody powierzchniowe

W rejonie Kraśnika tereny wierzchowinowe są pozbawione elementów sieci hydrograficznej. Mała gęstość wód powierzchniowych jest odbiciem warunków hydrograficznych, z których najistotniejszym jest wspomniana wysoka przewodność zasilania naturalnego. Głównym ciekim miasta i rejonu jest Wyźnica – prawostronny dopływ Wisły.

Dolina Wyźnicy jest silnie zabagniona, co wynika z niewielkich spadków podłużnych doliny. Miasto rozbudowało się na przewężeniu doliny, które w tym miejscu nie przekracza 150m. Jest to forma przełomu i ciek przecina wyniesienie powstałe na garbie kredowym.

Bardziej na zachód, w kierunku Budzynia, Piask i dzielnicy fabrycznej, dolina rozszerza się na kilkaset metrów. Wyźnica charakteryzuje się śnieżno-deszczowym reżimem zasilania i odpływu.

Maksymalne przepływy pojawiają się w kwietniu. Od kwietnia ilość odpływającej wody zmniejsza się, aż do rocznego minimum przypadającego na wrzesień. W październiku pojawia się drugorzędne maksimum, związane ze wzrostem zasilania i zmniejszaniem ewapotranspiracji. Zwiększone przepływy w lutym spowodowane są roztopami, dzięki którym ilość odpływającej wody wzrasta. Cechą charakterystyczną wielkości miesięcznego przepływu rzeki Wyźnica, jest niewielka zmienność ilości odpływającej wody. Aż 85% przepływu rzeki stanowi udział wód podziemnych. Wody powierzchniowe stojące zajmują w omawianym rejonie niewielki obszar, obejmujący zalew w Budzynie, który został włączony w granice miasta.

Wody podziemne

Osady wieku kredowego: margle, wapienie i opoki kampanu oraz mastrychtu uległy spękaniu i potrzaskaniu. Powstała sieć zróżnicowanych szczelin, które generalnie dobrze przewodzą oraz magazynują wody. W rejonie miasta stwierdza się tektoniczne uwarunkowania krążenia wody podziemnej. Przejawia się to w przesunięciu osi podziemnego drenażu wód na odcinku Stróża – Kraśnik Fabryczny ku północy względem koryta Wyźnicy, która jest naturalną bazą drenażu. Tak więc rzeka odwadnia jedynie tereny z południa, bowiem rozłam tektoniczny izoluje (ekranizuje) dopływ z północy. Naturalny drenaż przez koryto Wyźnicy i jej dolinę odbywa się dopiero poniżej Kraśnika Fabrycznego.

W okolicach Kraśnika występują dwa poziomy wodonośne:

1. Poziom czwartorzędowy, który powstał w utworach piaszczystych plejstocenu oraz madach i torfach. Spadki hydrauliczne są niewielkie, wody występują na niewielkich głębokościach i mają ścisły związek hydrauliczny z wodami w korycie cieku. Wody aluwialne silnie reagują na zasilanie naturalne lub jego brak (odpowiednio od tego podnosi się lub obniża poziom zwierciadła) oraz

poziom wody w rzece. Są to wody w zasadzie nie odpowiadające normom wód do picia, ze względu na zanieczyszczenie bakteriologiczne.

2. Poziom kredowy tworzą wody krążące w systemie warstwowo-szczelinowym w silnie spękanych opokach mastrychtu. Jest to poziom najbardziej zasobny, powszechnie szcerpywany na potrzeby komunalne miasta. Zasilają go opady atmosferyczne i wody roztopowe. Wsiąkanie najłatwiejsze jest w strefach płytkiego występowania spękanych skał kredowych przykrytych cienką warstwą zwierzeliny lub osadów piaszczystych (rejon Bojanówki na prawym zboczu doliny). W zasilaniu wód kredowych najważniejszą rolę spełniają obszary wierzchowinowe i ich zbocza, na których miąższość nadkładu czwartorzędowego jest zwykle mniejsza. Ponadto wyżej wymienione tereny mają zwiększone zasilanie atmosferyczne, a dzięki czemu potencjalnie większe możliwości retencjonowania wody. W rejonie Kraśnika piętro kredowe tworzą wody szczelinowo-warstwowe, których rzędna zwierciadła stabilizuje się na wysokości 180-200 m n.p.m.

Największe zmiany położenia zwierciadła wody podziemnej stwierdza się na wierzchowinach. Są to strefy alimentacyjne dla doliny Wyżnicy, gdzie pionowa prędkość przemieszczania się wody jest znacznie większa niż prędkość pozioma, co oznacza możliwość podnoszenia się stanów wody w okresach wysokiego zasilania i późniejsze obniżenie zwierciadła wód podziemnych na skutek odpływu wód do dolin rzecznych.

Analizowany teren miasta leży w obrębie Jednolitej Części Wód Podziemnych PLGW2300106 oraz w obrębie głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) nr 406 „Niecka Lubelska” (Lublin), którego szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 230000 m³/d. Jest to zbiornik szczelinowo porowaty, a warstwami wodonośnymi są spękane utwory górnokredowe.

Klimat

Omawiany obszar, według „Atlasu klimatycznego woj. lubelskiego” (A. i W. Zinkiewiczów 1975), znajduje się w tzw. lubelsko-chełmskiej dzielnicy klimatycznej. Wyróżnia się ona roczną sumą opadów w granicach 500-600 mm, znaczną ilością dni z gradem (10 - 18 dni), bardzo wysokim w skali Lubelszczyzny wartościami ustonecznienia względnego w półroczu letnim (45-50%), przewagą wiatrów zachodnich z wysoką średnią prędkością (ponad 3 m/s).

Warunki klimatyczne są modyfikowane lokalnymi warunkami fizjograficznymi: rzeźbą terenu, głębokością zwierciadła wód gruntowych, obecnością wód powierzchniowych, szatą roślinną, rodzajem podłoża oraz zagospodarowaniem terenu. Duże deniwelacje terenu, duże kompleksy leśne, wody powierzchniowe powodują kształtowanie się swoistych mikroklimatów. Miasto pomimo niewielkiej powierzchni posiada zróżnicowany topoklimat.

Najkorzystniejszymi cechami i warunkami klimatu lokalnego cechują się zbocza o ekspozycji południowej, południowo-wschodniej i południowo-zachodniej. Te warunki spełniają tereny prawostronnego, rozległego zbocza i stoku wierzchowinowego. Najbardziej niekorzystne są zbocza o ekspozycji północnej, a zwłaszcza wąwozy i dolina Wyżnicy. Są to tereny, gdzie występują zdecydowanie gorsze niż na wysoczyźnie warunki insolacyjne i termiczno-wilgotnościowe, o dużych amplitudach dobowych i rocznych temperatury, a ponadto narażone na spływ i zaleganie zimnego powietrza. Występują tu często inwersje termiczne i przymrozki radiacyjne.

W obszarach zabudowy warunki mikroklimatyczne są kształtowane przez zespół czynników antropogennych. Wskutek zabudowy, dużego udziału sztucznych nawierzchni, występowania wielu

emitorów ciepła, zmianie ulegają wartości wielu parametrów klimatycznych: temperatury, wilgotności, prędkości i kierunku wiatru. Notowane są tu z reguły wyższe temperatury, zarówno ekstremalne, jak i średnie, szybciej znika pokrywa śnieżna, zwiększa się turbulencja powietrza.

Flora i fauna

Flora

Zróżnicowanie biocenotyczne terenu jest pochodną warunków geomorfologicznych, hydrologicznych, glebowych, klimatycznych w przeszłości i obecnie oraz antropopresji. Znaczna część flory, a szczególnie gatunki rzadkie, wywodzą się z różnych okresów kształtowania się flory po ustąpieniu lodowca. Dziś występują one w postaci reliktywów powiązanych z obszarami o klimatach dawniej u nas dominujących.

Według podziału geobotanicznego (*J. Matuszkiewicz 1993*) Kraśnik znajduje się w Prowincji Środkowoeuropejskiej na styku jednostek Dział Wyżyn Połudnowopolskich, kraina Roztoczańska, okręg Roztocza Zachodniego, podokręg Modliborzyczko – Olbięciński oraz Dział Mazowiecko – Poleski, poddział Mazowiecki, kraina Wyżyny Lubelskie, okręg Wyżyny Lubelskie, podokręg Urzędowski.

Pomimo długotrwałej antropopresji w granicach miasta zachowały się enklawy roślinności seminaturalnej: kompleks leśny w dzielnicy fabrycznej oraz pozostałości roślinności dolinnej w podmokłych rejonach doliny Wyżnicy.

Lasy w omawianym rejonie należą zasadniczo do dwóch typów leśno-siedliskowych: lasu świeżego i lasu mieszanego świeżego. Reprezentowane są one głównie przez zespół grądu lipowo-grabowego (*Tilio-Carpinetum*). Wskutek wieloletniego sztucznego preferowania sosny i dębu został on istotnie przekształcony. Zasadzone na użytkach lasy sosnowe, pod względem ogólnego składu gatunkowego runa, przypominają zespoły boru mieszanego *Querco-roburi-Pinetum*.

W podmokłych częściach doliny Wyżnicy zachowały się wprawdzie liczne, ale niewielkie skupiska olsu i łągów. Nawiązują one do 2 zespołów: (1) łąg jesionowo-olchowy (*Circaeo-Alnetum*) i olsu porzeczkowego (*Ribis nigri-Alnetum*). W zachowanych fragmentach tych lasów sukcesywnie rozprzestrzeniają się ziołoroślone i nitrofilne gatunki roślin: pokrzywa (*Urtica dioica*), malina (*Rubus idaeus*), podgorycznik (*Aegopodium podagraria*) i inne.

Roślinność wodna i nadwodna jest zgrupowana w dolinie Wyżnicy. Są tu najbardziej pospolite w kraju zbiorowiska roślinne. Na skraju doliny i stawów rybnych często spotykana jest grupa roślin pływających i zanurzonych w wodzie (z klas *Lamnetea* i *Potamogetonetea*) oraz grupa roślin szuwarowych i wysokich turzyc. W dolinie występują również zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe. Lokalnie najpowszechniejsze są zespoły łąki świeżej rajgrasowej, znajdujące się na siedliskach żyzniejszych, stale utrzymujących wilgoć.

Fauna

Biorąc pod uwagę, iż obszar opracowania obejmuje miasto, skład gatunkowy występującej fauny jest ograniczony do gatunków, które potrafią żyć w bliskim sąsiedztwie człowieka.

Zróżnicowanie warunków środowiskowych oraz różny stopień antropopresji warunkuje rodzaj oraz liczebność gatunków. W miejscach gdzie zagospodarowanie terenu zbliżone jest do naturalnego, na terenach rolnych, łąkowych i leśnych, świat zwierząt jest najbogatszy. Najcenniejsze są obszary podmokłej części doliny Wyżnicy pomiędzy Słodkowem I a Budzynielem.

Fauna leśna związana jest głównie z kompleksami leśnymi w północnej części miasta, występują tutaj jelenie, sarny, dziki, lisy, zające, kuny leśne i tchórze. Fauna łąkowo-zaroślowa - występują gatunki takie jak: bąk, bączek, brzczyk, błotniak stawowy, brzegówka, czapla siwa, czernica, dziwonia, głowienka, krzyżówka, łabędź niemy, łyska, mewa śmieszka, makolągwa, myszołów zwyczajny, perkoz rdzawoszyi, piecuszek, piegża, potrzos, pustułka, rokitniczka, trzcinia, trzcinia i zausznik. Fauna wodna - występująca w dolinach rzecznych, a także w okolicy Zalewu Kraśnickiego i stawów rybnych. Istnieją tam dogodne warunki bytowe dla płazów chronionych, takich jak kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, rzekotka drzewna. Awifauna – stwierdzono występowanie wielu gatunków ptaków, m.in.: dzięcioła dużego, drozda śpiewaka, kukułki, kowalika, kosa, myszołowa zwyczajnego, muchołówki małej, pierwiosnka, pokrzywki czarnołbistej, przepiórki, kuropatwy, bażanta, rudzika, sikory modrej, sikory bogatki, świstunki, trznadla i zięba. Owady – najcenniejsze i najbarwniejsze motyle, to objęte ochroną paż królowej i mieniak tęczowiec oraz niechronione: czerwończyk dukacik, listowiec cytrynek, perłowiec mniejszy i większy, pokłonnik kamilla, gatunki rusałki (drzewoszek, osetnik, pawik, pokrzywnik, żałobnik). Podobnie jak motyle, także objęte ochroną trzmiele mają tu bardzo dobre warunki bytowania.

Obszary chronione

Na formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* składają się parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Obszarami chronionymi na terenie miasta są:

- **Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu,**
- **użytek ekologiczny w dolinie Wyżnicy,**
- **12 pomników przyrody.**

Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu, dla którego obowiązuje Rozporządzenie Nr 39 Wojewody Lubelskiego z dnia 17 lutego 2006 r. *w sprawie Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu* (Lubel.06.65.1224), obejmuje powierzchnię 29 270 ha i położony jest w powiecie kraśnickim, na terenie gmin: Zakrzówek, Dzierzkowice, Urzędów, Wilkołaz, miasta Kraśnik i gminy Kraśnik oraz w powiecie opolskim, na terenie gminy Józefów.

Na miasto Kraśnik przypada 1,5 km², tj. 6,2 % jego terytorium. Z obszaru chronionego została wyłączona skrajnie południowa część miasta, choć ze względu na silne urzeźbienie niewątpliwie zasługuje na ochronę. W rejonie Podlesia i Gór granica obszaru chronionego krajobrazu biegnie granicą administracyjną miasta.

Użytek ekologiczny w dolinie Wyżnicy w rejonie ul. Oboźnej i stadionu „Tęczy”, ustanowiony uchwałą Rady Miejskiej w Kraśniku, obejmuje fragment torfowiska oraz łąki i tereny podmokłe i zabagnione o dużych walorach florystycznych (Uchwała Nr XLIII/307/94 Rady Miejskiej w Kraśniku z dn. 28 marca 1994 r. *w sprawie uznania użytków ekologicznych w dolinie rzeki Wyżnicy*).

Pomniki przyrody

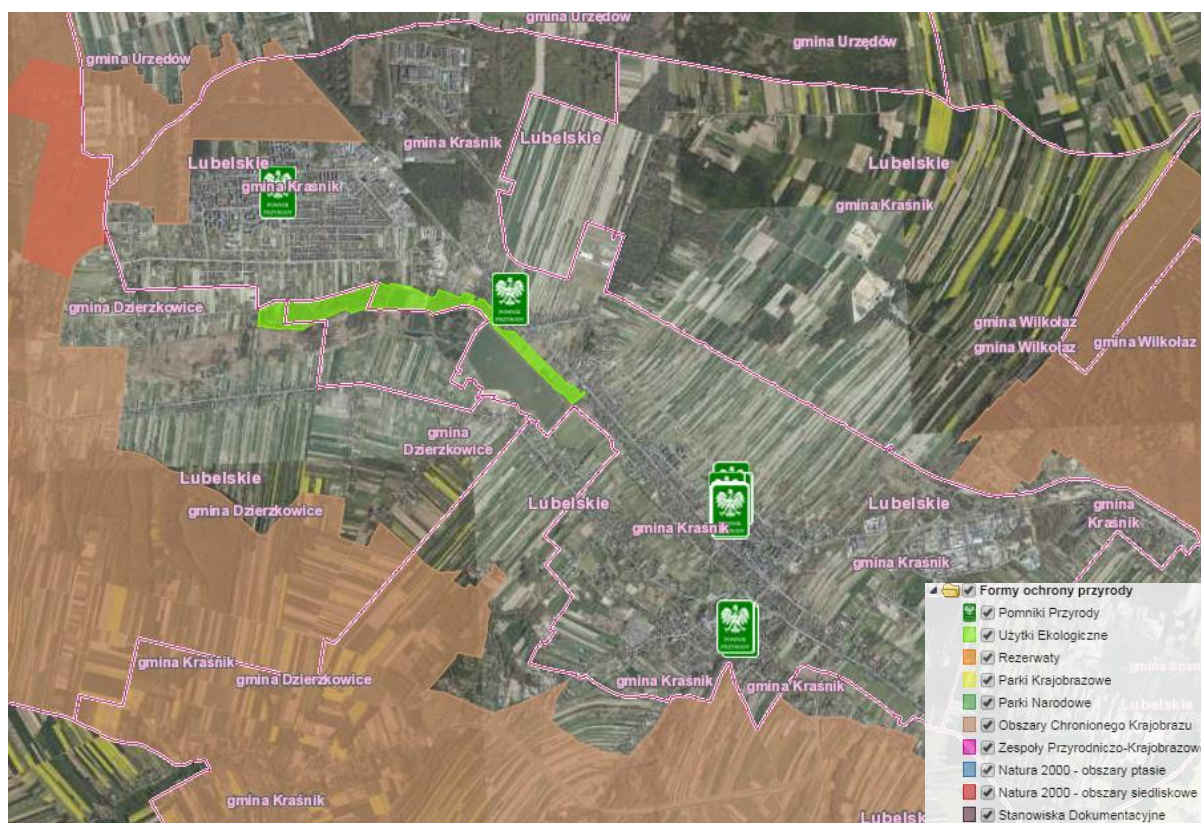
- 1) kasztanowiec zwyczajny (*Aesculus hippocastanum*) o obwodzie pnia 254 cm na cmentarzu przykościelnym kościoła pw. Świętego Ducha (nr ewid. 277),
- 2) lipa drobnolistna (*Tilia mordata*) o obwodzie pnia 352 cm na tym samym cmentarzu (nr ewid. 278),

- 3) kasztanowiec zwyczajny (*Aesculus hippocastanum*) o obwodzie pnia 292 cm na skwerze przy ulicy Narutowicza 29 (nr ewid. 279),
- 4) jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*) o obwodzie pnia 280 cm na skwerze przy ulicy Narutowicza 29 (nr ewid. 280),
- 5) dąb szypułkowy (*Quercus robur*) o obwodzie pnia 245 cm, tzw. Rotmistrz, w pasie drogowym Alei Tysiąclecia, działka nr 389 (nr ewid. 314),
- 6) dąb szypułkowy (*Quercus robur*) o obwodzie pnia 232 cm, tzw. Chorąży, na terenie ZOZ, przy wjeździe do szpitala od ul. Chopina 13 (nr ewid. 315),
- 7) kasztanowiec zwyczajny (*Aesculus hippocastanum*) o obwodzie pnia 291 cm, tzw. Starszy Wachmistrz, na terenie ZOZ, przy wjeździe do szpitala od ul. Chopina 13, między magazynami (nr ewid.316),
- 8) kasztanowiec zwyczajny (*Aesculus hippocastanum*) o obwodzie pnia 231 cm, tzw. Wachmistrz, na terenie ZOZ przy ul. Chopina 13, przy prosektorium (nr ewid. 318),
- 9) grusza pospolita (*Pyrus communis*) o obwodzie pnia 178 cm, tzw. Sanitariuszka, na terenie ZOZ, przy ul. Chopina, za ujęciem wody (nr ewid. 317),
- 10) trójrzędowa aleja grabowa (*Carpinus bet ulus*) złożona z 60 szt. drzew o obwodach pni 32-108 cm, tzw. Szwadron, na terenie ZOZ przy ul. Chopina 13, przy drodze wjazdowej (nr ewid. 319),
- 11) głąz narzutowy zlokalizowany na terenie parku miejskiego w Kraśniku przy ul. Sikor-skiego,
- 12) głąz narzutowy zlokalizowany na terenie posesji przy ul. Urzędowskiej 402 w Kraśniku.

Obszary Natura 2000

Na terenie Miasta Kraśnik nie występują obszary Natura 2000.

Mapa 15. Położenie wszystkich obszarów chronionych na terenie miasta Kraśnik.

Źródło: <http://geoserwis.qdos.gov.pl/mapy>

Mapa 16. Położenie użytku ekologicznego w Dolinie Wyżnicy.

Źródło: <http://qeoserwis.gdos.gov.pl/mapy>

6.2. Ochrona środowiska

Kwestie omawiane w niniejszym rozdziale są istotne m.in. z uwagi na postępujący kryzys klimatyczny, jak również wpływ jakości środowiska przyrodniczego na życie i zdrowie mieszkańców. W analizie skupiono się na aspekcie związanym z **gospodarką odpadami, jakością powietrza i wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii (OZE)**.

Odpady komunalne

W 2022 r. na terenie Kraśnika zebrano łącznie ponad **9 tys. ton odpadów komunalnych (9 621)**, w tym od mieszkańców (**8 296**), co oznacza, że na statystycznego mieszkańca przypadało ich **303 kg** (odbiór odpadów deklaruje **24 776 osób**).

Zauważalnym pozytywnym efektem prowadzonych działań mających na celu m.in. zwiększenie świadomości mieszkańców na temat zasad zbierania i segregowania odpadów – **jest zmniejszenie w stosunku do poprzednich lat ogólnej masy odpadów zebranych od mieszkańców oraz spadek masy odpadów niesegregowanych zmieszanych i spadek masy bioodpadów**.

Niemniej jednak dużym problemem jest niewystarczający poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu segregowanych odpadów.

Wśród całej ilości odpadów komunalnych odebranych z obszaru miasta Kraśnik w 2022 roku największą część stanowią niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne – **5 185,62 ton**, co stanowi ok. **54% ilości wszystkich odpadów**.

Na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych zostały zorganizowane **dwa Punkty Selekttywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych** w następujących lokalizacjach: **ul. Obwodowa 7** i **ul. Graniczna 3**.

Tabela 21. Ilość odpadów komunalnych zebranych z terenu miasta Kraśnik w 2022 r.

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa [Mg]
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury.	14,570
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych.	0,670
15 01 07	Opakowania ze szkła.	414,536
15 01 10*	Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone.	0,005
16 01 03	Zużyte opony.	36,731
20 01 01	Papier i tektura.	358,607
20 01 08	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji.	1 043,260
20 01 21*	Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć.	0,066
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony.	8,598
20 01 28	Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice inne niż wymienione w 20 01 27.	2,312
20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31.	1,033
20 01 33*	Baterie i akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami wymienionymi w 16 06 01, 16 06 02 lub 16 06 03 oraz niesortowane baterie i akumulatory zawierające te baterie.	0,324
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki.	8,331
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35.	14,174
20 01 39	Tworzywa sztuczne.	23,720
20 01 99 ex	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny (popiół).	176,668
20 01 99	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny.	583,820
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji.	747,640
20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji.	55,480
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne.	5 185,620
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe.	460,600
Razem:		9 136,765

Tabela 22. Ilość odpadów budowlanych i rozbiórkowych z terenu miasta Kraśnik w 2022 r.

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa [Mg]
17 01 01	Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów.	377,120
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06.	103,520
17 02 03	Tworzywa sztuczne.	0,720
17 06 04	Materiały izolacyjne inne niż wymienione w 17 06 01 i 17 06 03.	2,873
Razem:		484,233

Wszystkie odpady odebrane i zebrane na terenie Kraśnika w 2022 r. to: **9 620,998 Mg**.

Tabela 23. Ilość odpadów komunalnych zebranych w PSZOK w 2022 r.

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa [Mg]
15 01 07	Opakowania ze szkła.	5,396
15 01 10*	Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczone.	0,005
16 01 03	Zużyte opony.	35,392
20 01 01	Papier i tektura.	10,967
20 01 21*	Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć.	0,066
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony.	8,558
20 01 28	Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice inne niż wymienione w 20 01 27.	2,312
20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31.	0,168
20 01 33*	Baterie i akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami wymienionymi w 16 06 01, 16 06 02 lub 16 06 03 oraz niesortowane baterie i akumulatory zawierające te baterie.	0,324
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki.	8,282
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35.	13,914
20 01 39	Tworzywa sztuczne.	1,640
20 01 99	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny (popiół).	28,188
20 01 99	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny.	2,380
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji.	255,060
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe.	172,840
Razem:		545,492

Tabela 24. Ilość odpadów budowlanych i rozbiórkowych zebranych w PSZOK w 2022 r.

Kod odpadu	Rodzaj odpadu	Masa [Mg]
17 01 01	Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	374,160
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	82,18
17 02 03	Tworzywa sztuczne	0,720
17 06 04	Materiały izolacyjne inne niż wymienione w 17 06 01 i 17 06 03	2,873
Razem:		459,933

Wszystkie odpady zebrane PSZOK w 2022 r. to: **1 005,425 Mg**.

Jakość powietrza

Średnioroczny poziom dopuszczalny dla benzoapirenu wynosi $1\mu\text{g}/\text{m}^3$. Przekroczenie dopuszczalnego stężenia $1\text{ ng}/\text{m}^3$ w 2021 r. wystąpiło lokalnie na obszarze całego województwa, ze szczególnym wzrostem na obszarze Białej Podlaskiej ($5,3\text{ ng}/\text{m}^3$), Zamościa ($3,9\text{ ng}/\text{m}^3$), **Kraśnika ($3,8\text{ ng}/\text{m}^3$)**, Chełma ($3,2\text{ ng}/\text{m}^3$), Krasnobrodu ($3,1\text{ ng}/\text{m}^3$) i Nałęczowa ($3\text{ ng}/\text{m}^3$). Stężenie średnioroczne benzoapirenu w ostatnich 3 latach sukcesywnie w Kraśniku rośnie.

Tabela 25. Stężenia średnioroczne benzo(a)pirenu w strefie lubelskiej w latach 2016-2021.

L.p.	Kod stacji	Adres stacji	Stężenie roczne BaP - rok 2016 [ng/m ³]	Stężenie roczne BaP - rok 2017 [ng/m ³]	Stężenie roczne BaP - rok 2018 [ng/m ³]	Stężenie roczne BaP - rok 2019 [ng/m ³]	Stężenie roczne BaP - rok 2020 [ng/m ³]	Stężenie roczne BaP - rok 2021 [ng/m ³]
1.	LbBiaPodOrze	Biała Podlaska ul. Orzechowa	3	3,8	4,1	3,8	4,3	5,3
2.	LbChelJagiel	Chełm ul. Jagiellońska	2,7	3,2	2,7	-	-	-
3.	LbChelPolan	Chełm ul. Połaniecka	-	-	-	-	-	-
4.	LbChelPolan	Chełm ul. Połaniecka	-	-	-	1,9	2,1	-
5.	LbKrasKoszar	Kraśnik ul. Koszarowa	2,6	3,3	2,9	2,6	2,7	3,9
6.	LbKrasnobrod	Krasnobród ul. Sanatoryjna	-	-	-	-	1,9	3,1
7.	LbNałeczAlMa	Nałęczów al. Małachowskiego	-	-	-	-	-	3
8.	LbNałeczow	Nałęczów al. Małachowskiego	-	-	-	-	1,8	-
9.	LbZamoHrubie	Zamość ul. Hrubieszowska	2,3	3	2,6	2,2	2,7	3,9

Źródło: Aktualizacja „Programu ochrony powietrza dla strefy lubelskiej ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszony PM₁₀ i PM_{2,5} oraz docelowego benzo(a)pirenu” w zakresie pyłu PM_{2,5} (faza II) i benzo(a)pirenu (Załącznik do uchwały nr XLIX/716/2023 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 28 czerwca 2023 r.)

Program „Czyste Powietrze”

W latach 2019-2022 r. w ramach współpracy miasta Kraśnik z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ze wsparcia z Programu „Czyste Powietrze” na wymianę starego pieca i ocieplenie domu skorzystało: **276 gospodarstw domowych** (26 – w 2019 r., 45 w 2020 r. i 86 w 2021 r. i **119 w 2022 r.**)

Liczba zawartych umów o dofinansowanie złożonych w okresie do grudnia 2022 r. przez mieszkańców naszego miasta wyniosła: **224 szt.** (37 – w 2019 r., 63 – w 2020 r., 63 w 2021 r. i **61 – 2022 r.**). Wartość dotacji wypłaconych w tym okresie wyniosła: **2 742 310 zł** (270 867 zł w 2019 r., 774 886 zł w 2020 r., 685 061 zł w 2021 r. i **1 011 496 zł** w 2022 r.).

Odnawialne Źródła Energii

W latach 2018-2021 w ramach projektu **Nowa energia dla kraśnika II** na prywatnych domach mieszkańców Kraśnika zainstalowanych i uruchomionych zostało **45** instalacji fotowoltaicznych o mocy **2,24 kW** i **90** o mocy **3,1 kW**. Łączna moc **125** instalacji OZE wyniosła **388,80 kW**. W latach 2021 – 2022 w ramach projektu **Nowa energia dla Kraśnika III** na prywatnych domach mieszkańców Kraśnika zainstalowanych i uruchomionych zostało: **209** instalacji fotowoltaicznych o mocy **3,10 kW**, które stanowią łączną moc **647,90 kW**.

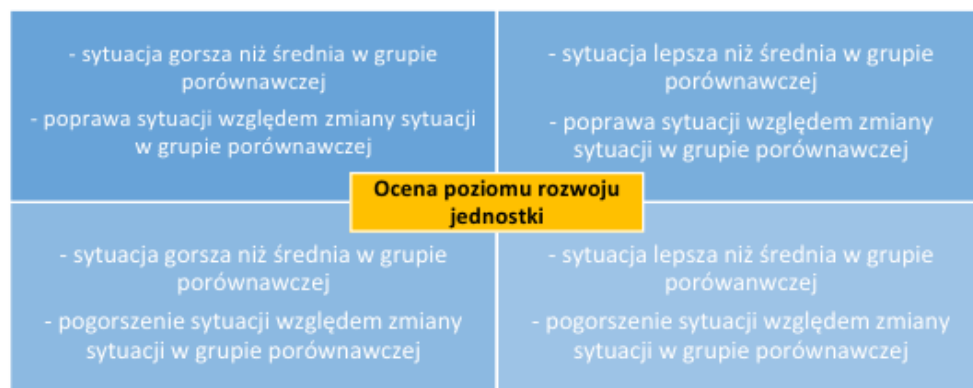
Obok budynków prywatnych mieszkańców instalacja fotowoltaiczna została zamontowana na dachu nowo wybudowanego basenu (o mocy **48,90 kW**) oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej (**8,85 kW**).

Oprócz wytwarzania ekologicznej energii słonecznej z paneli fotowoltaicznych, w ramach realizowanych projektów, na domach jednorodzinnych mieszkańców Kraśnika i budynkach użyteczności publicznej do 2022 r. zainstalowanych i uruchomionych zostało łącznie **2 806 kolektorów słonecznych** produkujących energię cieplną z energii słonecznej (2 796 szt. na domach prywatnych i 10, po 5 szt. na budynku Szkoły Podstawowej nr 3 i Zespole Placówek Oświatowych nr 1).

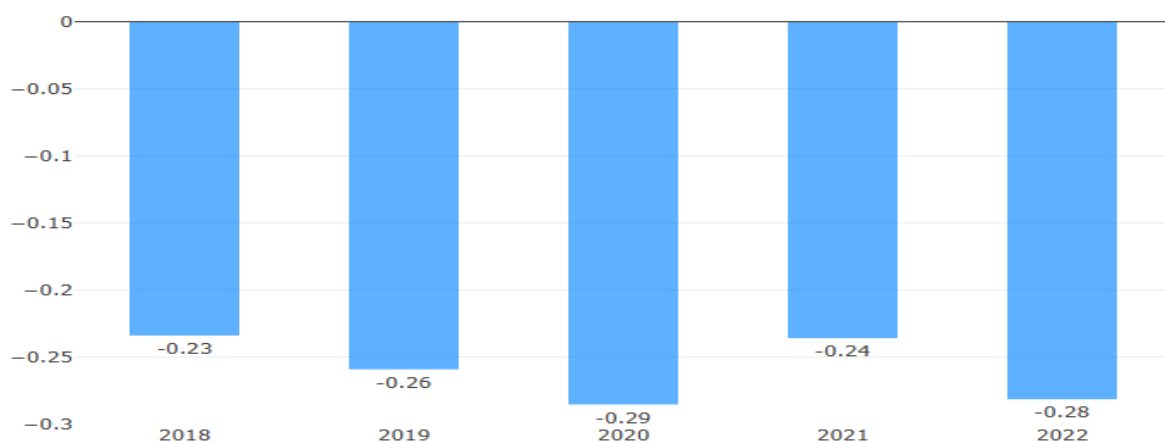
7. Analiza benchmarkingowa

Przeprowadzenie analizy benchmarkingowej miało na celu porównanie Kraśnika z innymi miastami, oraz ocenę jego pozycji względem tych jednostek. Wyniki uzyskane na drodze takiej analizy umożliwiają zdiagnozowanie potencjałów rozwojowych miasta oraz jego deficytów w sferze społecznej, gospodarczej, a także przestrzennej.

Analizie poddano kluczowe dane odzwierciedlające sytuację społeczną, gospodarczą i środowiskowo-przestrzenną w Kraśniku i dziesięciu miast położonych na terenie województwa lubelskiego w oparciu o Monitor Rozwoju Lokalnego <https://monitorrozwoju.pl>, charakteryzujących się podobnym poziomem rozwoju. Przeprowadzona analiza pokazuje różnice między wartością wskaźnika dla poszczególnych miast a średnią wartością wskaźnika w grupie porównawczej oraz między dynamiką zmian odnotowanych w mieście i grupie porównawczej. Wyższa dynamika w grupie przyjmuje wartości dodatnie (poprawiające się dla analizowanego miasta), a niższa od średniej – wartości ujemne (pogarszające się). Oceny dokonano, analizując wartości wskaźnika syntetycznego, który obejmował wartości dla wskaźników za 2022 rok oraz uwzględniał dynamikę zmian w latach 2018-2022. Poniżej przedstawiono sposób interpretacji prezentowanych danych.

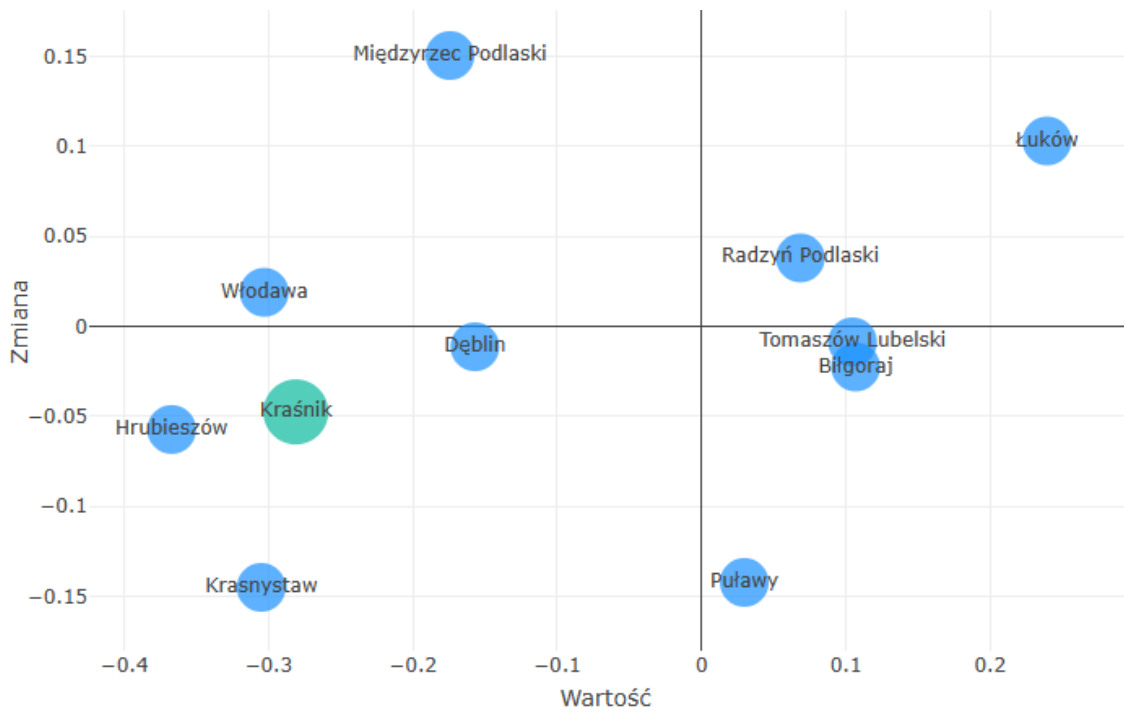

Wykres 13. Ogólny wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w latach 2018-2022.

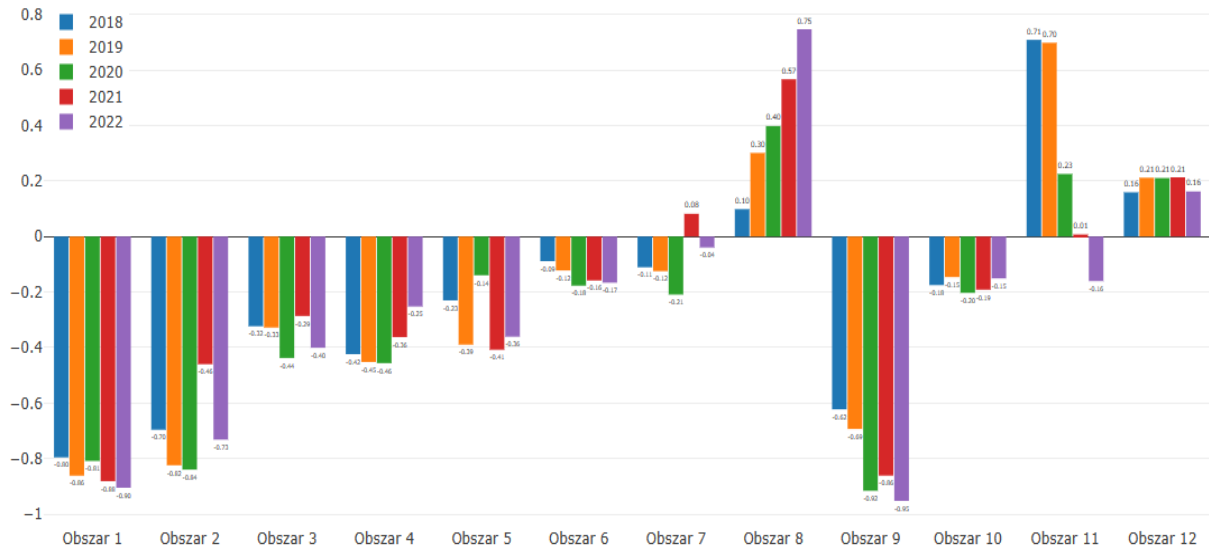
Źródło; <https://qminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 14. Ogólna pozycja rozwojowa Miasta Kraśnik w grupie porównawczej w 2022 r.

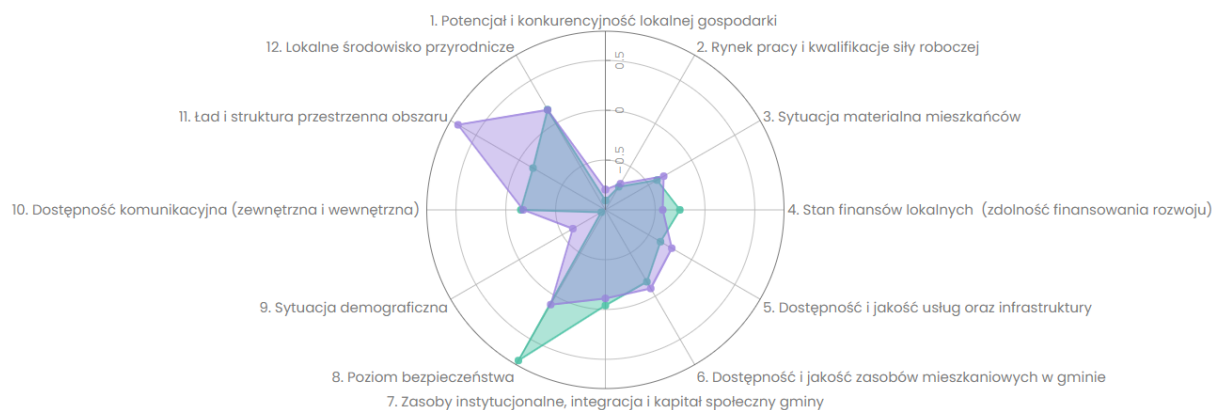
Źródło; <https://qminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 15. Ogólny wskaźnik rozwojowy Miasta Kraśnik w poszczególnych obszarach w latach 2018-2022.

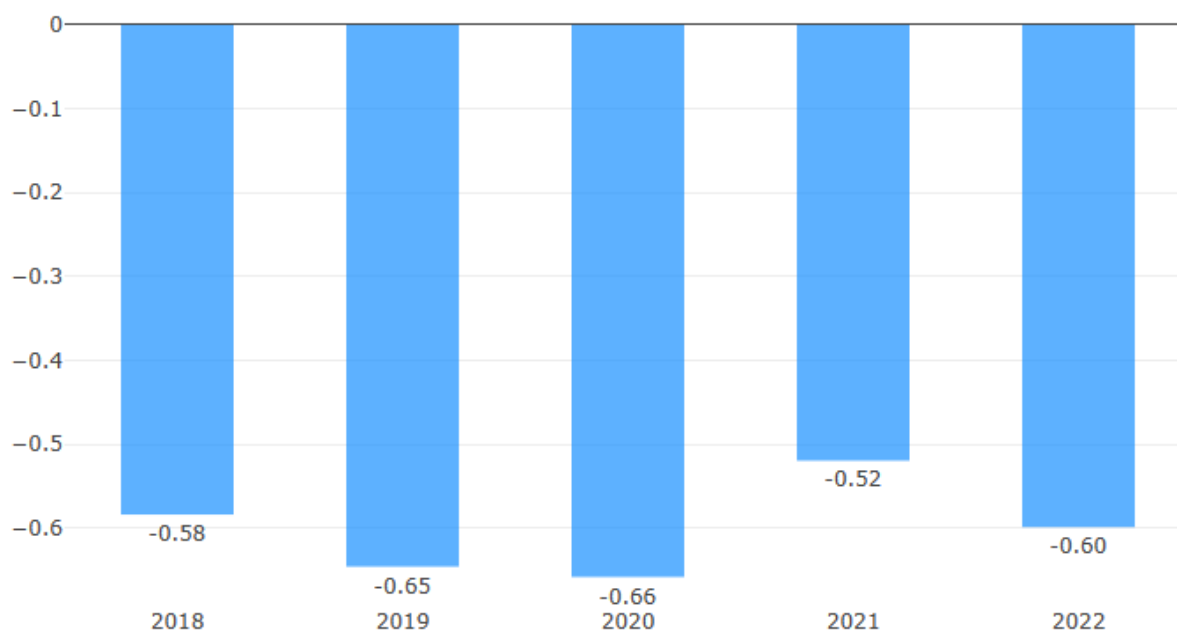
Źródło; <https://qminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 16. Ogólny wskaźnik rozwojowy Miasta Kraśnik w poszczególnych aspektach na początku i na końcu badanego okresu.

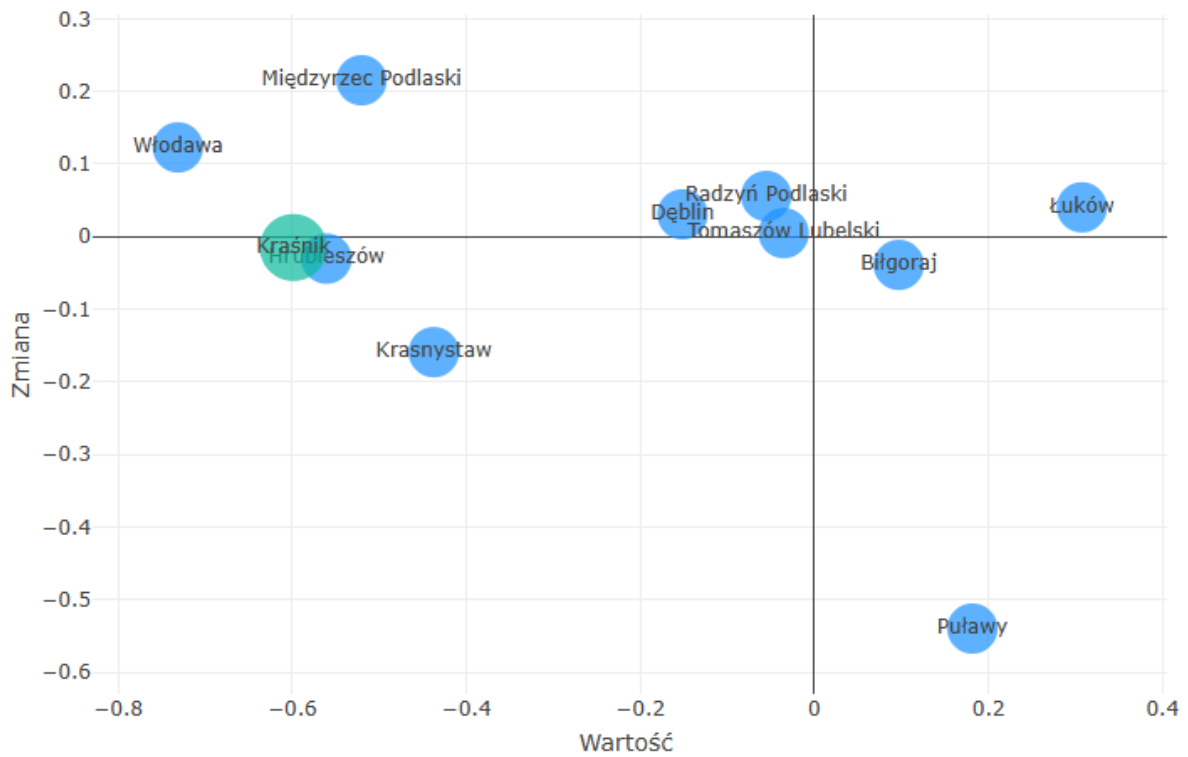
Źródło; <https://gminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 17. Wskaźnik rozwoju gospodarczego Miasta Kraśnik w latach 2018-2022.

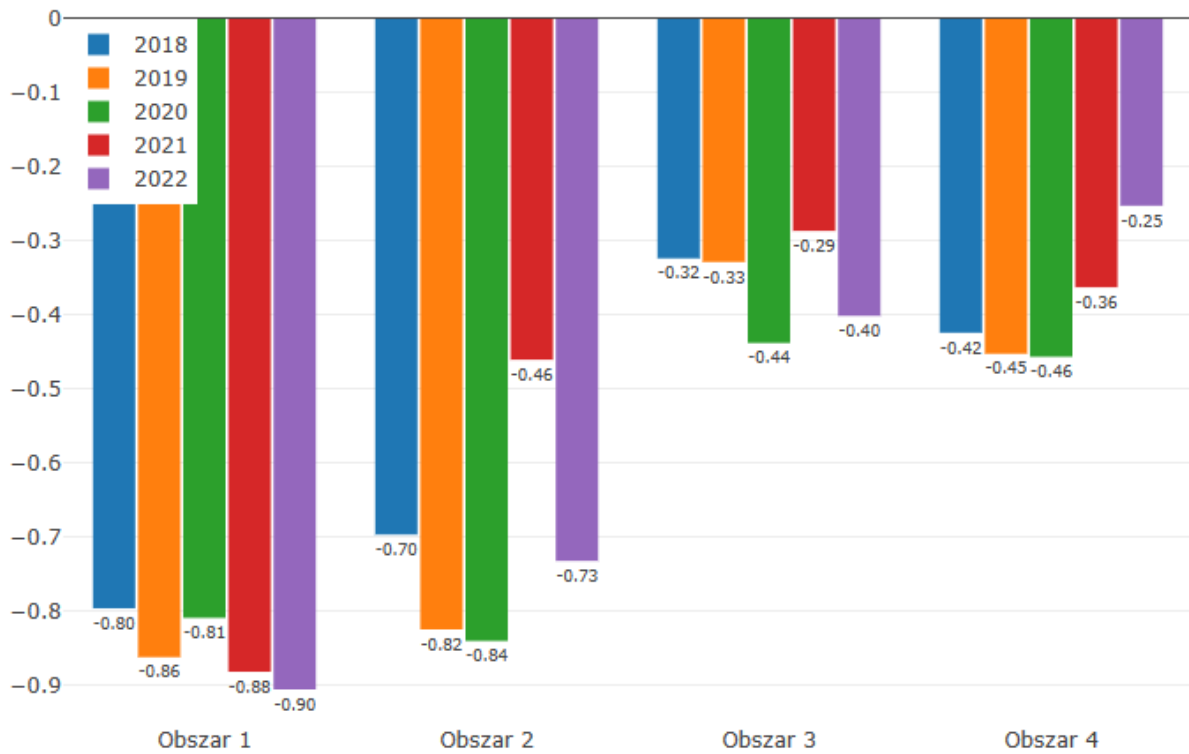
Źródło; <https://gminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 18. Pozycja Miasta Kraśnik w wymiarze gospodarczym w grupie porównawczej w 2022 r.

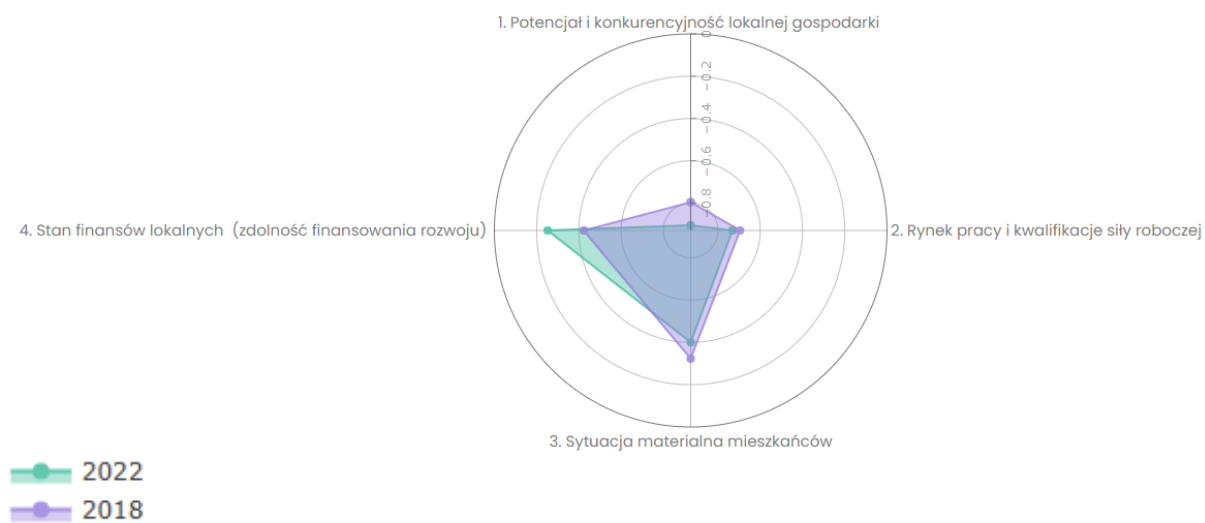
Źródło; <https://qminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 19. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze gospodarczym w poszczególnych obszarach w latach 2018-2022.

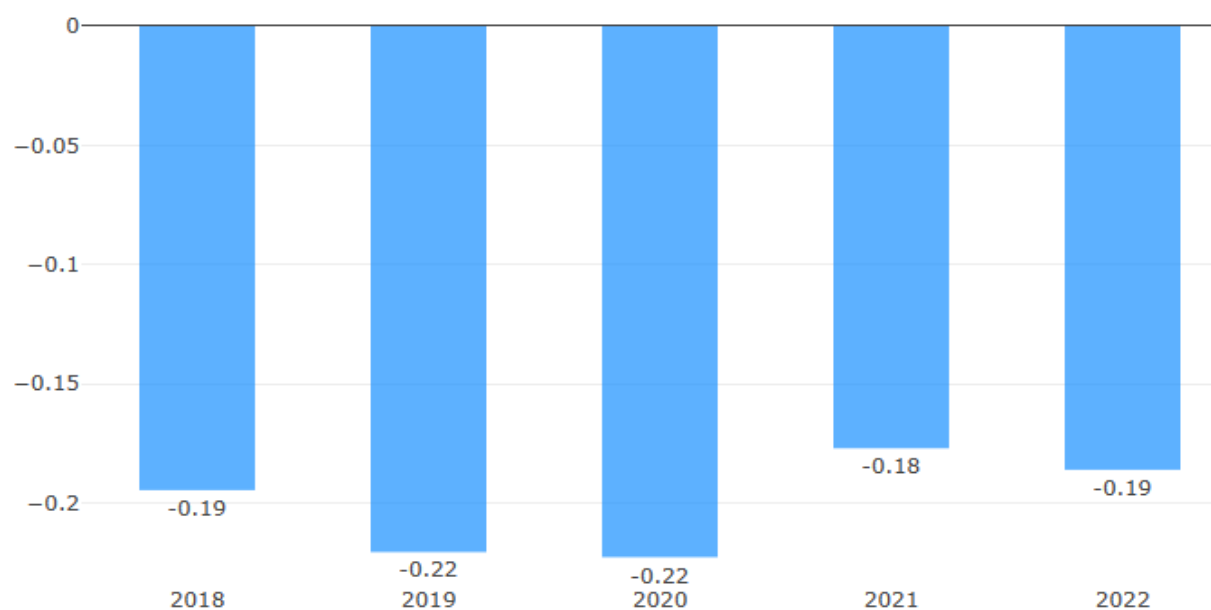
Źródło; <https://qminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 20. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze gospodarczym w poszczególnych aspektach na początku i na końcu badanego okresu.

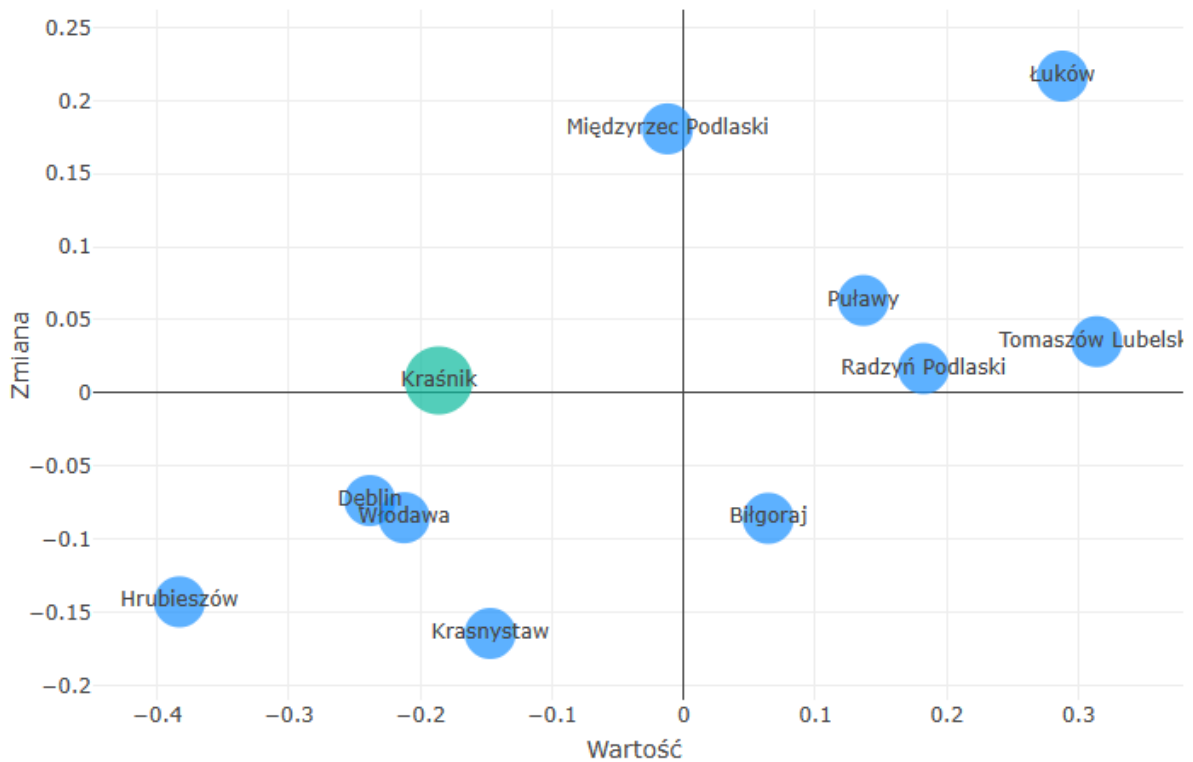
Źródło; <https://qminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 21. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze społecznym w latach 2018-2022.

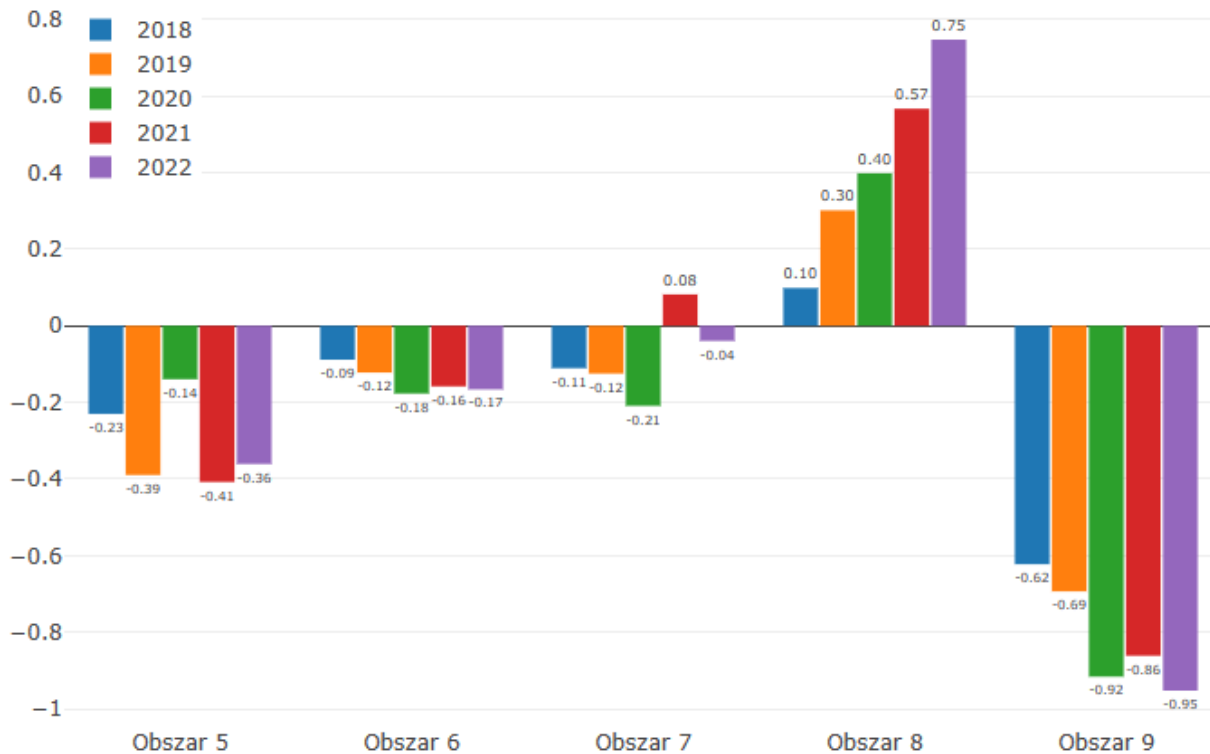
Źródło; <https://qminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 22. Pozycja Miasta Kraśnik w wymiarze społecznym w grupie porównawczej w 2022 r.

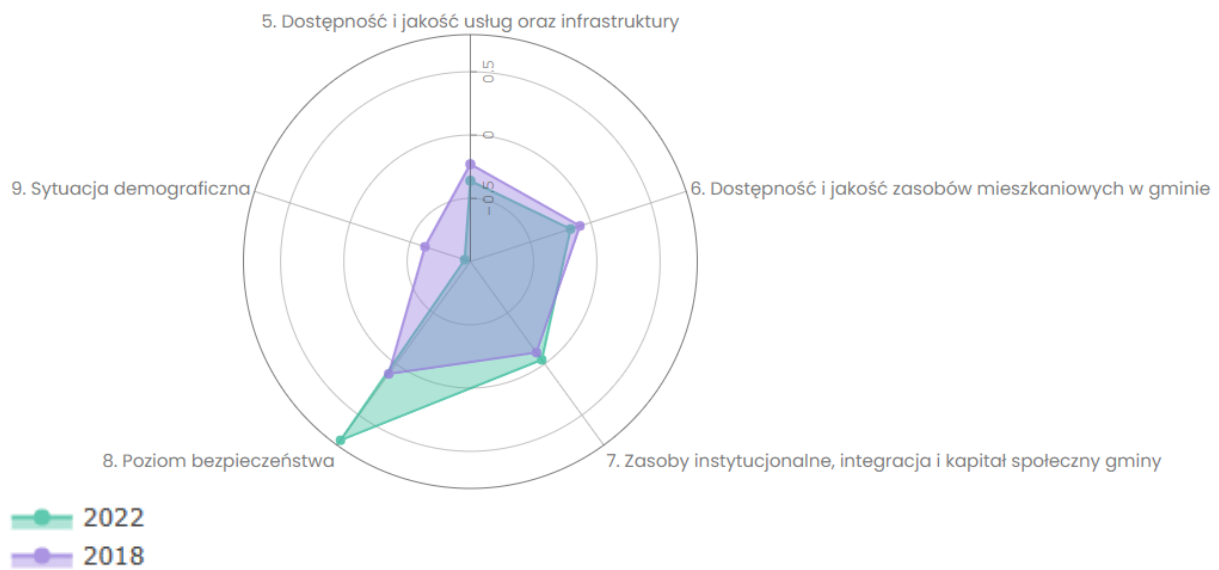
Źródło; <https://qminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 23. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze społecznym w poszczególnych obszarach w latach 2018-2022.

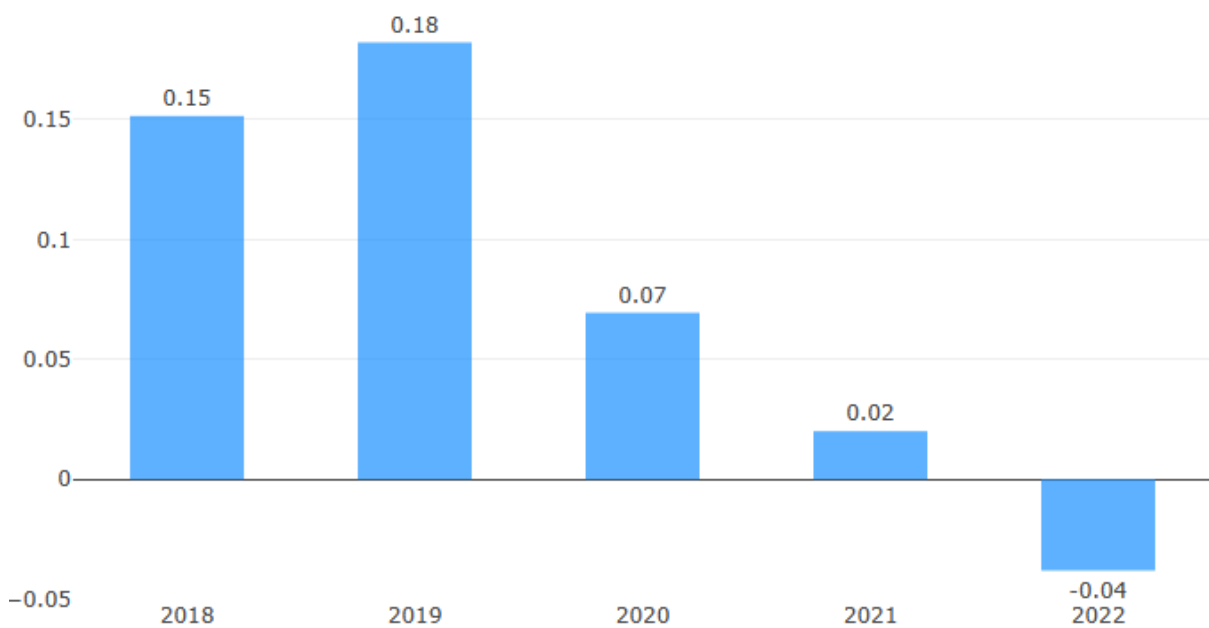
Źródło; <https://qminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 24. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze społecznym w poszczególnych aspektach na początku i na końcu badanego okresu.

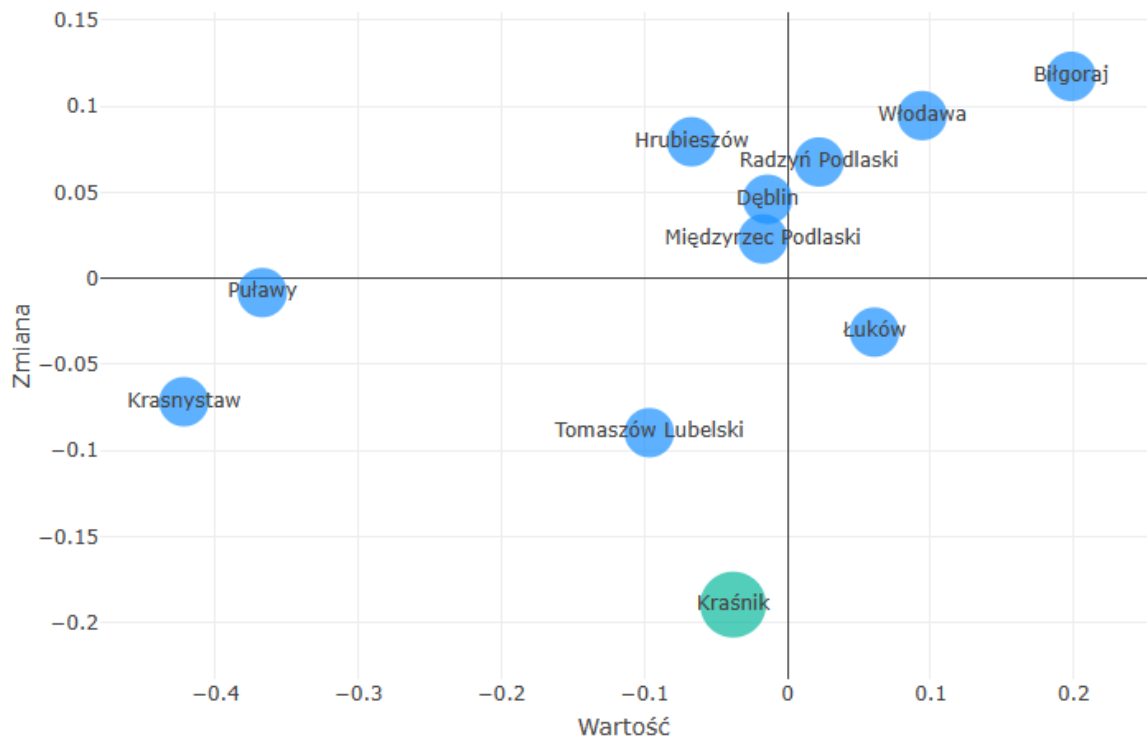
Źródło; <https://gminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 25. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze środowiskowo-przestrzennym w poszczególnych aspektach na początku i na końcu badanego okresu.

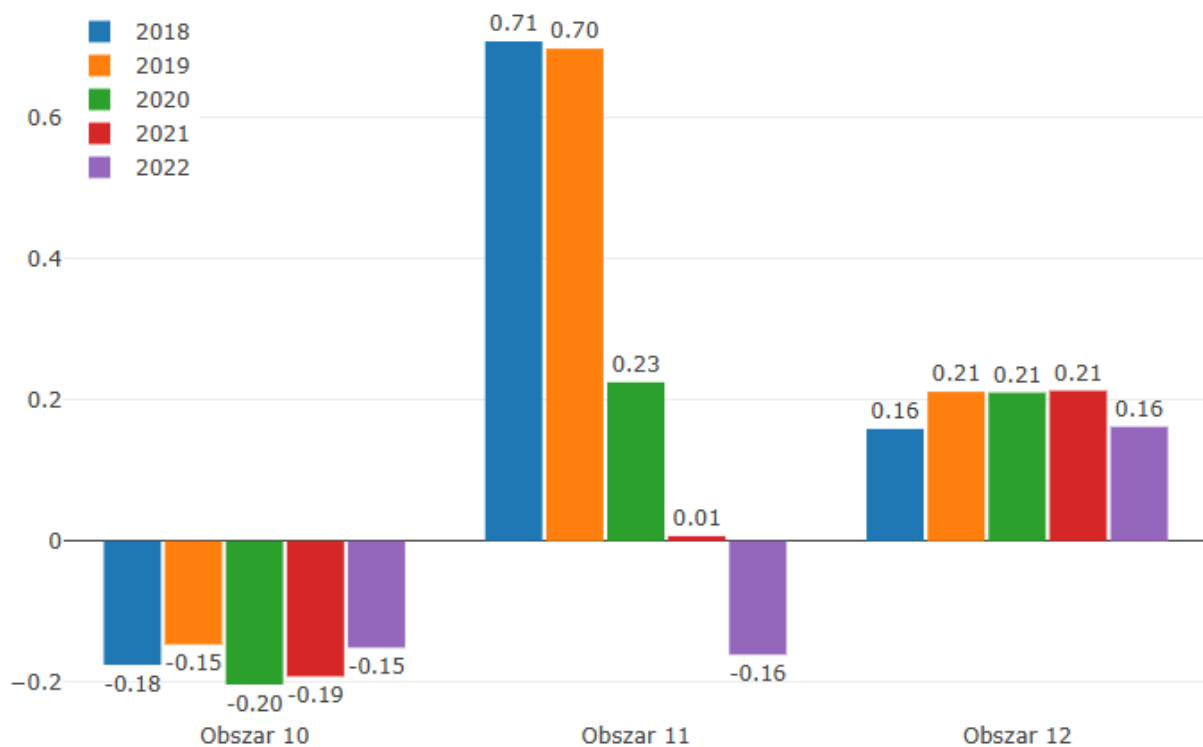
Źródło; <https://gminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 26. Pozycja Miasta Kraśnik w wymiarze środowiskowo-przestrzennym w grupie porównawczej w 2022 r.

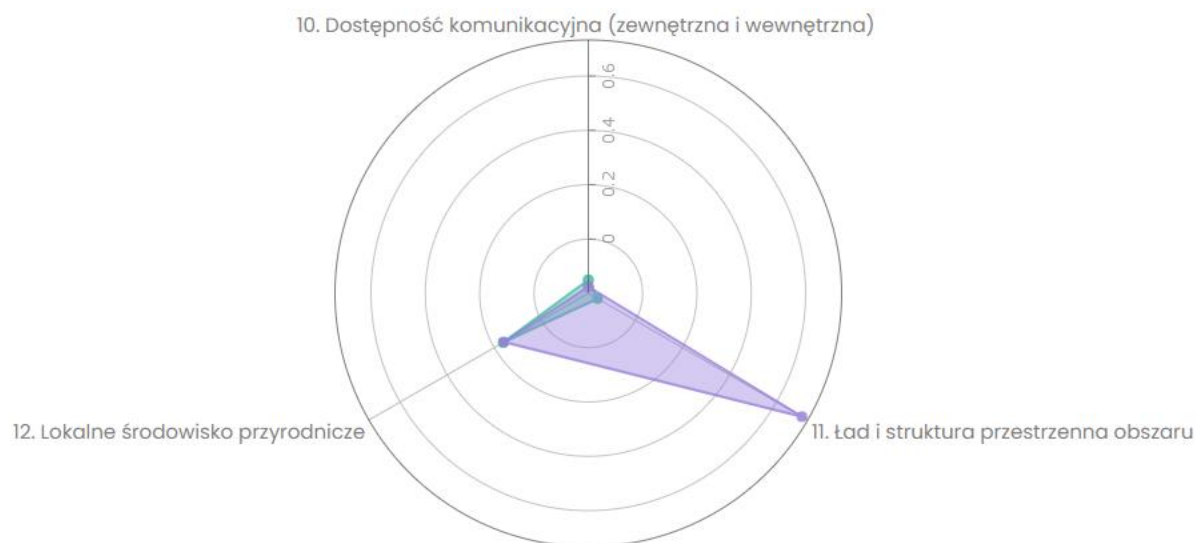
Źródło; <https://qminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 27. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze środowiskowo-przestrzennym w poszczególnych obszarach w latach 2018-2022.

Źródło; <https://qminy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 28. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze środowisko-przestrzennym w poszczególnych aspektach na początku i na końcu badanego okresu.

Źródło; <https://gminy.monitorrozwoju.pl/>

8. Podsumowanie prac diagnostyczno-badawczych

Niniejszy rozdział przedstawia kluczowe wnioski wynikające z przeprowadzonych prac diagnostyczno-badawczych. Zapisy te stanowią integralną część Strategii Rozwoju Miasta Kraśnik na lata 2023-2030, zgodnie z art. 10e. ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁹. Najważniejsze potencjały oraz wyzwania, z którymi będzie mierzyć się miasto, wynikające z przeprowadzonych badań zaprezentowano poniżej.

SFERA SPOŁECZNA			
Potencjały		Wyzwania	
+	Systematyczne dostosowywanie oferty usług publicznych do zmieniającej się struktury demograficznej mieszkańców.	—	Zmniejszająca się systematycznie liczba mieszkańców.
+	Pozytywny wizerunek miasta wśród mieszkańców.	—	Postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej
+	Społeczność zgromadzona wokół dziedziny robotyki oraz zespół wykwalifikowanych mentorów.	—	Utrata zasobów kapitału ludzkiego w wieku 25-34 w wyniku migracji (tzw. „drenaż mózgów”).
+	Prorodzinna polityka miasta.	—	Suburbaniacja i związane z tym ujemne saldo migracji.
+	Zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej.	—	Ujemny przyrost naturalny.
+	Systematyczna realizacja zadań z zakresu polityki senioralnej.	—	Odptyw młodych mieszkańców do innych miast.
+	Wyższe wyniki egzaminu ósmoklasisty w porównaniu do średniej dla powiatu i województwa.	—	Ograniczony dostęp do wysokiej jakości usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym m.in. usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, świadczonych w społeczności lokalnej w formach środowiskowych oraz usług sąsiedzkich.
+	Otwartość władz na inicjatywy mieszkańców.	—	Niewystarczający poziom kompetencji kluczowych uczniów na wszystkich szczeblach edukacji, ze szczególnym uwzględnieniem

⁹ Art. 10e. ust. 3. Strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby tej strategii (...).

			kompetencji językowych, matematycznych, naukowo-technicznych oraz kompetencji społeczno-obywatelskich, innowacyjności i przedsiębiorczości.
+	Prowadzenie świadomej polityki samorządowej odpowiadającej na potrzeby mieszkańców.	—	Niski poziom deinstytucjonalizacji usług społecznych w mieście (niewystarczająca oferta świadczenia usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w formule środowiskowej).
+	Rozwinięta infrastruktura oświatowa i wychowania.	—	Niedostateczne dostosowanie przestrzeni publicznej miasta do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (w tym występowanie barier architektonicznych).
+	Funkcjonowanie wielu instytucji kultury, również o znaczeniu ponadlokalnym.	—	Niska dostępność do specjalistycznych usług medycznych.
+	Wzrastająca liczba różnego rodzaju imprez i wydarzeń kulturalnych w mieście.	—	Niewystarczające wsparcie szkoleniowe w zakresie podnoszenia kwalifikacji dla opiekunów i wolontariuszy pracujących z seniorem.
+	Zintegrowane środowisko seniorów (Rada Seniorów).	—	Niewystarczająca promocja szkolnictwa zawodowego.
+	Funkcjonowanie Uniwersytetu Trzeciego Wieku.	—	Niewystarczające wyposażenie pracowni i laboratoriów w szkołach podstawowych.
+	Przywiązanie mieszkańców do miejsca.	—	Konieczność dostosowywania wyposażenia pracowni i laboratoriów w szkołach podstawowych do zmieniających się trendów na rynku pracy/edukacji.
+	Kluby sportowe (FKS "Stal Kraśnik", LKS "Tęcza", LUKS "SUPLES", KMKS, MKS, UKP"FAŁA", SKTS "Dójką" i kilkanaście innych klubów zrzeszających młodych sportowców w takich dyscyplinach jak: zapasy, boks, taekwon-do, pływanie, tenis stołowy, piłka ręczna, koszykówka, piłka siatkowa).	—	Utrzymująca się na podobnym niewysokim poziomie frekwencja w Budżecie Obywatelskim.
		—	Niski poziom zaangażowania mieszkańców na podejmowane przez miasto inicjatywy.
		—	Konieczność ciągłego rozwijania oferty kulturalno-rozrywkowej w mieście, dostosowanej do oczekiwań i potrzeb mieszkańców.

SFERA GOSPODARCZA			
Potencjały		Wyzwania	
+	Funkcjonowanie Strefy Inwestycji Kraśnik.	—	Rozwój terenów inwestycyjnych, w tym wspólnych terenów z sąsiednimi gminami, o dużej powierzchni użytkowej, w postaci stref gospodarczych, czy też parków przemysłowych.
+	Przemysłowy profil miasta (wizerunek - tradycje przemysłowe, kadra, infrastruktura). Zakłady przemysłowe (Fabryka Łożysk Toczących S.A. wraz Centrum BadawczoRozwojowym, Tsubaki Nakashima Polska Sp. z o.o., PPW NABOR G. Nagorczyk, GUMET Sz. Geneja sp.j., AJG Zakłady Poligraficzne, itp.).	—	Wykorzystanie występującego w okresie ostatnich kilku lat pozytywnego zjawiska wzrostu zainteresowania inwestorów zewnętrznym regionem i miastem Kraśnik oraz wzrostu poziomu technologicznego produkcji przemysłowej w zakresie produktów wysokiej i średnio-wysokiej techniki, jako możliwej specjalizacji Kraśnika.
+	Wolne tereny możliwe do przekształcenia w tereny inwestycyjne o dużych powierzchniach.	—	Tworzenie i rozwijanie inicjatyw klastrowych w zakresie różnych dziedzin gospodarki.
+	Rada Gospodarcza przy Burmistrzu Miasta Kraśnik.	—	Wzmocnienie współpracy Miasta Kraśnik z partnerskimi JST w zakresie rozwoju aktywności gospodarczych.
+	Rozwój edukacji i kompetencji w dziedzinie robotyki / nowych technologii oraz zespół wykwalifikowanych mentorów z dziedziny robotyki.	—	Zadbanie we współpracy z PGE, by przestarzała i niedoinwestowana obecnie infrastruktura energetyczna została zmodernizowana i rozbudowana, zabezpieczając tym samym obszary deficytowe w odpowiednią infrastrukturę zapewniającą bezawaryjny dostęp do energii, w tym uzupełniając braki w zakresie mocy przyłączeniowych dla inwestorów przemysłowych i farm fotowoltaicznych.
+	Spadająca z roku na rok stopa bezrobocia.	—	Zmiany struktury bezrobocia – wzrost bezrobocia długookresowego.
+	Rosnący poziom aktywności zawodowej mieszkańców.	—	Odływ młodzieży z miasta.
+	Miasto atrakcyjne dla przedsiębiorców – dostępność komunikacyjna, sąsiedztwo rynków zbytu, chłonność rynku pracy.	—	Brak infrastruktury służącej rozwojowi innowacyjności (w zakresie gospodarki zielonej).
+	Dominacja sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.	—	Niski odsetek przedsiębiorców do 30 roku życia.
+	Wzrost postawy przedsiębiorczości wśród mieszkańców.		

SFERA PRZESTRZENNA			
Potencjały	Wyzwania		
+	Atrakcyjna lokalizacja, dobra dostępność komunikacyjna (połączenie z S19, obwodnica zachodnia i północna Kraśnika, bliska odległość do lotniska w Świdniku) i rozwinięty transport publiczny.	—	Niewystarczające zasoby mieszkaniowe, w tym mała liczba mieszkań pod wynajem oraz mieszkań komunalnych.
+	Realizacja zapisów zawartych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Kraśnik na lata 2023-2030.	—	Niewystarczająca dostępność terenów pod zabudowę jednorodzinną i wielorodzinną w niektórych częściach miasta, w tym uzbrojonych.
+	Rozwój budownictwa mieszkaniowego (wzrost liczby mieszkań w ciągu ostatnich kilku lat).	—	Niski odsetek powierzchni miasta pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – w 2022 roku 63%.
+	Wykorzystanie potencjału SIM Lubelskie Sp. z o.o.	—	Niewystarczająca liczba atrakcyjnych przestrzeni publicznych integrujących mieszkańców.
+	Wspólna komunikacja publiczna (działalność Powiatowo-Gminnego Związku Komunikacyjnego Ziemi Kraśnickiej).	—	Niewystarczająca długość i brak powiązanego systemu ścieżek rowerowych w mieście.
+	Wysoki poziom rozwoju infrastruktury sieciowej – sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej	—	Brak połączeń rowerowych z gminami ościennymi.
+	Dobra jakość większości dróg w mieście.	—	Niewystarczająca liczba miejsc parkingowych.
+	Sukcesywne dostosowywanie transportu publicznego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	—	Konieczność dostosowania miasta do możliwości mobilnych osób starszych i osób ze szczególnymi potrzebami oraz do potrzeb dzieci (zwiększenie bezpieczeństwa).
+	Istniejące powiązania funkcjonalne MOF Kraśnika będącego główną osią przepływu ludności, dóbr i kapitału.	—	Niezadawalający stan techniczny części dróg miejskich i powiatowych na terenie miasta.
+	Funkcjonowanie w mieście systemu monitoringu miejskiego.	—	Wzmocnienie powiązań funkcjonalnych MOF Kraśnika.
+	Uporządkowanie i harmonia między elementami składowymi przestrzeni i funkcjami struktury przestrzennej – zachowanie ładu przestrzennego.	—	Niewystarczający poziom wykorzystania elementów błękitno-zielonej infrastruktury w rozwiązaniach drogowych (powierzchnie przepuszczalne, rowki, niecki, itd, gdzie może spływać deszczówka).
+	Wysoka atrakcyjność Kraśnika pod kątem inwestycyjnym, krajo-brazowym i turystycznym.	—	Odpowiednie zaprojektowanie i budowa infrastruktury społecznej i dostosowywanie przestrzeni publicznych w sposób przyjazny dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.

SFERA ŚRODOWISKOWA			
Potencjały		Wyzwania	
+	Rozwój Kraśnickiego Klastra Energii.	—	Zanieczyszczenie środowiska pyłami zawieszonymi, w szczególności w okresie zimowym.
+	Istniejące instalacje OZE w budynkach mieszkalnych i na części budynków użyteczności publicznej.	—	Niska efektywność energetyczna części budynków użyteczności publicznej (w tym niski poziom wykorzystywania zielonych dachów, ścian, ogrodów deszczowych).
+	Powiązania funkcjonalne MOF Kraśnika będącego główną osią przepływu ludności, dóbr i kapitału w skład którego wchodzi: Miasto Kraśnik, Gmina Kraśnik, Gmina Urzędów oraz Gmina Dzierzkowice.	—	Nieefektywna w zakresie energetycznym infrastruktura zabudowy jednorodzinnej.
+	Dostępny dla miasta i samorządów partnerskich Instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach programu regionalnego „Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027”.	—	Niewystarczające dostosowanie infrastruktury i terenów miejskich do postępujących zmian klimatycznych.
+	Warunki geograficzne i krajobrazowe sprzyjające wykorzystywaniu Odnawialnych Źródeł Energii oraz zapewniające ich wysoką efektywność.	—	Niski poziom wdrażania rozwiązań z zakresu zagospodarowania wód opadowych.
+	Realizacja przez miasto działań z zakresu poprawy jakości powietrza: termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, modernizacja oświetlenia na energooszczędne, itp.	—	Zbyt mała liczba wdrożonych instalacji OZE w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej.
+	Dobra dostępność terenów zielonych.	—	Wyższa w porównaniu do województwa czy kraju ilość zmieszanych odpadów przypadających na 1 mieszkańca.
		—	Niedostateczny poziom świadomości ekologicznej wśród mieszkańców.
		—	Postępujący kryzys klimatyczny i możliwość wystąpienia ekstremalnych zjawisk (w szczególności powodzi).
		—	Niedostosowanie systemu kanalizacji deszczowej do zmian klimatycznych.
		—	Rewitalizacja parków i skwerów miejskich i ich dostosowanie do zmian klimatu.

9. Spis tabel, wykresów i map

Spis tabel

- Tabela 1. Rodziny objęte pomocą społeczną w mieście Kraśnik w latach 2017 – 2022.
- Tabela 2. Udzielona pomoc społeczna w mieście Kraśnik w latach 2017 – 2022.
- Tabela 3. Wydatki na świadczenia wg ich rodzaju w latach 2017-2022 (w PLN).
- Tabela 4. Wydatki na świadczenia wg ich rodzaju w latach 2017-2022 (w PLN).
- Tabela 5. Liczba świadczeniobiorców w latach 2017-2022 (świadczenie pobierane co miesiąc).
- Tabela 6. Wyniki Egzaminu Ósmoklasisty 2022 (wyniki zaokrąglone do góry).
- Tabela 7. Wykaz obiektów na terenie miasta Kraśnik objętych ochroną konserwatorską.
- Tabela 8. Zabytki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.
- Tabela 9. Podmioty gospodarcze w poszczególnych sektorach funkcjonujących w latach 2017 – 2022 w mieście Kraśnik.
- Tabela 10. Podmioty gospodarcze wg rodzaju działalności i sekcji PKD.
- Tabela 11. Podmioty gospodarcze wg wielkości zatrudnienia.
- Tabela 12. Skala bezrobocia w Mieście Kraśnik.
- Tabela 13. Przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców.
- Tabela 14. Dostępność wykwalifikowanej siły roboczej.
- Tabela 15. Nadwyżka operacyjna budżetu Miasta Kraśnik w latach 2023-2022.
- Tabela 16. Charakterystyka zasobów mieszkaniowych Miasta Kraśnik w latach 2012-2022.
- Tabela 17. Charakterystyka energetyczna zasobów mieszkaniowych Miasta Kraśnik.
- Tabela 18. Powierzchnia miasta Kraśnik objęta obowiązującymi i uchwalonymi MPZP w latach 2017-2022.
- Tabela 19. Powierzchnia miasta Kraśnik objęta MPZP w 2022 r.
- Tabela 20. Wykaz zidentyfikowanych projektów na bazie opracowywania Strategii ZIT MOF.
- Tabela 21. Ilość odpadów komunalnych zebranych z terenu miasta Kraśnik w 2022 r.
- Tabela 22. Ilość odpadów budowlanych i rozbiórkowych z terenu miasta Kraśnik w 2022 r.
- Tabela 23. Ilość odpadów komunalnych zebranych w PSZOK w 2022 r.
- Tabela 24. Ilość odpadów budowlanych i rozbiórkowych zebranych w PSZOK w 2022 r.
- Tabela 25. Stężenia średnioroczne benzo(a)pirenu w strefie lubelskiej w latach 2016-2021.

Spis wykresów

- Wykres 1. Dochody budżetu Miasta Kraśnik wg działów.
- Wykres 2. Wydatki budżetu Miasta Kraśnik wg działów.
- Wykres 3. Wydatki budżetu Miasta Kraśnik wg działów.
- Wykres 4. Dochody ogółem budżetu Miasta Kraśnik w latach 2016-2022.
- Wykres 5. Wydatki bieżące budżetu Miasta Kraśnik w latach 2016-2022.
- Wykres 6. Wydatki majątkowe inwestycyjne budżetu Miasta Kraśnik w latach 2016-2022.
- Wykres 7. Środki budżetu Miasta Kraśnik na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w latach 2016-2022.
- Wykres 8. Udział procentowy wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu Miasta Kraśnik w latach 2016-2022.
- Wykres 9. Poziom zadłużenia budżetu Miasta Kraśnik w latach 2016-2022.
- Wykres 10. Procentowy stosunek zadłużenia do dochodów ogółem budżetu Miasta Kraśnik w latach 2016-2022.
- Wykres 11. Wysokość zaciągniętych kredytów, pożyczek i obligacji w latach 2016-2022.
- Wykres 12. Wysokość obsługi długu w latach 2016-2022.
- Wykres 13. Ogólny wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w latach 2018-2022.
- Wykres 14. Ogólna pozycja rozwojowa Miasta Kraśnik w grupie porównawczej w 2022 r.
- Wykres 15. Ogólny wskaźnik rozwojowy Miasta Kraśnik w poszczególnych obszarach w latach 2018-2022.
- Wykres 16. Ogólny wskaźnik rozwojowy Miasta Kraśnik w poszczególnych aspektach na początku i na końcu badanego okresu.
- Wykres 17. Wskaźnik rozwoju gospodarczego Miasta Kraśnik w latach 2018-2022.
- Wykres 18. Wskaźnik rozwoju gospodarczego Miasta Kraśnik w latach 2018-2022.
- Wykres 19. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze gospodarczym w poszczególnych obszarach w latach 2018-2022.

Wykres 20. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze gospodarczym w poszczególnych aspektach na początku i na końcu badanego okresu.

Wykres 21. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze społecznym w latach 2018-2022.

Wykres 22. Pozycja Miasta Kraśnik w wymiarze społecznym w grupie porównawczej w 2022 r.

Wykres 23. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze społecznym w poszczególnych obszarach w latach 2018-2022.

Wykres 24. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze społecznym w poszczególnych aspektach na początku i na końcu badanego okresu.

Wykres 25. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze środowiskowo-przestrzennym w poszczególnych aspektach na początku i na końcu badanego okresu.

Wykres 26. Pozycja Miasta Kraśnik w wymiarze środowiskowo-przestrzennym w grupie porównawczej w 2022 r.

Wykres 27. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze środowiskowo-przestrzennym w poszczególnych obszarach w latach 2018-2022.

Wykres 28. Wskaźnik rozwoju Miasta Kraśnik w wymiarze środowisko-przestrzennym w poszczególnych aspektach na początku i na końcu badanego okresu.

Spis map

Mapa 1. Położenie miasta Kraśnik na tle Polski i województwa lubelskiego.

Mapa 2. Położenie miasta Kraśnik na tle powiatu kraśnickiego.

Mapa 3. Położenie miasta Kraśnik względem przebiegu Via Carpatia.

Mapa 4. Zagospodarowanie Strefy Inwestycji Kraśnik na Budzynie.

Mapa 5. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Dzielnica Stare Miasto wraz z Zalewem Kraśnickim” – część 1.

Mapa 6. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Dzielnica Stare Miasto wraz z Zalewem Kraśnickim” – część 2.

Mapa 7. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Dzielnica Stare Miasto wraz z Zalewem Kraśnickim” – część 3.

Mapa 8. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Zarzecze”.

Mapa 9. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Osiedle Koszary”.

Mapa 10. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Stacja kolejowa z obszarem przemysłowym”.

Mapa 11. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno –przestrzennych podobszaru rewitalizacji „Dzielnica Kraśnik Fabryczny”.

Mapa 12. MOF Kraśnika na tle OSI Miejskich Obszarów Funkcjonalnych województwa lubelskiego.

Mapa 13. OSI Roztocze.

Mapa 14. Ukształtowanie terenu miasta Kraśnik.

Mapa 15. Położenie wszystkich obszarów chronionych na terenie miasta Kraśnik.

Mapa 16. Położenie użytku ekologicznego w Dolinie Wyznicy.